

航 空

航 天

C H I N A A E R O S P A C E
S T U D I E S I N S T I T U T E

ÇHKO Hava Gücü:

Çin'in Hava, Uzay ve Füze
Kuvvetlerinde Öncü Eğilimler

2'nci Baskıdan Çeviri

Amerika Birleşik Devletleri'nde Çin Havacılık ve Uzay Çalışmaları Enstitüsü (CASI) tarafından basılmıştır.

ISBN: 978-1-082790-56-0

Ek kopyalar talep etmek için lütfen sorularınızı şu adrese yönlendirin: Direktör, Çin Havacılık ve Uzay Çalışmaları Enstitüsü, Air University, 55 Lemay Plaza, Montgomery, AL 36112

Grafik Tasarım Heisey-Grove Design

Kapak resmi, Creative Commons Attribution- Share Alike 4.0 Uluslararası lisansı altında lisanslanmıştır. J-20 fotoğrafı: <http://alert5.com>; Uzay fotoğrafı: Penyalap; Geçit töreninde Xi için: Xinhua Haber Ajansı.

Tüm fotoğraflar Creative Commons Atıf-Share Alike 4.0 Uluslararası lisansı veya kar amacı gütmeyen eğitim ve ticari olmayan kullanım için Telif Hakkı Yasası Bölüm 107 altındaki Adil Kullanım Doktrini kapsamında lisanslanmıştır.

China Aerospace Studies Institute tarafından veya onun için oluşturulan diğer tüm grafikler çoğaltma ve baskı için 1976 Telif Hakkı Yasasına ve Amerika Birleşik Devletleri'nin geçerli anlaşmalarına tabidir. Bu belge, akademik veya diğer ticari olmayan kullanım için ücretsiz olarak çoğaltılabilir; ancak, çoğaltmaların yazara ve Çin Havacılık ve Uzay Çalışmaları Enstitüsü'ne (CASI) atıfta bulunması istenir. Bu yayını ticari amaçlarla çoğaltma izni almak için Çin Havacılık ve Uzay Çalışmaları Enstitüsü ile iletişime geçin.

E-posta: Director@CASI-Research.ORG Web: <http://www.airuniversity.af.mil/casi>
[@CASI_Research](https://twitter.com/CASI_Research)
<https://www.facebook.com/CASI.Research.Org>
<https://www.linkedin.com/company/11049011>

Çeviri Dr. Yücel Topçu tarafından orijinal dokümana sadık kalınarak hazırlanmıştır.
E-posta: yuceltopcu@hotmail.com
<https://www.linkedin.com/in/yucel-topcu-17835799/>
<http://www.savunmaanaliz.com/>
<https://twitter.com/savumaanaliz>

Açıklama

Bu akademik araştırma belgesinde ifade edilen görüşler yazarlara aittir ve ABD Hükümeti veya Savunma Bakanlığı'nın resmi politikasını veya pozisyonunu yansıtmayabilir.

Sınırlı Baskı ve Elektronik Dağıtım Hakları

Çoğaltma ve baskı için 1976 Telif Hakkı Yasasına ve Amerika Birleşik Devletleri'nin geçerli anlaşmalarına tabidir. Burada yer alan bu belge ve ticari markalar yasalarca korunmaktadır. Bu yayın yalnızca ticari olmayan kullanım içindir. Bu yayının izinsiz olarak çevrimiçi yayınlanması yasaktır. Bu belgenin yalnızca kişisel, akademik veya resmi kullanım için kopyalanmasına izin verilir. Değiştirilmediği ve eksiksiz olduğu sürece, çoğaltmaların yazara ve Çin Havacılık ve Uzay Çalışmaları Enstitüsü'ne (CASI) atıfta bulunması istenir. Araştırma belgelerinden herhangi birinin ticari kullanım için çoğaltılması veya başka bir biçimde yeniden kullanılması için Çin Havacılık ve Uzay Araştırmaları Enstitüsü'nden izin alınması gerekmektedir. Yeniden yazdırma ve bağlantı izinleri hakkında bilgi için lütfen Çin Havacılık ve Uzay Çalışmaları Enstitüsü ile iletişime geçin.

Önsöz

Çin Halk Kurtuluş Ordusu (ÇHKO); donanım, teknoloji, personel, teşkilat yapısı vb. tüm yönlerden hızla gelişmeye devam etmektedir. ÇHKO'nun havacılık kuvvetleri birçok yönden bu değişime öncülük etmektedir. Bunlar ÇHKO Hava Kuvvetleri (ÇHKOHK), ÇHKO Kara ve Deniz Havacılığı, ÇHKO Füze Kuvvetleri (ÇHKOFK) ve ÇHKO Stratejik Destek Kuvveti'ne (ÇHKODK) bağlı uzay ve siber varlıkları içermektedir. Çin Havacılık ve Uzay Araştırmaları Enstitüsü'nün (CASI) ikinci baskısı yapılan bu doküman; havacılık unsurlarını etkileyen eğilimler hakkında kısa bir temel sağlamayı ve bunların bileşimleri ve bugünkü rolleri hakkında temel bilgiler sağlamayı amaçlamaktadır.

Çin'in havacılık unsurlarının vazifesi ve görevleri bu çalışmada özetlemektedir. Ayrıca ÇHKO havacılık ve harbe hazırlık eğitim eğilimlerini ve bu konudaki kısa vadeli beklentileri tartışmaktadır. 2019 yılının başlarında devam etmekte olan eğilimleri belirlerken ve bu yayın yazılırken; ÇHKO'nun temel kabiliyetlerinin anlık görüntüsünü, teşkilat ve kilit personelin ana hatlarını yakalayan temel bir çalışma olarak kullanılması amaçlanmıştır.

CASI; ABD'nin Hint-Pasifik bölgesindeki stratejik zorunlulukları bağlamında Çin'in havacılık alanındaki gelişmeleri hakkında yüksek kaliteli, gizliliği olmayan araştırmalar sunarak Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı ve Çin araştırma topluluğunu desteklemektedir. Öncelikle Çin'in Askeri Hava, Uzay ve Füze Kuvvetlerine odaklanan CASI, Çinlilerin bu konulara kendi içlerinde nasıl baktığına dair derinlik kazanmak için halka açık ve ana dilde hazırlanmış kaynaklardan yararlanmaktadır.

Bu ikinci baskı ile CASI, bu alandaki temel bilgileri açıklamaya devam etmektedir. Bu kitapçıkta ortaya konan çerçevede daha fazla araştırma projeleri yapılacak ve Çin'in havacılık alanındaki gelişmeleri hakkındaki genel bilgi hem genişleyecek hem de derinleşecektir. Öncelikle ÇHKO Hava Gücüyle ilgili gelişmelere odaklanırken CASI ayrıca; ÇHKO'nun havacılık unsurları ve kuvvetleri ile Çin havacılık alanını oluşturmak için bir araya gelen destek altyapısı, endüstriyel üs ve asker-sivil işbirliğiyle ilgili konuları ve alanları da araştırmaktadır.

CASI, Henry Boyd, Eric Griffin, Rick Gunnell, Andreas Rupprecht, Mark Stokes, Jennifer Thurman, Catherine Tobin, Sid Trevethan, Jess Woo ve diğerlerine teşekkür eder.

Bu çalışmanın zamanlamasını doğru ve içindekileri yararlı bulacağınızı umuyoruz. İçeriği hakkındaki geri bildirimleri veya bu alanda daha ileri veya gelecekteki araştırmalar için nerileri memnuniyetle karşılıyoruz.

Dr. Brendan S. Mulvaney

Direktör, Çin Havacılık ve Uzay alışmaları Enstitüsü

İçindekiler

1. Giriş	7
2. Çin Havacılık ve Uzay Kuvvetlerinin Roller ve Görevleri	10
3. ÇHKO Hava Kuvvetleri	17
4. ÇHKO Deniz ve Deniz Piyadeleri Havacılığı	42
5. ÇHKO Füze Kuvveti	53
6. ÇHKO Stratejik Destek Kuvveti	63
7. ÇHKO Kara (ÇHKOKH) Havacılığı	72
8. ÇHKO Havacılık Eğitimi ve Harbe Hazırlık Yeterlilik Eğilimleri	76
9. Sanayi Üssü	88
10. Görünüm	94
Ek 1: ÇHKO 15 Derece ve 10 Rütbe	98
Ek 2: ÇHKO Hava Kuvvetleri Liderliği	101
Ek 3:ÇHKO Füze Kuvvetleri Liderliği	109
Ek 4: ÇHKO Stratejik Destek Kuvveti Askeri Uzay Kuvvetleri Liderliği	110
Ek 5: ÇHKO'da Seçilen İHA'lar	111
Ek 6: Kısaltmalar Dizini	112
Son notlar	116

1. Giriş

Son yirmi yıldır Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) askeri kuvvetlerinin modernizasyonuna büyük yatırımlar yapmaktadır. Bu çabalar, Halk Kurtuluş Ordusunun (ÇHKO) personeli, teşkilat yapısı, teçhizatı, eğitimi, doktrini ve genel yeterliliğinde önemli gelişmeler sağlamıştır. Özellikle burada toplu olarak ÇHKO'nun "havacılık kuvvetleri" olarak anılan Çin'in hava, uzay ve füze kuvvetleri, 1990'larda nispeten düşük bir yetenek tabanından, bugün herhangi bir tehdit için önemli zorluklar oluşturabilecek kuvvetlere hızla dönüşmüştür. Çin'in askeri liderleri, diğer ulusların güçlerinin gelişimini gözlemledi ve son çatışmalardan dersler aldılar. Bu değişiklikleri göz önünde bulundurarak kendi havacılık yeteneklerini yeniden inşa etmeye çalıştılar. Çin, öncelikle herhangi bir düşmanı caydırmak için, caydırıcılığın başarısızlığına uğraması durumunda savaşla karşılık verip galip gelmek için, giderek daha iddialı bir bölgesel güvenlik stratejisini destekleyerek silah, teçhizat, personel ve teşkilat yapısı dahil olmak üzere hava-uzay kuvvetlerini modernize etmeye çalışmaktadır.

2016 yılının başında, Çin Komünist Partisi (ÇKP) Merkezi Askeri Komisyonu (MAK) Başkanı olarak görev yapan Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, 1949'dan beri ÇHKO'da 11. büyük yapısal reformu duyurdu.(ÇN: Merkezi Askeri Komisyon, Çin Ulusal Halk Kongresi'ne bağlı Çin Halk Cumhuriyeti Merkez Askeri Komisyonu ile Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne bağlı Çin Komünist Partisi Merkez Askeri Komisyonu olmak üzere iki ulusal güvenlik konseyinin ortak adıdır. Batı ülkelerinde örneği olmayan bir birimdir.) Xi, bir zamanlar ÇHKO'nun bağımsız bir kolu olan İkinci Topçu Kuvveti'ni, diğer üç kuvvetle (Ordu, Deniz Kuvvetleri ve Hava Kuvvetleri) aynı seviyede kuvvet düzeyine yükseltti ve onu "ÇHKO Füze Kuvvetleri" (ÇHKOFK) olarak yeniden adlandırdı.¹ ÇHKOFK tarihsel olarak nükleer taarruz ve karşı taarruz seçenekleri geliştirmekle görevlendirilmiştir, ancak görev ve yetenekleri 1990'ların başından beri geleneksel balistik ve seyir füzesi taarruzlarını da içerecek şekilde artmıştır.

Xi, Aralık 2015'te, ÇHKO'na siber ve havacılık desteği sağlaması için kendi kuvveti olmayan ÇHKO'nın Stratejik Destek Kuvvetini (ÇHKOSDK) kurdu.

Ayrıca diğer kuvvetlerin hepsine sinerji sağlayan ve "stratejik sınırlarda" çalışan elektronik harp (EH) yetenekleri ÇHKOSDK sorumluluğuna verildi.² ÇHKOSDK, Çin'in bilgi savaş gücünün çekirdeğini

oluşturur, tüm ÇHKO'nu destekler ve doğrudan MAK'ye rapor verir. Milli Savunma Bakanlığı sözcüsüne göre,³ "ÇHKOSDK keşif, erken uyarı, iletişim, komuta, kontrol ve seyrüsefer yeteneklerini entegre edecek ve müşterek harekâta her kuvvete ve sınıfa güçlü destek sağlayacaktır."⁴ ÇHKOSDK ayrıca yönlendirilmiş enerji ve kinetik enerji silahları gibi belirli "yeni konsept" silahların araştırılması, geliştirilmesi, test edilmesi ve korunmasından da sorumlu olacaktır. ÇHKOSDK'nin uzay işlevi, öncelikle ÇHKO keşif, seyrüsefer ve iletişim gereksinimlerini desteklemek için uydu fırlatma ve işletme faaliyetlerine odaklanmıştır. ÇHKOSDK, ayrıca karşı uzay yeteneklerini geliştirmekle de görevlendirilebilir.

Başkan Xi, ÇHKO Hava Kuvvetlerini modernize etmeye devam etmenin önemini de vurgulamıştır. Xi, "hava ve uzayı bütünleştiren ve aynı zamanda taarruz ve savunma harekâtı için hazırlanan güçlü bir hava kuvvetlerinin inşasını hızlandırmayı" hedeflemektedir.⁵ Buna göre ÇHKOHK'nin, Çin hava sahasını savunmanın ötesinde, genişletilmiş bir dizi görev üstlenmesi beklenmektedir.

MAK Başkanı Xi Jinping, Şubat 2016'da Pekin'de 5. Bölge Harekât Komutanlığı'nın kuruluş törenine başkanlık etti.

İlk ada zincirinin ötesindeki mesafelerde düşman unsurlarına karşı taarruz harekâtını başlatmakla görevlidir. ÇHKOHK ayrıca Çin hava sahasını savunmak için güçlü bir karadan havaya füze (SAM) kabiliyetine sahiptir. Ek olarak, ÇHKOHK'nin insani yardım ve afet yardımı (HA / DR) ve savaşmayanları tahliye operasyonları (NEO) gibi savaş dışındaki askeri operasyonlara (MOOTW) katılma yeteneklerini geliştirmesi beklenmektedir. Sonuç olarak, ÇHKOHK sözcüsüne göre, "Son yıllarda, gelişmiş muharip uçakları, büyük nakliye uçakları, havadan erken ihbar uçakları, tankerler, gelişmiş SAM'ler ve diğer ileri teknoloji silahlar envantere katıldı. Birinci sınıf gelişmiş seviyelere sahip diğer yüksek teknoloji silahlar ve ekipmanlar bu sistemlere takıldı. Keşif operasyonlarının ve bilgi sistemlerine dayalı sistemlerin yetenekleri önemli ölçüde geliştirildi. "7

Çin'in güç aktarımına olan ilgisi ve yetenekleri arttıkça, ÇHKO havacılık gücü, yurtdışında giderek artan Çin çıkarlarını korumaya yönelik ÇHKO çabalarını yerine getirmede ilerde daha önemli bir rol oynayacaktır.

2.Çin Havacılık ve Uzay Kuvvetlerinin Rollerini ve Görevleri

Çin'in Güvenlik Hedefleri

ÇHC'nin 2002 Savunma Beyaz Kitabına göre Çin, "silahlı kuvvetleri" (Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) silahlı kanadı olan) ÇHKO, Halkın Silahlı Polisini (HSP) (yakın zamanda ÇKP MAK'ye bağı olan) yedekler ve milisleri içerecek şekilde tanımlamaktadır. Her ülkenin ordusu gibi ÇHKO'da, potansiyel dış tehditler karşısında Çin'in egemenliğini ve toprak bütünlüğünü korumakla görevlidir. 1991'de Sovyetler Birliği'nin çöküşü, ÇKP'nin askeri liderlerini, gelecekte Çin'in karşı karşıya olduğu en büyük potansiyel askeri düşman olarak ABD'ye odaklanmaya sevk etmiştir. ABD kuvvetlerinin; Çöl Fırtınası Harekatı (1991), Tayvan Boğazı Krizi (1996), Müttefik Kuvvet Harekatı (1999) ve diğer büyük ölçekli hareketlerdeki performansı; Çinli planlayıcıları ABD'nin ortaya çıkardığı tehdidin büyüklüğüne ve buna karşı koymak için önemli ve sürekli yatırımların yapılması gerektiğine ikna etmiştir. MAK, çabalarını modern hava, uzay ve füze kuvvetlerine; kuvvetler ve sınıflar arasında aynı seviyede koordinasyona, gelişmiş komuta, kontrol, iletişim, bilgisayar, istihbarat, gözetleme ve keşif (C4ISR) unsurlarına; sofistike eğitim ve doktrine; eğitimli ve harbe hazırlık seviyesi yüksek subay ve astsubaylara odaklanmıştır.

Sonuç olarak Çin, bölgesinde meydana gelebilecek herhangi bir güvenlik anlaşmazlığında ABD ve diğer askeri güçleri caydırmak, uzak tutmak ve nihayetinde yenilgiye uğratmak için tasarlanmış askeri yetenekleri hızla geliştirmektedir. Bunların başında, genel olarak Çin askeri modernizasyonunun ve özellikle de havacılık kuvvetlerinin yirmi yılı aşkın süredir temel itici gücü Tayvan sorunudur. Ancak Çin aynı zamanda Doğu Çin Denizi ve Güney Çin Denizi'ndeki egemenlik anlaşmazlıklarından doğabilecek çatışmaları da askeri planlamalarında dikkate almaktadır.⁸

Çin; Doğu Çin Denizi, "İlk ada zinciri" ve Güney Çin Denizi 'nde hareket kapasitesini artırıyor

Doğu Asya ve ötesinde etkin bir unsur olmak için askeri yeteneklerini daha da geliştiriyor. Çin liderleri, "Çin'in uluslararası duruşuyla orantılı güçlü silahlı kuvvetler" inşa etme sözü verdiler.⁹ Bu durum, Çin'in yakın çevresinin çok ötesine uzanan, stratejik ve güç aktarım yeteneklerine sahip askeri kuvvetleri gerektirmektedir. Çin, askeri kabiliyetlerini, Çin'in deniz iletişim hatlarını (SLOC) korumanın yanı sıra dünya çapındaki korsanlıkla mücadele insani yardım ve felaket yardım faaliyetlerini de içeren görevlerde kullanmaktadır.

Çin Askeri Stratejisi ve Doktrini

Çin'in savaş doktrini, askeri teknolojideki gelişmelere, değişen güvenlik ortamına ve Çin'in büyüyen çıkarlarına uyum sağlasa da, ÇHKO'nun 1949'da kurulmasından bu yana, bazı yönlerden dikkate değer ölçüde tutarlı kalmıştır. Bunun temel nedeni, her Çinli liderin, Çin'i çevresindeki tehditlere karşı savunmak gibi standart bir görevle karşı karşıya kalmasıdır.¹⁰ Mao Zedong ile başlayan Çinli liderler, çatışmayı önlemeye yönelik savunmacı bir yaklaşımı tutarlı bir şekilde uyguladılar. Şüphesiz Çin, taarruz halinde kendini savunma ve karşı taarruz hakkını elinde tuttuğunu sürekli vurgulamaktadır. Aslında ilk olarak Mao tarafından 1936'da kullanılan "Aktif Savunma (积极 防御)" terimi, 2015'te Çin'in savunma

beyaz dokümanının incelemesiyle görüleceği gibi bugün de geçerliliğini koruyan bir kavramdır ve bütün bir bölüm bu yaklaşıma ayrılmıştır.¹¹

Çin savaş doktrininin bir diğer kritik yönü, Çin'in teknoloji algısı ve askeri yeteneklerde oynadığı roldür. 1979'da Deng Xiaoping'in liderliğinde reform ve açılma dönemine başlayan Çin, Mao'nun makineleşmeye karşı insan gücünü vurgulayan "Halk Savaşı (人民战争)" kavramından modern savaş yeteneklerini geliştirme ihtiyacında teknolojinin önemini vurgulayan bir istikamete evrildi. Gözden geçirilmiş "Modern Koşullarda Halk Savaşı (现代条件下的人民战争)" kavramı; Çin'in, Çöl Fırtınası Harekâtı sırasında ABD ordusu tarafından sergilenen gelişmiş yeteneklere, özellikle de harekât alanındaki bilgi üstünlüğünün ve hassas güdümlü mühimmatların (PGM'ler), modern savaşın temel bileşenleri olarak kullanımına tanık olduğu 1990'ların başlarına kadar, ÇHKO'nun yol gösterici ilkesi olarak kaldı. ABD'nin üstün savaş yeteneklerine ilişkin bu endişeler, Çin'in askeri liderlerini Çin askeri stratejisini yeniden değiştirmeye sevk etti.

1993'ten başlayarak, Çin Başkanı ve MAK Başkanı Jiang Zemin, ÇHKO'nun "modern, özellikle yüksek teknoloji koşullarında meydana gelebilecek yerel savaşları kazanmaya yönelik askeri mücadeleye hazırlandığını" duyurdu.¹² Bu, gelişmiş silahlara öncelik veren ve Çin sınırı yakınlarında meydana gelebilecek herhangi bir çatışmada sadece "savaşmak" yerine "kazanmanın" önemini kabul eden büyük bir değişiklikti. Jiang'ın açıklaması 2004 yılında, Başkan ve MAK Başkanı Hu Jintao'nun liderliğinde, "Bilgi yoğun koşullar altında yerel savaşları kazanmak için askeri mücadele hazırlıklarının temelini açıkça oluşturmalıyız" şeklinde değiştirildi.¹³ Bu açıklamayla Çin, ağ merkezli harekâtın, yani "bilginin" modern askeri harekâtın merkezi bir özelliği haline geldiğini benimsedi ve Çin'in askeri güçlerinin gelecekteki çatışma senaryolarında bilgi harbini hesaba katması gerektiğini dönüşüm planlamasına dahil etti.

Çin doktrininin en son hazırlanında; Çin'in "bilgi tabanlı yerel savaşları kazanmaya" odaklanması gerektiği ve "... bilgi yoğun koşullar altında" ifadesi vurgulanmıştır. Bu değişiklik, Çin'in artık bilgi hâkimiyetini modern savaşta zafer için gerekli gördüğünü göstermektedir. Bu durum, özellikle hızlı temposu ve bilgi yoğun doğası nedeniyle hava ve uzay alanlarındaki harekâtlar için çok daha fazla geçerlidir.¹⁴

ÇHKO Harekât Konsepti

Çin'in askeri liderlerinin gelecekteki bir çatışmayla nasıl mücadele edeceklerini anlamak, Çin'in askeri kuvvetlerinin gelişimini neyin motive ettiğini kavramanın anahtarındır. Bu bölüm, ÇHKO'nun gelecekteki askeri harekâtlarda havacılık güçlerini nasıl kullanmayı planlayacağını anlamaya odaklanmaktadır.¹⁵ Bunlar; Müşterek Ateş Gücü Taarruzu, Hava Savunması, Hava Taarruzu, Hava Tecridi (Ablukası,) Hava İndirme ve Karşı Nükleer Taarruz Harekâtını içerir. Özellikle, ÇHKO'nun resmi olarak açıklanmış bir "karşı-müdahale" planlaması olmamasına rağmen, ÇHKO havacılık kuvvetlerinin inisiyatifi hızlı bir şekilde ele geçirme ve düşmanın ÇHKO'nun hedeflerine ulaşmasını engelleyemeyeceğinden emin olmak için düşman kuvvetlerini uzaktan vurma yeteneğini vurgulamaktadır.

Müşterek Taarruz Harekâtı

Çin'in gelecekteki savaş planlamasının temel taşı olan ÇHKO'nun Müşterek Taarruz Harekâtı, Tayvan senaryosuna odaklanmaktadır. Tayvan'a, bölgedeki ABD güçlerine ve üslerine karşı büyük ölçekli hava ve füze taarruzlarını öngörmektedir.¹⁶ Amaç, ya sonraki seferler için uygun koşullar yaratmak ya da adanın amfibi harekât ile ele geçirilmesine yönelik savunmalarını zayıflatmaktır. Çinli askeri akademisyenleri Müşterek Taarruz Harekâtını "kritik düşman hedeflerine karşı yürütülen entegre bir ateş taarruzuyla ... düşman hedeflerini yok etmek, sabote etmek, düşmanın harekât sistemini felç etmek, düşmanın direnme iradesini kırmak ve düşmanın savaş kapasitesini zayıflatmak" olarak tanımlamaktadırlar.¹⁷ Son yıllarda ÇHKO'nun, belki de konunun hassasiyeti sebebiyle, bu harekât çeşidiyle ilgili kamuoyu yorumlarını azalttığı görülmektedir.

ÇHKO hava ve füze unsurları, Müşterek Taarruz Harekâtını gerçekleştirmek için gereken uzun menzilli hassas vuruş yeteneklerinin büyük kısmını sağlamaktadırlar. Çinli askeri yorumcular, diğer silah türlerinin ulaşamadığı hedefleri vurmak için konvansiyonel başlıklı balistik ve seyir füzelerinin kullanılacağını belirtmektedirler. ÇHKOFK tarafından gerçekleştirilen konvansiyonel balistik füze taarruzlarının öncelikle "düşmanın gözetleme / erken ihbar sistemlerini, elektronik harp sistemlerini, hava savunma /füze savunma teşkilatlarını, hava üslerini ve diğer hedefleri" hedef alacağını

belirtmektedirler.¹⁸ ÇHKO yorumcuları, ÇHKOFK'nin "ÇHKO'nun uzun menzilli konvansiyonel görevleri uygulaması için önemli bir güç olarak hizmet ettiğini ve yeri doldurulamayacak özel işlevlere sahip olduğunu" belirtmişlerdir.¹⁹ Çin, Guam kadar uzakta veya Çin kıyılarından yaklaşık 3.000 kilometre uzakta olan düşman platformlarını ve üslerini baskı altında tutmak için sistemler geliştirmekte ve konuşlandırmaktadır.²⁰

ÇHKO yazıları, "birden fazla kuvvet ve uçak tipi tarafından müşterek taarruzlara, uzun menzilli hava taarruzlarına ve savunma alanı dışından ('uzaktan') taarruzlara duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.²¹ Bunun gibi füze taarruzları, muhalif bir gücün bir çatışma bölgesine konuşlanma kabiliyeti üzerinde felç edici bir etkiye sahip olabilir, belki de Çin kuvvetlerinin görevlerini görece müdahale olmaksızın gerçekleştirebilecekleri bir fırsat "penceresi" yaratabilir.

"Bilgi Harekatı", Müşterek Taarruz Harekâtının bir diğer önemli bileşenidir.²² ÇHKO; stratejik, operatif ve taktik düzeylerde müşterek harekât yeteneklerinin etkinliğini artırmak için uzay temelli unsurlardan elde edilen istihbaratı kullanmayı amaçlamaktadır.²³ ÇHKO'nun bilişim üzerindeki vurgusu, taarruz altındayken bile güvenli ve güvenilir iletişim sağlayan komuta ve kontrol sistemlerine yatırım yapılmasına da yol açmaktadır.

Hava Savunma Harekâtı

ÇHKOHK'nin en çok aşına olduğu görev, kuvvetin 1949'da kurulmasından bu yana birincil odak noktası olan hava savunma harekâtıdır. Nitekim Çin'in Mao dönemine kadar uzanan askeri kabiliyetlerde zayıflık algısı nedeniyle, hava savunması ÇHKO askeri stratejisinde çok büyük bir rol üstlendi.²⁴ Çin doktrini yukarıda bahsedildiği gibi, ÇHKOHK'nin yalnızca Çin hava sahasını korumakla kalmayıp aynı zamanda düşmanın hava harekâtlarını yürütmek için kullandığı tesisleri ve destek altyapısını, yerdeki düşman uçaklarını da hedef alan **aktif savunma** tarzı bir yaklaşımı giderek daha fazla benimsemektedir. ÇHKOHK, Pekin bölgesini ve kıyı bölgelerini düşman hava taarruzlarından korumaya özel bir öncelik vermektedir.²⁵ Şu anda tasarlandığı gibi, hava savunma harekâtı coğrafi olarak planlanır ve derinlemesine savunma sağlamak için uzun ve daha kısa menzilli SAM sistemlerinin yanı sıra av önleme uçaklarının katmanlı savunmalarını kullanır. Geçmişte, ÇHKOHK'nin

sağlam bir uçaksavar topçu (AAA) bileşeni vardı, ancak yavaş yavaş tüm modern ordularda olduğu gibi ÇHKO'ndan da kaldırılmaktadır.

Hava Taarruz Harekâtı

Alternatif olarak "hava taarruzu" veya "hava akını" olarak bilinen ÇHKOHK'nin hava taarruz harekâtı; temelde askeri oluşumlara, ikmal ve ulaşım hatlarına, politik, ekonomik veya diğer askeri hedeflere karşı havadan yere taarruzları kapsar.²⁶ Böyle bir harekât; bağımsız olarak veya daha büyük bir askeri harekâtın parçası olarak müşterek gerçekleştirilebilir. Çin, "uzak mesafelerde bulunan düşmanın derinliklerindeki hedeflere yoğun taarruzlar gerçekleştirebilecek" imkânları kendisine sağlayacak "stratejik bir hava kuvvetine" sahip olmak için gerekli yetenekleri adım adım elde etmektedir.²⁷

Hava Tecrit (Abluka) Harekâtı:

Tayvan'ı zorlamak amacıyla özel olarak tasarlanan bir hava tecrit harekâtı; Tayvan'ın hava alanlarına taarruzu, adaya ve adadan gelen hava ve deniz trafiğini engellemeyi amaçlamaktadır. Hava tecrit harekâtı, kurallara uygun olarak Müşterek Tecrit Harekâtının parçası olarak veya daha büyük bir Müşterek Ada Çıkarma Harekâtının bir parçası olarak, "genellikle kara ve deniz tecrit görevleriyle eşzamanlı olarak" gerçekleştirilir.²⁸ Bu harekâtlar bombalama, taarruz, mayın döşeme ve hava muharebesini içerebilir.²⁹ ÇHKOFK, ÇHKOHK muharebe hava devriyesi (CAP) görevleri için ihtiyaç duyulan daha serbest hava ortamını yaratmak için Tayvan'ın hava savunmasını zayıflatmada görev alacaktır.

Hava İndirme Harekâtı

Hava İndirme Harekâtı, ya müşterek harekâtı desteklemek ya da bağımsız görevler için düşman hatlarının arkasına askerleri paraşütle atmaya hedefler.³⁰ ÇHKO Hava Kuvvetlerinin bağılı olan hava indirme unsurları, düşmanın kilit askeri ve ekonomik altyapısını sabote etmeye yönlendirilebilir. ÇHKO doktrini, bu harekâtların başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesinin son derece zor olabileceğinin farkındadır. Hava indirme harekâtı, örneğin ÇHKOHK'nin büyük ve alçaktan uçan nakliye uçağının atma bölgesine girmeden önce düşman hava savunmasının (SEAD) baskı altına alınmasını gerektirmektedir. Hava indirme

birlikleri yere indiklerinde; görevlerini yerine getirmek için muhtemelen hava korumasına, taktiksel hareketliliğe, malzemelere ve belki de havadan ateş gücü desteğine ihtiyaç duyacaklardır.³¹

Nükleer Karşı Taarruz Harekâtı

ÇHKOFK, Nükleer Karşı Taarruz Harekâtının icrasından sorumludur. Çin onlarca yıldır nükleer silahların “İlk Kullanılmaması” politikasını sürdürdü ve Çin’in yalnızca nükleer silahlarla ilk taarruza uğrarsa nükleer silah kullanacağını kamuoyuna açıkladı. Ancak bu politika Çin’in güvenlik ortamına ilişkin değerlendirmesi gelişmeye devam ettikçe değişebilir³². Çin nükleer silahlarla taarruza uğrarsa “nükleer karşı taarruz düzenlemek, düşmanın stratejik hedeflerini vurmak, savaş potansiyelini ve stratejik taarruz güçlerini zayıflatmak” Çin’in amacıdır³³. Çin yönetimi genel olarak; Çin’in nükleer kuvvetlerini, düşmanı önce ona saldırmaktan caydırmanın ve çatışma potansiyelini azaltmanın birincil yolu olarak gördüklerini ifade ediyorlar.

3. ÇHKO Hava Kuvvetleri (ÇKHOHK)

1949'da ÇHKO içinde ayrı bir kuvvet olarak kurulan ÇKHOHK, tarihinin büyük bir bölümünde Çin kara kuvvetlerinden farklı bir görev ve vazife oluşturmak için mücadele etti. Geçtiğimiz yıllarda ÇKHOHK, Çin'in nüfuzunu yurtdışında da arttırmak amacıyla; yalnızca silah ve teçhizatı değil, aynı zamanda personeli, görevleri ve teşkilat yapısını da içeren büyük bir modernizasyon programı başlattı. ÇHC liderliği, 2000'lerin başından itibaren ÇKHOHK'ni; sınırları ve bölge hava savunmasının ötesinde, gündüz / gece, her hava şartında hava-hava muharebesi, hava-yer taarruz, (mukabil kara ve mukabil deniz), ulaştırma, istihbarat, C4ISR ve elektronik harp (EH) görevleri icra edebilecek "stratejik hava kuvvetine" dönüştürmeyi hedeflemektedir. Çin, bu yetenekleri geliştirerek, ilk ada zincirindeki herhangi bir düşmanı caydırabilecek, zorlayabilecek, geciktirebilecek ve yenebilecek modern bir hava kuvvetini eğitmek ve donatmak istiyor. ÇKHOHK'nin şu anda yaklaşık 395,000 personeli bulunmaktadır³⁴.

ÇKHOHK Reformları

Kasım 2015'in sonlarında, MAK'nin Reform Çalışma Konferansı'nda Xi Jinping, ÇKHOHK'deki değişiklikler de dahil olmak üzere ÇHKO'nun teşkilat yapısındaki değişiklikleri duyurdu³⁵. Ocak 2016'da resmi olarak uygulanan bu değişiklikler; kuvvetin Genel Karargâhındaki reformları, yedi Askeri Bölgeden (Shenyang, Pekin, Lanzhou, Jinan, Nanjing, Guangzhou ve Chengdu) beş Bölgesel Harekât Komutanlığı'na (BHK) geçişi (Doğu, Güney, Batı, Kuzey ve Merkez) ve onlara eşlik eden Bölgesel Harekât Komutanlığı Hava Kuvvetleri (BHKHK) ve kolordudan alay düzeyine kadar diğer birçok operasyonel değişikliği içeriyordu. Reformların; 2016 yılı boyunca odak noktası kolordu seviyesinin üstünde birlikler iken, 2017 yılında kolordu ve altı birliklere odaklanılmıştır. ÇKHOHK için, 2017'de yeni av, av-bombardıman uçağı ve havadan yere taarruz tugay seviyesi üs komutanlıklarının oluşumuna odaklanıldı. (ÇN: Türkiye'de de üs komutanlıkları tugay seviyesindedir ve

komutanı tuğgeneraldir. NATO ülkelerinin tamamında üsler alay seviyesindedir ve komutanı albaydır). Bu değişiklikler kapsamında tüm ÇHKO’da yarısı subay olmak üzere 300, 000 personel indirimine gidilmiştir.

Ek olarak Xi, MAK’de 5 BHK Karargâhından birliklere (örneğin kolordu, tümen, tugaylar ve alaylar) kadar üç katmanlı bir savaş komuta kontrol sistemi oluşturulacağını açıkladı¹³⁶. Ancak bu sistem, MAK’dan dört kuvvet karargâhına (ÇHKO Kara Kuvvetleri (ÇHKOKK), ÇHKO Deniz Kuvvetleri (ÇHKODK), ÇHKOHK ve ÇHKOFK) ve birliklere kadar çalışan idari komuta zincirinden ayrı olacaktır. Bu yeni sistem kapsamında, kuvvet karargâhları, birlikleri teşkilatlandırma, yönetme ve donatma gibi “kuvvet oluşturma” işlevlerinden sorumluyken, BHK’ler operasyonel komutadan sorumludur (ÇN: Batı silahlı kuvvetlerinde “kuvvet oluşturma” ve “kuvvet kullanma” tamamen ayrılmıştır. Çin’de bu değişikliklerle aynı standartları yakalamayı hedeflemiştir.) Bununla birlikte ÇHKOHK Karargâhı; özel görev (istihbarat, gözetleme ve keşif) havacılık birlikleri, bir ulaştırma tümeni, bir arama ve kurtarma tugayı ve bir hava indirme kolordusu üzerinde doğrudan komuta yetkisine sahiptir. MAK’nun kendisi yeniden düzenlendi: 2004’te MAK’na üye olarak eklenen kuvvet komutanlar Ekim 2017’deki 19. Parti Kongresinden bu yana artık MAK üyesi değildir.

Bu yeniden yapılanma ve reformun itici hedeflerinden birisi, kuvvetleri müşterek harekâta daha uygun hale getirmektir. ÇHC, günümüz dünyasında modern bir orduya sahip olmanın ve savaşları kazanmanın anahtarının, tüm kuvvetlerini bir arada uyumlu bir şekilde çalıştırma yeteneğine sahip olmak olduğunu farkındadır. Müşterekliğe yönelik dürtü, her kuvvetten ve teşkilattan personelin yanı sıra fiziksel ve teknik yetenekleri de içerir. Bu, uzun ve zorlu bir sürecin başlangıcıdır ve ÇHKO’nın ileri batılı ordularla kıyaslandığında müştereklik konusunda kat etmesi gereken çok yol olduğu değerlendirilebilir. Müşterek karargâhlar, her kuvvetten personel istihdam etse de kara kuvvetlerine ait personel sayısı ve karargâhta kara kuvvetleri etkisi fazladır. (ÇN: Bu durum tüm ülkelerde yaşanan bir gerçekliktir. İngiltere gibi donanmasıyla meşhur bir ülkede bile kara kuvvetlerinin diğer kuvvetler üzerindeki baskısından şikâyet edilmektedir.)

Bu yapılanlarla harekât komutanlıklarının kuvvet oluşturma görevleriyle uğraşmadan savaşa, harekâta yönelik müştereklik, birlikte çalışabilirlik gibi konulara odaklanması amaçlanmıştır. ÇHKO, her BHK’de bir Bölgesel Kara

Unsuru (BKU) Karargâhı, ilgili üç BHK'de bir BHK Deniz Unsuru (BHKDU) Karargâhı ve her BHK'de bir BHK Hava Kuvvetleri (BHKHK) Karargâhı oluşturdu; ancak, şu anda BHK Füze Kuvvetleri Karargâhı bulunmamaktadır. Çünkü ÇHKOFK birlikleri, nükleer görevleri nedeniyle hala doğrudan büyük ölçüde MAK'a bağlıdır. Bu noktada Bölgesel Harekât Komuta Stratejik Destek Gücü Karargâhı da bulunmamaktadır. Çünkü ÇHKOSDK doğrudan MAK'a bağlıdır. Hem ÇHKOSDK hem de ÇHKOFK'nin BHK yapısı içinde kalıcı bazı konumları vardır.

Beş Bölgesel Komutanlığın karargâhı, gerçek anlamda müşterek çalışan kuruluşlar haline geldi. Öyle ki, beş BHK komutanından üçü karacı (Doğu, Batı ve Kuzey BHK), biri denizci (Güney BHK) ve biri de havacıdır (Merkezi BHK). Ek olarak, her BHK Karargâhının birer sürekli farklı kuvvetten komutan yardımcısı vardır. Bu birliktelik yönündeki güdüyü daha da artırmak için, Müşterek Harekât Komuta Merkezlerinde artık ÇHKOFK dahil dört kuvvetin tamamından daimi personel bulunmaktadır. Ayrıca, her BHK Ordusu, BHK Donanması ve BHK Hava Kuvvetleri Komutanı eşzamanlı olarak bir BHK Komutanı gibi görev yapar ve her BHK Ordusu, BHK Donanması ve BHK Hava Kuvvetleri Siyasi Komiseri (SK), eşzamanlı BHK Yardımcısı SK olarak hizmet vermektedir. (ÇN: Bu tip Siyasi Komiserlikler batı standartlarındaki ordularda olmayan yapılardır.)

Küçülmenin bir başka bileşeni, BHK'lerin en azından bazılarında, Komutan Yardımcılarından birinin şu anda aynı zamanda kurmay başkanı olarak görev yapması ve siyasi komiserlik yardımcılarından birinin Siyasi Çalışma Departmanı'nın (SÇD) eşzamanlı direktörü olmasıdır. Bu, yeni bir durum değildir çünkü komutan yardımcıları, siyasi komiserlik yardımcıları, kurmay başkanı ve SÇD Direktörü aynı dereceye sahip ⁽ⁱ⁾, ancak personel ihtiyacını azaltmanın bir yoludur. ÇHKO'nun kara kuvvetlerinin çoğunlukta olduğu bir ordudan daha modern bir müşterek güce dönüşme zorluklarının üstesinden gelme girişimindeki ilk adımıdır. ÇHKO çok fazla pratik deneyime sahip olmasa da, harekâtlarda aktif olarak yer alan diğer ordulardan öğrenmeye devam edeceğini; müşterek, birleşik ve birlikte çalışabilir bir halk ordusu olma yolunda ilerleyeceğini öngörebiliriz⁽ⁱⁱ⁾. Bununla birlikte, zorluklar ve kurumsal atalet devam etmektedir. Yeniden yapılanmadan önce, MAK'nun dört genel departmanı (Genelkurmay Departmanı, Genel Siyasi Departman, Genel Lojistik Departmanı ve Genel Silahlanma Departmanı) öncelikli olarak ordu karargâhı

ve ikincil olarak müşterek karargâh olarak görev yaptı ve subayların hakimiyetindeydi³⁷. Ancak, yeniden yapılanmanın bir parçası olarak MAK, kara kuvvetlerinin personel temini, donatılması ve eğitilmesi gibi temel ordu sorumluluklarını devralan yeni bir ÇHKO Kara Kuvvetleri (ÇHKOKK) Karargâhı yarattı. Ayrıca 15 MAK teşkilatı oluşturdu (iii), genel departmanlar ve tüm müşterek harekâttan sorumludur ve karacı subayların hakimiyetindedirler.

1. Genel Ofis (办公厅)
2. Ortak Personel Departmanı (联合 参谋部)
3. Siyasi Çalışma Bölümü (政治 工作 部/政工 部)
4. Lojistik Destek Departmanı (后勤 保障 部)
5. Ekipman Geliştirme Departmanı (装备 发展 部)
6. Eğitim Yönetimi Departmanı (diğer adıyla Eğitim ve Yönetim Departmanı) (训练 管理 部)
7. Milli Savunma Seferberlik Dairesi (国防 动员 部)
8. Disiplin Teftiş Komisyonu (纪律 检查 委员会)
9. Siyaset ve Hukuk Komisyonu (政法 委员会)
10. Bilim ve Teknoloji Komisyonu (科学 技术 委员会)
11. Stratejik Planlama Ofisi (战略 规划 办公室)
12. Reform ve Teşkilat Yapısı Ofisi (军委 改革 和 编制 办公室)
13. Uluslararası Askeri İşbirliği Ofisi (国际 军事 合作 办公室)
14. Denetim Ofisi (审计署)
15. Ofisler İdaresi Ajansı (机关 事务 管理 总局).

i ÇHKO'da derece, rütbeyle değil, sorumluluk ve yetki düzeyini belirler. Daha fazla ayrıntı için bkz: Ek- 1.

ii **Müşterek:** Birden fazla kuvvetin harekâtı, **Birleşik:** Birden fazla ülkenin beraber harekâtıdır.

iii Kuruluşlar aşağıda protokol sırasına göre listelenmiştir, ancak dereceleri MAK Üyesinden (JSD ve SÇD) kolordu liderine (Denetim Ofisi) kadar çeşitlilik göstermektedir. ÇHKO, 2004 yılında Genelkurmay Başkan Yardımcısı olarak ve daha sonra 2016 yılında Müşterek Personel Dairesi Başkan Yardımcısı olarak kalıcı bir ÇHKOHK görevlisi atamaya başlasa da, bu koltuk o zamandan beri boştu. General Yi Xiaoguang, Chang Dingqiu Temmuz 2018'de koltuğu devralana kadar Ekim 2017'de Merkez Bölge Komutanı oldu.

15 MAK örgütünün tamamında, herhangi bir liderlik koltuğuna sahip olan yalnızca iki ÇHKOHK görevlisi; Ekipman Geliştirme Departmanı Siyasi Komiseri Korgeneral An Zhaoqing ve Müşterek Kurmay Dairesi Başkan Yardımcılarından biri olan Korgeneral Chang Dingqiu'dur. Bu pozisyonların el değiştirmeye başladığı hız, birleşme yönündeki baskıyı yansıtıyor ve üst düzey ÇHKO liderliğinin ne kadar ciddi olduğuna dair önemli bir işarettir. MAK ve ÇHKO'nun en üst kademeleri zihniyetlerini değiştirene ve müşterekliğin temel gerekliliklerini kabul edene kadar, daha düşük komuta kademelerinin yavaş ve ihtiyatlı bir şekilde ilerlemeye devam etmesini bekleyebiliriz.

Özellikle ÇHKOHK'ne gelince, mevcut değişikliklerin çoğu ÇHKOHK'nin 2004 stratejisi, "Entegre Hava ve Uzay, Eşzamanlı Olarak Taarruz ve Savunma Harekâtlarına Hazırlık" belgesi tarafından yönlendiriliyor ve "stratejik bir hava kuvveti" oluşturmayı hedefliyor³⁸. Askeri Strateji Bilimi dergisinin 2013 baskısına göre, "Hava-uzay yetenekleri oluşturmanın stratejik gerekliliği doğrultusunda; taarruz ve savunma harekâtı icra edebilen ÇHKOHK, odağını karasal hava savunmasından hem taarruza hem de hücumla kaydırmaya ve bilgi harekâtının gereksinimlerini karşılayabilecek bir hava-uzay savunma kuvveti yapısı oluşturmaya çalışacaktır. ÇHKOHK stratejik erken uyarı, hava taarruz, hava ve füze savunması, bilgi önlemleri, havadan operasyonlar, stratejik güç aktarımı ve kapsamlı destek yeteneklerini artıracaktır."³⁹. ÇHKOHK, yalnızca teşkilat yapısını değil, aynı zamanda eğitim ve tatbikat programını, teknoloji ve teçhizat tedarik sürecini de değiştirmeye devam etmektedir. ÇHKOHK; insansız hava araçları (İHA'lar), yapay zeka (AI) ve hipersonik sistemler gibi gelişmiş teknolojilerin peşinde koşarken "Dört Anahtar Eğitim Markası" geliştirmekte ve bunun erken kanıtları görülmektedir.⁴⁰

Yapısal olarak, 2004 stratejisini ve 2016 reformlarını desteklemek için ÇHKOHK, her BHKHK Karargâhı ile birlikte kuvvet merkezini yeniden düzenledi ve küçülttü. ÇHKOHK ayrıca birkaç hava alayını tugay seviyesine yükseltti; birkaç hava unsuru karargâhını kaldırdı; tüm hava alaylarını tugaylara yükseltti ve hava tümen karargâhını kaldırdı⁴¹. 2011'in sonlarında, ÇHKOHK en az dört hava tümen karargâhını kaldırmış, dört kolordu yardımcısı-lider dereceli üs oluşturmuştur^(iv). (Dalian, Nanning, Şangay ve Urumçi) mevcut komuta

merkezlerini ve yaklaşık 15 alayı tugaya yükseltti ve onları dört üssün altına bağladı.⁴² Her üs, kendi sorumluluk alanlarındaki hava tugayları, SAM, AAA ve radar birimlerinin komuta kontrolünden sorumludur. Ayrıca müşterek eğitim için sorumluluk alanlarında ÇHKOKK ve ÇHKODK birimleri ile koordinasyon sağladılar. Bu durum, ÇHKOHK'ın mevcut alaylardan daha fazla av, av-bombardıman uçağı ve hava-yer taarruz tugayları oluşturduğu 2017'nin başlarına kadar devam etti. Öyle ki artık av, av-bombardıman ve hava-yer taarruz alayı kalmadı. ÇHKOHK ayrıca ilgili hava unsuru karargâhını kaldırdı ve mevcut kolordu komutan yardımcısı ve bölüm lider sınıfı komuta noktalarından ve iki eski Bölge Hava Kuvvetleri karargâhından en az yedi tane daha kolordu lider sınıfı üs oluşturdu⁴³. Spesifik olarak, eski Lanzhou ve Jinan Bölge Hava Kuvvetleri Karargâhının seviyesi düşürüldü ve üs olarak yeniden adlandırıldı ve eski Wuhan, Lhasa, Kunming, Datong ve Fuzhou komuta makamları üs olarak yeniden adlandırıldı. Her üs artık kendi BHKHK Karargâhına bağlıdır⁴⁴. Ek olarak, 2017'nin sonlarında, Lhasa ve Fuzhou üslerinden en az ikisi Hava Savunma Üsleri olarak yeniden adlandırıldı (空防基地)^v ve Kızıl Kılıç'a katıldı. 2017 ve 2018 tatbikatları⁴⁵ Yeni Hava Savunma Üslerine ayrıca her bir alt birim için doğrudan komuta kontrol sorumluluğu verilmiştir. Bu durum komuta kontrolün doğrudan BHKHK / Bölge Hava Kuvvetleri Karargâhından ilgili birimlere gittiği anlamına gelir⁴⁶. Bu nedenle, ÇHKOHK büyük olasılıkla kalan Üsleri de yakın gelecekte yeniden adlandıracaktır.

ÇHKOHK, bölgedeki en büyük, dünyada üçüncü en büyük hava kuvvetleridir. İHALar ve eğitim uçakları hariç toplam 2500 uçağı vardır. Bu uçakların 1700 tanesi hava savunma, taarruz, bombardıman, stratejik bombardıman rollerinde muharip uçaklardır⁴⁷.

Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (IISS) 2019 Military Balance raporuna göre, ÇHKOHK aşağıdaki tip ve sayılarda uçakların yanı sıra 53 helikoptere sahiptir: ⁴⁸

- Av: 759
- Av-bombardıman uçağı / hava-yer taarruz: 702

^{iv} ÇHKO, gerçek bir komuta teşkilatını belirtmek için “Üs” ve “Komuta Merkezi” terimini kullanır, bu sadece fiziksel bir konumdur.

^v Bölgesel hava savunma üsleri olarak da tanımlanmışlardır (区域 空防 基地).

- Bombardıman uçakları: 172
- Ulaştırma: 335
- Tanker: 13

İlk üç grup muharip uçaklar değerlendirildiğinde %47 si modern, %53'ü eski uçaklardır. Yani batı standartlarında değerlendirildiğine mevcut uçaklarının sadece %20 si modern muharip uçaktır (vi). Fakat ÇHKOHK, hızla eski muharip uçaklarını görüş ötesi menzil (BVR) kabiliyetli, gelişmiş radar ve EH kabiliyetli 4,5 nesil çok rollü taarruz ve bombardıman uçaklarıyla yenilemeye çalışmaktadır.⁴⁹ ÇHKOHK bu arada; uçak performansı, komuta kontrol ve elektronik harp gibi geniş bir yetenek yelpazesi vasıtasıyla Batı hava kuvvetleri ile aradaki farkı kapatmaya çalışmaktadır.

ÇHKOHK, ayrıca çoğu orta büyüklükte turboprop motorlu taşıma uçaklarını da yenilemektedir. Keşif, EH ve elektronik istihbarat (ELINT), erken ihbar gibi özel görev uçaklarında modernize edilmektedir⁵⁰. ÇHKOHK, erken uyarı uçaklarından bazılarını dönüştürerek erken uyarı, ihbar ve kontrol (AEW & C) kabiliyeti kazanmaktadır.⁵¹

Muharip uçaklarla hava savunmasına ilaveten ÇHKOHK, dünyanın en büyük ve gelişmiş Rus yapımı SA-20 (S-300PMU1/2) bataryasına, kendi üretimleri CSA-9 (HQ-9) bataryalarına sahiptirler. 2018 yılından itibaren stratejik hava savunması kapsamında S-300 lerin yerini S-400/ Triumf Sistemeleri almaya başlamıştır. Ayrıca kendi üretimleri CSA-X-19 (HQ-19) balistik füze önleme sistemleri ÇHC hava savunmasının omurgasını oluşturması beklenmektedir.⁵²

---

vi Bu doküman, ABD sisteminde anlaşıldığı gibi burada “nesil” terimini kullanmaktadır. Çinliler farklı uçaklar için üretim tanımı ve yalnızca üç nesil (ilk nesil (1950’ler ve 1960’lar), ikinci nesil (1970’ler ve 1980’ler) ve üçüncü nesil (1990’lar ve 2000’ler). Bu nedenle, örneğin ABD üçüncü nesil uçaklar, ÇHC’nin ikinci nesline eşittir. ABD’nin ikinci nesli, ÇHC’nin birinci nesline eşittir, vb.

DIA Çin Askeri Gücü, s. 86

Fourth-generation fighter aircraft*—which include the Chinese J-10B/C, J-11B, and J-16—are generally characterized by the following:

- Electronically or mechanically scanned multimode radars, passive infrared search and track systems.
- “Glass” cockpits with multifunction displays (MFDs), improved heads-up display (HUD), and helmet-mounted sight (HMS).
- High-bandwidth communications and datalinks and identification, friend or foe (IFF).
- Advanced electronic warfare (EW) avionics, including digital jamming system, radar warning receiver, chaff/flare dispensers, and adaptive countermeasures.
- Engines with increased thrust and service life; advanced weapons, including long-range air-to-air missiles (AAMs), off-boresight short-range AAMs, LACMs, ASCMs, and precision-guided munitions (PGMs).
- Passive electronically scanned array or active electronically scanned array (AESA) radars. These radars provide long-range radar detection and electronically scanned radar beams that enable automatic target acquisition, tracking of multiple targets, and highly accurate targeting data for air-to-air and precision air-to-ground engagements.
- Digital radiofrequency memory (DRFM) jammers enabling instantaneous smart jamming responses by automatically selecting jamming waveforms to counter a specific radar threat—significantly improving fighter aircraft survivability.

DIA Çin Askeri Gücü, s. 86

Fifth-generation fighter aircraft*, including the developmental Chinese J-20 and FC-31/J-31, are commonly defined by the following state-of-the-art technologies:

- Stealthy aircraft designs with significantly reduced radar and infrared signatures.
- AESA radars.
- Long-range, multiband EO targeting systems.
- Sensor fusion.
- Advanced glass cockpits with large MFDs and HMSs.
- Advanced datalinks fusing data from air and ground networks.
- Internal carriage of off-boresight and long-range AAMs, LACMs, ASCMs, and PGMs.
- Sophisticated EW suites with advanced DRFM jammers and EO defensive systems.
- Super maneuverability and/or super cruise capability (ability to fly above Mach 1 without use of afterburner).
- Designed with network-centric warfare technology; will have potent air-to-air lethality and standoff attack capabilities in sensor-to-shooter operations.

*U.S.- defined fourth and fifth generation fighter aircraft in China.

1990’ların başından 2013’e kadar ÇHKOHK, beş ana branşa; havacılık (航空兵), SAM (地空导弹兵), AAA (高射炮兵), radar (雷达兵) ve hava indirme birlikleri (空降兵) ile beş özel alt branşa; muhabere, radar, elektronik karşı tedbirler (EKT), kimyasal savunma (nükleer, biyolojik ve kimyasal) ve teknik

keşif birimlerinden oluşuyordu.⁵³ 2013 yılında ÇHKOHK, SAM ve AAA branşlarını tek bir karada konuşlu hava savunma sınıfı altında birleştirdi (地面防空兵) ve bir EKT (电子对抗) sınıfı ilave etti. Böylece tekrar havacılık, radar ve hava indirmeden oluşan beş ana sınıf oluştu.⁵⁴ Radar sınıfı, doğu kıyısı boyunca ufuk ötesi (OTH) radarları ve Çin'in her yerinde bulunan radar istasyonlarını içerirken, radar uzmanlık birimleri, havacılık birimleriyle bağlantılı kısa menzilli radarlarla görevlerini yapmaktadır.

Pratik amaçlar için ÇHKOHK'leri AAA (uçaksavar) sınıfı neredeyse tamamen ortadan kalkmaktadır ve AAA'nın yerini kısa menzilli ve omuzdan ateşlemeli SAM'lar almaktadır. Eski Askeri Bölge Hava Kuvvetlerinin (MRAF) tamamının daha önce AAA alayları varken, bugün yalnızca Doğu BHKHK'ın bir AAA tugayı vardır; ancak, hava kuvvetleri hala bazı birliklerine atanmış bazı AAA taburlarına sahiptir.⁵⁵

Havacılık Sınıfı

ÇHKOHK'nun yaygın olarak “birincil sınıfı” olarak anılan havacılık sınıfı karar alma sürecine hakimdir.⁵⁶ İHA'lar ve döner kanatlı helikopterler de dahil olmak üzere ÇHKOHK'ın sabit kanatlı uçaklarının tümünün işletilmesinden ve bakımından sorumludur. Envanterinde altı tip sabit kanatlı uçak bulunmaktadır: av / çok rollü uçak (J-sınıfı), av-bombardıman uçakları (JH-sınıfı), bombardıman uçakları (H-sınıfı), hava-yer taarruz uçağı (Q-sınıfı), ulaştırma uçağı (Y sınıfı) ve keşif uçağı (JZ sınıfı).⁵⁷

Tarihsel olarak ÇHKOHK, her biri iki harekât kabiliyetli alaya ve bir eğitim alayına sahip olan 50 hava tümenine sahipti. 1980'lerde eğitim alayları kaldırıldı ve tek bir Bölge Hava Kuvvetleri geçiş eğitim birimi altında birleştirildi. 2015 yılı sonunda bu sayı; 14 av, üç bombardıman, üç hava-yer taarruz / av-bombardıman uçağı, üç özel görev ve üç ulaştırma uçağından 25 tümene düşürüldü.⁵⁸ Ancak 2018 ortasına kadar bu sayı üç bombardıman uçağı, üç nakliye ve üç özel görev uçağı bölümü dahil olmak üzere dokuza düşürüldü.⁵⁹

Görevlerin türüne bağlı olarak, bir hava tümeni tipik olarak her biri tabur seviyesinde uçuş gruplarına veya uçuş filolarına sahip olan 18-24 uçaktan oluşan iki veya üç operasyonel alaydan oluşur.⁶⁰ Avcı ve av-bombardıman uçağı bölümlerindeki azalmanın nedeni olarak; ÇHKOHK'ın birkaç hava tümenini kaldırarak ve mevcut durumu hava alaylarından tugaylara yükselterek

Shenyang, Lanzhou, Nanjing ve Guangzhou bölgesel hava kuvvetlerinde en az 14 hava tugayı oluşturmaya başladığını Aralık 2011’de açıkladı.⁶¹ 2012’den Mayıs 2017’ye kadar geri kalan tüm ay, hava-yer taarruz ve av-bombardıman hava tümenleri kaldırıldı ve alt alayları ya tugaylara yükseltildi, ya tugay olarak birleştirildi ya da kaldırıldı. Hatta bazıları yer değiştirdi. Gövde tipine bağlı olarak, 30’dan fazla uçağa sahip her bir tugay, üç ila beş alt uçuş grubuna sahiptir. Bunlardan biri veya ikisi geçiş eğitimi uçuş grubudur. Her uçuş grubu, her biri yaklaşık 3-5 uçağa sahip iki ila üç alt uçuş filosuna sahiptir.

Bugün, tüm av, av-bombardıman ve hava-yer taarruz tugayları, kendi BHKHK Karargâhlarına bağlı olan bir Üsse bağlıdır. Ancak, kalan dokuz hava tümeni ya doğrudan ÇHKOHK Karargâhına ya da BHKHK Karargâhından birine bağlıdır.

Av Uçakları

ÇHKOHK, savaş uçağı filosunu hızla modernize etmekte ve daha eski, daha az yetenekli uçakları kullanımdan kaldırmaktadır. Tarihsel olarak, ÇHKOHK savaş uçağı filosunun çekirdeği 1950’ler dönemi Sovyet MiG-17 ve MiG-19/J -6 tip uçaklara dayanıyordu. Aslında 1995 yılına kadar ÇHKOHK’ın savaş uçaklarının yaklaşık %80’i bu uçakların farklı tipleriydi.⁶² O zamandan beri ÇHKOHK, yaklaşık 3.500 eskimiş av-önleme uçağını emekli etti ve sistematik olarak 1980’lerde 50 olan hava tümeni sayısı 2018’de dokuza düştü.

Bugün, modernizasyon çabalarına rağmen, ÇHKOHK çoğunlukla ikinci ve üçüncü nesil savaş uçağı gücü olmaya devam etmektedir. Çin’in Aviation Industry Corporation (AVIC), Chengdu Aircraft Industry Corporation (CAC) ve Shenyang Aircraft Corporation’da (SAC) üretilen J-7 ve J-8 tip savaş uçakları, savaş uçağı filosunun çoğunluğunu oluşturmaktadır. Eskimiş olmasına rağmen ÇHKOHK, ABD standartlarına göre platformlarda, kokpit aviyoniklerini, radar sistemlerini ve uçuş veri kayıt sistemleri gibi diğer önemli bileşenleri aşamalı olarak güncellemektedir. ÇHKOHK, yakın zamanda J-8’i yeni radar güdümlü “at-unut” orta menzilli hava-hava füze (MRAAM) ile donatarak çok kritik bir yetenek ekledi.⁶³ ÇHKOHK hala çok sayıda eski ikinci ve üçüncü nesil savaş uçaklarıyla görev yapsa da, muhtemelen önümüzdeki birkaç yıl içinde çoğunluğu dördüncü nesil olan bir kuvvete sahip olacaktır.⁶⁴

Şimdiden, ÇHKOHK en az 600 dördüncü nesil av uçağına sahiptir ve şimdiden beşinci nesil av/av-bombardıman uçakları geliştirmektedir.

J-7 ve J-8 Savaş Uçakları⁶⁵

ÇHKOHK'ın daha yeni çok rollü savaş uçakları arasında J-10, J-11A, J-11B, J-16, Su-27 ve Su-30MKK yer almaktadır. Yurt içinde üretilen tek koltuklu J-10, 2003 yılında hizmete giren ve CAC'de üretilen tek motorlu, dördüncü nesil çok rollü bir savaş uçağıdır (yani hava önleme ve hava-yer taarruz). J-10, onbir silah istasyonu ile donatılmıştır, seyrüsefer ve hedefleme podlarına sahip gibi görünmektedir. Ek olarak, J-10, ÇHKOHK'ın harekât menzilini ilk ada zincirinin ötesine genişletmesine izin verebilecek havada yakıt ikmal kabiliyetine sahiptir. J-10'un yükseltilmiş bir versiyonu olan J-10B'nin, pilotların radarlarını kullanmadan düşman uçaklarını tespit etmelerine ve hedef almalarına olanak tanıyan bir elektro-optik hedefleme sistemi (EOTS) eklendiği bilinmektedir.⁶⁶

J-10 ve J-11 Savaş Uçakları⁶⁷

ÇHKOHK, 1990'lı yıllarda Rusya'dan satın aldığı Su-27SK/UBK uçaklarını, ülkede rettiği J-11 A modelleriyle beraber kullanmaktadır. Dördüncü nesil hava üstünlüğü uçağı olan J-11A EOTS ve MRAAM ile teçhiz edilmiştir. Bir üst modeli olan J-11 B 2007 yılında envantere girmiştir. Bu uçaklara hava yer taarruz kabiliyeti de kazandırılmıştır. Bazı raporlar, J-11B'nin standart J-

11'e kıyasla önemli ölçüde azaltılmış bir radar kesit alanına sahip olduğunu göstermektedir.⁶⁸ 2010'ların başında SAC, daha uzun menzilli ve gelişmiş aviyoniklere sahip J-11BS'ye dayanan çok rollü, yüksek manevra kabiliyetine sahip bir varyant olan Shenyang J-16'yı üretmeye başlamıştır.⁶⁹ ÇHKOHK, ilk operasyonel uçağı 2014 yılında teslim almıştır.

Rusya'dan satın alınan çift kişilik Su-30MMK, ÇHKOHK'ın savaş gücünün çekirdeğini oluşturacak potansiyele sahiptir. Su-30MMK, PGM atabilme, gelişmiş radar, havadan yakıt ikmali ve iyileştirilmiş havadan yere taarruz özelliklerine sahiptir. Satın almadaki son artışlara dayanarak, ÇHKOHK bunun yerine yeni J-11B/BS'yi gelecekteki savaş gücünün çekirdeğı yapmaya karar vermiş olabilir.⁷⁰

Su-30 Savaş Uçağı⁷¹

Su-35

ÇHKOHK kısa süre önce ilk Rus Su-35'lerini ve Çin üretimi J-20'leri aldı. Çeşitli raporlara göre ÇHKOHK, 2015 yılında Rusya'dan 24 Su-35 satın aldı; ancak şimdiye kadar sadece 14 tanesi teslim edildi (2016'da 4'ü, 2017'de 10'u 5'li iki parti halinde ve 10'u 2018'de teslim edilecek). Basında çıkan haberlere göre, Şubat 2018'in başlarında Güney Çin Denizi üzerindeki ilk muharebe görevlerini gerçekleştirdiler. Açık kaynaklara göre ÇHKOHK'ın Guangdong Eyaleti, Suixi'deki 6. Hava Üssüne konuşlandırıldılar. Hava üssü Güney Bölge Harekât Komutanlığı Hava Kuvvetleri bünyesinde. Ek olarak, Şubat 2018'de ÇHKOHK, ilk J-20 düşük görünürlüklü av grubunun, Doğu Bölge Harekât Komutanlığı Hava Kuvvetleri'ne bağlı Jiangsu Eyaleti, Wuhu'daki bir operasyon üssüne konuşlandırıdığını duyurdu. (Ç.N.:Açık kaynaklara göre Rusya 24 adet Su-35 teslimini 2019 yılında tamamlamıştır.)

Hava-Yer Taarruz Uçakları

ÇHKOHK'nin bu role tahsis edilmiş tek uçağı tek kişilik ve çift kişilik çeşitleri olan Q-5 uçağıdır. İkinci nesil bir platform olarak kabul edilen Q-5, Rus tasarımı MiG-19'dan türetilmiştir. ⁷² Modernize haliyle laser güdümlü mühimmat atabilmektedir. AVIC'in Jiangxi Eyaleti, Nanchang'daki Hongdu Aircraft Industry Group'ta üretilmektedir. Son yıllarda ÇHKOHK, Q-5'e lazer güdümlü bombalar atabilme kabiliyeti kazandırdı.⁷³ Q-5 yurt içi kullanım ve ihracat için sınırlı sayıda üretilmektedir. Dördüncü nesil J -10B, J-11B ve Su-30MMK çok rollü uçaklarının geliştirilmesiyle birlikte ÇHKOHK'taki hava-yer taarruzu yapabilen uçak sayısı son yıllarda hem mutlak hem de göreceli olarak arttı.⁷⁴

Av-Bombardıman Uçağı

ÇHKOHK'ın hem hava-yer taarruzu hem de önleme rolü olan bilinen tek çok rollü av-bombardıman uçağı JH-7'dir. Bununla birlikte ÇHKOHK, kara birlikleri için yakın hava desteğı görevlerinde nadiren de olsa Q-5'ler veya JH-7'ler ile eğitim yapmaktadır. Başlangıçta yalnızca ÇHKO Deniz Havacılığı tarafından uçurulan JH-7, AVIC'in Xi'an Aircraft Industry Corporation (XAC) tarafından üretildi ve 2004 yılında ÇHKOHK tarafından satın alındı. Su-30MMK gibi diğer çok rollü uçakların aksine, JH-7 yerel olarak tasarlanmış ve üretilmiştir. JH-7, tamamıyla özgün Çin üretimi olduğu için değerlidir. JH-7 uçağının sahip olduğu EKT podlarıyla refakatle karıştırma görevlerini de icra ettiği tahmin edilmektedir. Aynı zamanda SEAD görevleri kapsamında Rus Kh-31P/KR-1 (ARM) füzelerini de taşıyabilmektedir.⁷⁵ Ayrıca kara ve deniz üstü hedefleri için MRAAM'de atabilmektedir.⁷⁶

J-7 Av-Bombardıman Uçağı ⁷⁷

Bombardıman Uçakları

ÇHKOHK, düzenli bir indirimle sadece bombardıman rolündeki uçaklarının sayısını 100'lerce azaltmıştır. Kalan salt bombardıman uçağı XAC tarafından Sovyet Tu-16 uçağından üretilmiş H-6 uçağıdır. Bu uçaklarda yapılan gelişmelerle hassas mühimmat, seyir füzesi ve stand off mühimmat atabilme kabiliyeti kazandırılmıştır.

H-6K, Çin'in en çok elinde tuttuğı versiyonudur daha verimli turbofan motorlara, yeniden tasarlanmış ve kuvvetlendirilmiş kanat köklerine sahiptir. Aviyonikleri modernize edilmiş glass kokpite ve termal görüntüleme sensörüne sahiptir. Üzerinde hava yer taaruzları için ABD'nin Guam üssünü uzaktan vurabilecek altı seyir füzesi (LACM) taşıyabilmektedir.⁷⁸ Ayrıca ÇHKOHK, bazı H-6 ları H-6U tanker uçaklarına dönüştürmüştür.

ÇHKOHK, bölgesel ve küresel hedeflerine etki edebilecek düşük görünürlük özelliğine sahip orta ve uzun menzilli yeni bombardıman uçağı geliştirmektedir. 2025 yılından önce harekât kabiliyetinin kazanılması hedeflenmektedir.⁷⁹ Bu uçakta 5.nesil uçakların özelliklerinin bulunması beklenmektedir.

2015 yılında, ÇHKOHK muhtemelen uzun menzilli yeteneklerini göstermek için H6-K'ları Batı Pasifik Okyanusu üzerinde ilk kez uçurdu. O zamandan beri, ÇHKOHK, batı Pasifik üzerindeki ilk ada zincirinin Miyako Boğazı ve Bashi Kanalı boyunca üç bombardıman tümeninden birden fazla sorti gerçekleştirdi.⁸⁰

H-6K Bombardıman Uçakları⁸¹

Ulaştırma Uçakları

Ulaştırma, ÇHKOHK için nisbeten zayıf olduğu bir görev çeşididir. Uzun menzilli görevler için elinde sınırlı sayıda stratejik taşıma uçağı vardır. ÇHKOHK, orta menzilli uçaklarda daha iyi durumdadır. An-12 turboprop uçağının Çin AVIC Shaanxi Aircraft Industry (Group) Co Ltd (SAIC) üretimi olan Y-8 modeli bu kapsamdaki ihtiyaçları görmektedir. Yine orta menzilde 20 ton taşıma kapasiteli Y-9 uçakları üretilmiştir. Yalnızca sınırlı sayıda uzun mesafeli büyük uçağı sahip olduğu için taşıma uçakları, ÇHKOHK için göreceli bir zayıflık alanı olarak kabul edilebilir. ÇHKOHK, stratejik hava taşıması için Rus yapımı IL-76 uçaklarını kullanmaktadır. ÇHKOHK, 2011 yılında dört IL-76 uçağını Libya'ya insani tahliye görevi kapsamında göndermiştir. Yine 2014 yılında düşen Malezya uçağı MH370'in bulunması için Çin dışına ve sonra da Avustralya'ya göndermiştir. 2015 Nepal depreminde insani yardım ve arama kurtarma görevleri yapmışlardır. ÇHKOHK, stratejik hava taşıma kapasitesini genişletme ihtiyacını kabul etmektedir.

IL-76 ve Y-8 Nakliye Uçakları⁸²

Çin havacılık endüstrisi stratejik hava taşımasındaki zaafiyeti kapatmak için Y-20 uçakları üzerinde çalışmaya devam etmektedir. Y-20 XAC tarafından üretilmiş ve ilk uçuşunu IL-76'nın motorlarıyla 2013 yılında yapmıştır.⁸³ Bu uçaklar ile hava indirme/atma, komuta kontrol (C2), lojistik, havada yakıt ikmali, insani yardım, arama kurtarma ve stratejik keşif ihtiyacı karşılanacaktır. 2016 yılında, Heilongjiang bölgesinde bulunan Harbin Uçuş Okulu Geçiş için görevlendirilmiştir.⁸⁴ 2016 yılında ilk Y-20'ler Sichuan bölgesine bulunan 4. Hava Birliğine teslim edilmiştir. ⁸⁵ Y-20, ÇHKOHK'nin güç aktarımı için kritik öneme sahiptir. Y-20 ayrıca havadan yakıt ikmali, keşif, Havadan İhbar Kontrol (HİK) görevlerini de yerine getirebilmektedir. ⁸⁶ Çeşitli raporlar ÇHKOHK'nin 400 ila 1.000 Y-20 almak istediğini belirtmesine rağmen, ⁸⁷ bu pek olası değildir, çünkü

ÇHKOHK'nin 12 hava ulaştırma üssü vardır ve her biri 25 uçaktan 300 uçaklık teknik kapasitesi vardır. ⁸⁸ (Ç.N.: Açık kaynaklara göre hava kuvvetleri 2021 yılı itibariyle 15-20 Y-20 uçağını envanterine almıştır.)

Y-20 Gelişimsel Nakliye Uçağı ⁸⁹

Keşif Uçakları

ÇHKOHK'nın az sayıda keşife tahsis edimiş uçağı vardır ve gittikçe sayısı azalmaktadır. ⁹⁰ Bunun muhtemel sebebi keşif görevlerinde insansız sistemlerin daha çok kullanılmasıdır. ÇHKOHK, J-8 uçağının keşif görevleri için modifiye edilmiş J-8FR ve JZ-8F uçağlarını kullanmaktadır. ÇHKOHK, muhtemelen bu maksatla ilerleyen zamanda JH-7 uçağlarını kullanacaktır. ⁹¹ Ayrıca keşif görevleri için yüksek irtifa WZ-5 Chang Hong ve Chang Kong 1 İHA'larını ve uzak mesafe için BZK-005 İHA'sını kullanmaktadır. ⁹² ÇHKO'nın tedarik ettiği çok çeşitli İHA'lar hakkında daha fazla bilgi için lütfen İHA bölümüne bakın.

İki ÇHKO İHA'sı ⁹³

ÇHKOHK ayrıca Gelişmiş Erken Uyarı ve Kontrol özelliğine sahip çeşitli platformlar kullanmaktadır. Bunlardan en önemlisi, hem taarruz hem de savunma görevlerini desteklemek için gelişmiş harekât alanı bilgisi sağlayan dönüştürülmüş bir Il-76 uçağı olarak XAC’de üretilen KJ-2000’dir.⁹⁴

Döner Kanatlı Uçaklar

ÇHKOHK; Z-8, Z -9 ve Rus yapımı Mi-171 dahil olmak üzere çeşitli döner kanatlı helikopterler kullanmaktadır.⁹⁵ 1986’dan önce, ÇHKO’nın helikopterlerinin çoğı ÇHKOHK’ne ve deniz havacılığına aitti. 1986’da Genelkurmay Dairesi (GSD), Ordu Havacılık Bürosunu ve ayrı bir Ordu Havacılık Şubesini oluşturdu ve ÇHKOHK’ın helikopterlerinin neredeyse tamamını Orduya devretti.⁹⁶ Ancak 2005 yılında ÇHKOHK, 2012’de bir alaya genişletilen 15. Hava Kuvvetleri Komutanlığı’na bağı bağımsız bir helikopter uçuş grubu oluşturmaya başladı. 2017’de ÇHKOHK, Hava Kuvvetleri Komutanlığı altında bir ulaştırma helikopter tugayı oluşturdu ve helikopter alayını 2018’de ona bağıladı.⁹⁷ Ayrıca çeşitli birimlere tahsis edilmiş başka helikoptere de sahiptir.

Karada Konuşlu Hava Savunma Sınıfı

2013’ten önce, ÇHKOHK’ın 1958’de oluşturulan ayrı bir SAM sınıfı ve ÇHKO Hava Savunma Kuvvetleri’nin bir parçası olarak 1949’da oluşturulan bir uçak savar (AAA) sınıfı vardı.⁹⁸ Bu, 1957’de ÇHKOHK ile birleştirilene kadar ayrı bir kuvvetti. Bununla birlikte, SAM ve AAA, 2008 yılında tek bir Karada Konuşlu Hava Savunma sınıfı olarak birleştirildi.⁹⁹ SAM sınıfı ve AAA sınıfı, bir çatışma sırasında askeri üsleri ve kritik sivil altyapıyı korumakla görevlendirildi. Ancak, daha önce de belirtildiğı gibi, AAA silahları ÇHKOHK’tan yavaş yavaş yok olmaktadır.¹⁰⁰ Çin, ülke içinde üretilmiş HQ-9 aktif radar güdümlene kabiliyetli, orta ila uzun menzilli füzelere sahiptir. Çin ayrıca, 200 kilometreye kadar menzile sahip Rus SA-20 / S-300’ü envanterinde bulundurmaktadır.¹⁰¹ Bu sistemler oldukça mobildir ve bu nedenle eski model uzun menzilli SAM sistemlerine göre daha iyi beka kabiliyetine sahiptir.¹⁰² ÇHKOHK ayrıca, havadan erken ihbar ve kontrol sistemi (AWACS) uçakları ve uzun menzilli gözetleme platformları gibi yüksek değerlikli havadaki varlıkları hedefleyebilecek daha gelişmiş HQ-12’yi de gösterime çıkarmıştır.¹⁰³ Rusya,

2018'in başlarında Çin'e, Pekin'in SA-20'nin devamı olarak stratejik hava savunma sistemlerini iyileştirmek için kullanacağı S-400 / Triumf SAM sistemini teslim etmeye başladı.¹⁰⁴ (Ç.N.: Açık kaynaklara göre Rusya ikinci parti S-400 sistemini Ocak 2020'de teslim etmiştir.) ÇHKOHK, balistik füze savunma kabiliyetinin temelini oluşturmak için yerel olarak üretilen CSA-X-19'unu (HQ-19) eş zamanlı olarak geliştirmektedir.

HQ-9 Mobil SAM Sistemi¹⁰⁵

Radar Sınıfı

ÇHKOHK, tüm ülke hava sahasını yönetebilecek radar kaplamasına sahiptir. Radar sistemleri yerde konuşlu hava savunma sistemlerinin radarlarıyla bütünleşikdir. Bu şekilde erken ihbar imkânı da sağlamaktadır. 1950'de ÇHKOHK'ne ilk kez entegre edildiğinde, radar birlikleri hava savunmasına erken uyarı sağlamakla görevlendirildi. Bugün, radar sistemlerinin türüne bağlı olarak, radar birlikleri ÇHKOHK'ın özel birlikleridir. Böylelikle, SAM ve AAA birimlerinin uçak veya SAM'ları önleyebilmesi için pilotlara, hava sahası kontrol kulelerine, komuta noktalarına ve ayrıca üst düzey karargâh ve komuta araçlarındaki komuta noktalarındaki personel için teknik bilgi sağlarlar. Radar istasyonları tipik olarak sınırların yakınında, dağlarda veya adalarda bulunur.¹⁰⁶ Ayrıca radar birimleri, hava meydanlarında hava trafik kontrol faaliyetleri de yürütmektedir.¹⁰⁷ 2007'nin sonlarından itibaren Çin'in tüm ülkeyi kapsayan bir "hava istihbarat radar ağına" sahip olduğu bildirilmiştir.¹⁰⁸

Hava İndirme Sınıfı

ABD sisteminden farklı olarak ÇHKOHK, sadece hava indirme birliklerini atma sahasına atmaktan değil, onların oluşturulmasından ve eğitiminden de sorumludur.¹⁰⁹ (ÇN: NATO ülkelerinde hava indirme birlikleri kara kuvvetlerine mensuptur. Hava kuvvetleri ulaştırma uçaklarıyla onları atma bölgesine taşır.) Doktrinsel olarak Çin, Hava indirme personeli ÇHKO Özel Harekât Birlikleriyle beraber düşman hatlarının gerisine sızarak hava meydanlarının kullanılamaz hale getirilmesi görevini de yaparlar.¹¹⁰ Nisan 2017’de, 15. Hava İndirme Kolordu Komutanlığı, “15.” unvanını bırakarak Hava İndirme Kolordu Komutanlığı olarak yeniden adlandırıldı.¹¹¹ Bu birlik doğrudan ÇHKOHK Karargâhına bağlıdır. En son reformların bir parçası olarak, üç eski hava tümen karargâhı kaldırılırken, altı alay tugay seviyesine yükseltildi. Revize edilmiş Hava İndirme Kolordu Komutanlığı asgari olarak aşağıdaki birimlere sahiptir: altı Hava Tugayı, bir Ulaştırma Hava Tugayı, bir Özel Harekât Tugayı, bir Savaş Destek Tugayı ve bir Eğitim Üssü. Yeniden yapılanmadan önce, 15. Hava İndirme Kolordu Komutanlığı, görünüşe göre hala var olan tek bir helikopter alayına sahiptir, ancak şimdi doğrudan Ulaştırma Hava Tugayı’na bağlıdır.¹¹²

Elektronik Karşı Tedbirler (EKT) Sınıfı

EKT birlikleri, elektronik spektrumun tamamına etki edebilecek karada konuşlu elektronik harp sistemlerine sahiptir. KKK EKT birlikleri HF/VHF/UHF, radar, İHA’da konuşlu karıştırma sistemleriyle satih unsurlarını destekler.

Uzmanlaşmış Birimler

ÇHKO, yukarıdaki sınıflara ilave olarak belirli konularda uzmanlaşmış özel birliklere de sahiptir. Bu kapsamda; muhabere (通信兵), kimyasal savunma (KBRN) ve teknik keşif sayılabilir. Teknik Keşif Birlikleri; muhabere istihbaratı (COMINT), elektronik istihbarat (ELINT) ve imza-iz istihbaratı (MASINT) görevleri yaparlar. Muhabere birlikleri (通信兵) iletişim, seyrüsefer ve ÇHKOHK’a otomatik komuta desteği ile ilgili işlevleri yerine getirmektedir.¹¹⁴ Kimyasal savunma birlikleri (防化); nükleer, biyolojik ve kimyasal savunmayı içeren, yalnızca kimyasal değil radyolojik silahlardan da etkilenen ÇHKOHK birliklerini temizlemekle görevlidir.¹¹⁵ Kimyasal birlikler tabur, bölük ve takım

büyüklüğündedir.¹¹⁶ Teknik keşif birlikleri (技术 侦察) hem haberleşme istihbaratı hem de ELINT dahil olmak üzere farklı sinyal istihbarat türlerini yakalamak, kodunu çözmek, işlemek ve analiz etmekten sorumlu oldukları için elektronik karşı tedbir birliklerine benzer çalışmalar yürütmektedir.¹¹⁷ Ayrıca iz ve imza istihbaratı (MASINT) yürütürler.¹¹⁸ Teknik keşif birlikleri, ÇHKOHK birimlerini alay seviyesinde ve altında destekler ve havacılık, hava indirme ve radar birimleri dahil olmak üzere diğer birliklere dağıtılır.¹¹⁹

Modernizasyon Trendleri

ÇHKOHK, ÇHKO amfibi birliklerinin harekâtını destekleyebilecek kabiliyetlerini geliştirmektedir. Ayrıca yeni nesil savaş uçaklarında düşük görünürlük teknolojisi, gelişmiş hava-hava ve hava-yer füzeleri, yüksek taşıma kapasiteli hava ulaştırması, yüksek irtifa yüksek havada kalış (HALE) kabiliyetli İHA, HİK kabiliyetinin artırılması ve uzun menzilli SAM sistemleri öncelikli modernizasyon alanlarıdır.

Beşinci Nesil Düşük Görünürlüklü Savaş Uçakları

ÇHKO'nun liderleri geleceğin hava savaşlarında üstün olabilmek için Beşinci Nesil Düşük Görünürlüklü Savaş Uçağı sahibi olmak konusunda çok isteklidirler. Düşük görünürlük teknolojisi hava savunma ve taarruz görevlerinde büyük avantajlar sağlayacaktır. Mukabil hava harekâtı görevlerinde karada ve denizde konuşlu hedeflere güvenle erişim imkânı bu kabiliyetle artacaktır.¹²⁰

Bu hedeflerin peşinde olan Çin, iki gizli av uçağı geliştirmektedir: ÇHKO'nın kurduğu resmi bir proje olan J-20 ve FC-31. FC-31, henüz özel olarak AVIC SAC tarafından finanse edilen program, ancak bu, J-31 adı verilen operasyonel bir türe yol açabilir.¹²¹ Chengdu Aerospace Corporation'da (CAC) geliştirilmekte olan J-20, ABD F-22'ye benzer bir ağır hava üstünlüğü uçağı olarak isimlendirilmektedir. ÇHKOHK, "yüksek manevra kabiliyeti, supercruise, kaska monteli nişangah, thrust vectoring, düşük görünürlük ve sensör füzyon özellikleri" dahil olmak üzere F-22'nin birçok özelliğini J-20'ye dahil etmeye çalışmaktadır. J-20 ilk uçuşunu 2011'de yaptı ve son sekiz yıl içinde ÇHKOHK yedi prototipi test etti. İlk J-20'ler, ÇHKOHK'nın Dingxin

Uçuş Test ve Eğitim Üssü'nde (FTTB) bir tugaya (176. Tugay) ve Cangzhou FTTB'de bir tugaya (172. Tugay) olmak üzere 2016 yılının sonlarında resmi olarak ÇHKOHK'a teslim edildi. Bu üsler aynı zamanda uçağın ileri seviye testlerine de devam edecekler. Ocak 2019'da, Doğu BHKHK'ın Wuhu Üssü'ndeki ilk cephe Tugayı (9. Hava Tugayı) vii ilk dört J-20A'yı aldı.¹²² SAC'de geliştirilmekte olan J-31, rakip bir düşük görünürlüklü taarruz savaş uçağıdır. J-31'in ikinci prototipi Aralık 2016'da havalandı. Hem taarruz hem de hava hâkimiyeti görevlerine yönelik olan J -31, gelecekte Çin'in uçak gemilerinde de görev yapabilir. ¹²³ Çin, ABD tasarımı F-35 ile rekabet edebilmek için J-31'i yabancı müşterilere satışa sunmayı da düşünmektedir.

J-20 ve J-31 Beşinci Nesil Savaş Uçakları¹²⁴

Havadan Atılan Füzele

Modern beşinci nesil uçakların envantere girişi yeni nesil havadan atılan füzele de gerekli kılmaktadır. Gelişmelerden bir tanesi havadan atılan seyir füzelelerinde (ALCM) olmaktadır. H-6K üzerinden atılan konvansiyonel ve nükleer başlık taşıyabilen CJ-20 bu kapsamdadır. Seyir füzelelerine karşı savunma (CMD) veya seyir füzesi taşıyan uçağın füzeyi atmadan vurulması önemlidir. Çin'in, muhtemel düşmanları bu konuda önleme tedbirleri geliştirmek durumundadırlar. “J-20 gibi gelişmiş uçaklardaki ilerleme ve yakın zamanda Rus Su-35'lerin satın alınması”, Pentagon'da, manşetlerde ilgi görmeye devam ediyor. Ancak ÇHKOHK, diğer alanlarda da ilerleme kaydetmektedir.

ABD Hava Kuvvetleri Küresel Tarruz Komutanlığı, Çin'in CJ-20 uzun menzilli seyir füzelelerinin nükleer savaş başlıklarının yanı sıra konvansiyonel yükler taşıyabileceğini düşünmektedir.¹²⁵ Bir bombardıman uçağının ALCM'lerle kombinasyonu, ABD'nin ALCM'lere karşı seyir füzesi

savunması (CMD) konusunda ciddi çalışmalara devam etmesi ve bu füzeleri fırlatmadan önce uçağı ortadan kaldırmak için stratejiler geliştirmesi gerektiğı anlamına gelmektedir.¹²⁶ Andrew Erickson ve meslektaşlarının belirttiğı gibi, “Seyir füzesi tehdidi tarihsel olarak ABD ve müttefiklerinden gerçekten hak ettiğı önemde algılanmadı ve bu tehditleri önlem konusunda çok fazla bir gayret sarfedilmedi”.¹²⁷

1980’lerin ortalarına kadar ÇHKOHK’leri envanterindeki hava hava füzesi AIM-9B’nin muadili olan PL-2 füzesidir.¹²⁸ ÇHKO, PL-10 gibi IR ve trust-vector kabiliyetli füzeleri envanterine katmıştır. Geliştirilmekte olan aktif radar güdümlü PL-15 başka bir hava hava füzesidir ve atan uçağın burmundan 90 derece farklı hedeflere atılabilecektir. Kasım 2018 tarihindeki hava gösterilerinde ÇHKOHK, paylon kapakları açık olan ikili kol J-20 uçaklarının üzerinde PL-15 ve PL-10 yüklü halde uçarlarken göstermiştir. Geliştirilmekte olan başka bir hava hava füzesi olan PL-15, aktif radar özelliğine sahip olabilir.¹³¹ Raporlara göre PL-15 birinci versiyon 2018 yılında ÇHKO envanterine girmiştir.¹³² 2019 yılında Pakistan’da PL-15 ithal etmiştir. PL-15’in 200 km maksimum menzile sahip olduğı ve AESA monteli tarayıcısı olduğı raporlanmıştır. 200 km menziline rağmen aynı sınıftan bir muharip uçakla karşılaşacağı için maksimum angajman menzili daha kısa olacaktır. Buna rağmen batı menşei katı yakıtlı orta menzilli füzelerden fazla olacaktır. ¹³⁵ PL-15’in geliştirilmesi 2015 yılında kamuoyunun bilgisine girdiğinde, USAF Hava Muharebe Komutanlığı Komutanı General Herbert “Hawk” Carlisle, füzenin menzili hakkındaki ciddi endişelerini dile getirdi ve ABD Kongresine önelmeye yönelik çalışmaları finanse etmeye çağırıldı.¹³⁶

ÇHKOHK’i hava yer füzelerde (ASM) de ilerleme kaydetmektedir. ÇHKOHK envanterinde hellfire muadili AR-1, ve Tomahawk muadili uzun menzilli HN-1 bulunmaktadır. Çin, CM-400AKG ismi verilen hipersonik (sesten hızlı) gemi önleme füzesi geliştirmiştir.¹³⁸ H-6K bombardıman uçağı, altı adet Tomahawk benzeri LACM ile donanmıştır. Bu yetenekler, ABD ve müttefiklerinin Batı Pasifik bölgesindeki kara ve deniz temelli varlıkları korumaya yönelik çabalarını zorlaştırabilir.

Zhuhai'deki 2018 gösteri uçuşunda J-20, PL-15 ve PL-10 füzeleri yüklü olarak silah bölmesi açık uçmaktadır.¹³⁷

İHA'lar

ÇHKOHK, İGK (İstihbarat, Keşif ve Gözetleme) ve muharip görevler için İnsansız Uçak Sistemelerine ve teknolojisine büyük yatırımlar yapmaktadır. 2014 yılında GJ1'in Hassas Güdümlü Mühimmat (PGM) taşıdığı gösterilmiştir.¹⁴⁰ 2016 yılı Eylül ayında MQ-9 benzeri CH-5 İHA'sının silah yüküyle beraber 30 saat havada kaldığı gösterilmiştir.¹⁴¹ ÇHKOHK, düşman hatlarına emniyetle girip baskın etkisi yaratabilecek düşük görünürlüklü İHA'lar geliştirmektedir. AVIC 601-S (Lijian, (利劍 veya Keskin Kılıç), bu kapsamda X-47B veya Avrupa yapımı nEUROn muadili olacaktır.¹⁴² ÇHKOHK, HALE sınıfı İHA geliştirmede bazı mühendislik sorunları yaşasa da bu kapsamda Shendiao ("İlahi Kartal"), İHA'sını geliştirmeye çabalamaktadır.

2019 ABD Savunma İstihbarat Teşkilatı (DIA) Çin Askeri Güç Raporunda, "Geçtiğimiz 2 yıl boyunca ÇHKO, İHA yeteneklerini geliştirdi, taarruz kabiliyetini havadan keşifle birleştiren yeni uçakları ortaya çıkardı ve Güney Çin Denizi gibi yeni meydanlara belirli platformları konuşlandırdı. Önekler arasında Çin'in türbinle çalışan ilk silahlı keşif İHA'sı Yunying (云影) (Bulut Gölgesi) ve silahlı İGK UAV Gongji 1 verilebilir. Çin ayrıca Irak gibi müşterilere silahlı İHA'lar satmaktadır. Çin'in silahlı İHA'larına yönelik pazarlama materyallerinde saatte 170 mil hız, 20 saatlik havada kalış ve havadan yere güdümlü iki veya daha fazla mühimmat yükü belirtiliyor."¹⁴³

ÇHKO'daki seçili İHA'ların bir listesi için lütfen Ek 5'e bakınız.

Gelişmiş Havadan İhbar Kontrol (HİK) Sistemleri

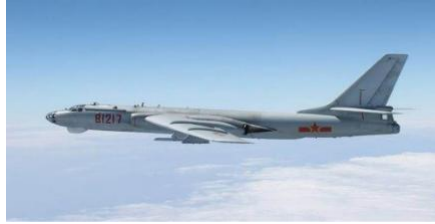
ÇHKOHK, insanlı HİK platformları da geliştirmeye devam etmektedir. Örneğin Shaanxi Aircraft Corporation tarafından Y-9 üzerine geliştirilen KJ-500, dört turboprop motorlu HİK uçağıdır. Bu uçak üzerinde taşıdığı fazlı-dizili radar ile 470 kilometreye kadar 60'dan-100'e kadar hedefi aynı anda izleyebilmektedir.¹⁴⁴ ÇHKOHK'ın bilgi harbi ortamında savaşa yaptığı vurgu göz önüne alındığında, bu alanda daha fazla ilerleme beklenebilir.

ÇHKOHK Su Üstü Operasyonları

ÇHKOHK, Mayako boğazı üzerinde büyük paketler halinde uçarak hem eğitim yapmakta hem de kabiliyetlerini sergilerek caydırıcılık sağlamaktadır.¹⁴⁵ Batı Pasifik üzerinde açık denizlerde varlık göstermektedir.

ÇHKOHK'nin kıyıda ve açık denizlerdeki tatbikatları şu ana kadar tamamlayabildiği gerçeği; silahlarının, lojistik desteğinin ve savaş yeteneklerinin geliştiğini göstermektedir. Hava kuvvetlerinin açık deniz tatbikatları, ÇHKO Donanması'nın Batı Pasifik'teki benzer operasyonlarından sonra geldi, bu da hava ve deniz kuvvetlerinin bölgede gelecekteki müşterek tatbikatlar yapacaklarını göstermektedir.¹⁴⁶

2016 Eylül ayında ÇHKOHK, içinde savaş uçaklarının, ağır bombardıman uçaklarının, tanker uçağının (HYİ) ve HİK uçağının olduğu kırktan fazla uçağı aynı paket içerisinde Mayako boğazı üzerinde tatbikat kapsamında uçurmuştur.¹⁴⁷

Pasifik üzerinde uçan bir ÇHKOHK H06 bombardıman uçağı¹⁴⁸

Bu tatbikatlar zamanla daha yaygın hale gelmiştir. Mayıs 2018'de Doğu Bölge Harekât Komutanlığı Hava Kuvvetleri ve Güney Bölge Harekât Komutanlığı Hava Kuvvetleri, eğitim sırasında koordineli eylemler gerçekleştirmek için uçaklarını konuşlandırdı. ÇHKOHK sözcüsü Shen Jinke, Su-35 savaş uçaklarının H-6K'larla ilk kez Bashi Kanalı üzerinde uçtuklarını ve bu da ada devriye modellerinde yeni bir atılım olduğunu söyledi.¹⁴⁹

İki Su-35 savaş jeti ve bir H-6K bombardıman uçağı, 11 Mayıs 2018'de kolda uçuyor ¹⁵⁰

4. ÇHKO Deniz Kuvvetleri ve Deniz Piyadeleri Havacılığı

Deniz Havacılık Karargâh ve BHK Donanma / Filo Havacılık Tarihçesi

Halk Kurtuluş Ordusu Deniz Kuvvetleri (ÇHKODK) Deniz Havacılık Dairesi^{viii} (海军 航空 部) ilk olarak 1952’de Çin Halk Cumhuriyeti’ne (ÇHC) ve ÇHKODK’na deniz hava kabiliyeti sağlamak amacıyla kuruldu. *Bir ÇHKODK Deniz Havacılık Şube Tarihçesi* ilk görevi şöyle ifade eder: ÇHC’nin kıyı sularının yanı sıra üzerindeki hava sahasının korunması. Buna, ÇHKODK suüstü varlıklarının, o zamanlar ağırlıklı olarak Tayvan’dan uçan Çin Cumhuriyeti uçağı olan düşman havacılık kuvvetlerinden korunması da dahildir.¹⁵¹ Deniz Havacılık Departmanı, Pekin yakınlarındaki Liangxiang havaalanında bulunuyordu. Dun Xingyun ilk komutan ve Li Keru ilk siyasi komiser oldu. Deniz havacılık, o zamanlar ÇHKODK Karargâhı bünyesindeki altı ayrı idari bölümden biriydi ve 318 personelden oluşuyordu. Ekim 1955’te ÇHKODK, Deniz Havacılığının Çince adını Haijun Hangkongbing (海军 航空 兵 部) değiştirdi. 1988 yılına kadar üç filo (Kuzey Denizi / NSF, Doğu Denizi / ESF ve Güney Denizi / SSF) ile aynı kodu atadı (正 兵团 职). Son 50 yılda durumu üç kez değişti. Kültür Devrimi’nin bir sonucu olarak deniz havacılık dairesi Kasım 1969’da kaldırıldı ve hava birimleri doğrudan üç filoya bağlandı. Mayıs 1978’de departman yeniden kuruldu ve dokuz hava tümenine komuta etmekten doğrudan sorumluydu. Ekim 2003’te, yeniden kaldırıldı ve bileşenleri, ÇHKODK Genel Merkezi’nin Karargâh Departmanı’na Deniz Havacılık Dairesi olarak yeniden tabi hale getirildi (海 司 航空 兵 部). Bu nedenle, artık Donanma Havacılık Genel Merkezi olma işlevini yerine getirmemektedir. Bugüne kadar, hiçbir yeni Deniz Havacılık Merkezi yeniden kurulmadı.

---

viii Not, ÇHKO’nın “genel merkez” için resmi bir terimi yoktur. Bu nedenle, filo Donanma Havacılık Karargâhları yalnızca Deniz Havacılığı olarak tanımlanır.

2016 yılının başlarında, ÇHKO yedi Askeri Bölgesini beş bölge harekât komutanlığı olarak yeniden düzenlediğinde, üç filonun adlarını tarihsel amaçlarla korudu. Ancak, Ocak 2018’de ÇHKODK, üç filoyu Doğu Bölge Deniz Unsuru (BDU), Güney BDU ve Kuzey BDU olarak yeniden adlandırdı ve beş bölge harekât komutanlığıyla aynı protokol sırasına koydu.¹⁵²

Her bölge harekât komutanlığı donanmasının altında, alt havacılık bölümü, tugaylar ve alayların bulunduğu bir havacılık karargâhı da vardır. J-15’ler haricinde, diğer tüm sabit kanatlı savaş uçakları, sırayla alt uçuş gruplarına sahip olan havacılık tugaylarına tahsis edilir. Helikopterleri, bombardıman uçaklarını ve insansız hava araçlarını çalıştıran ayrı, bağımsız hava alayları da vardır ve doğrudan donanma havacılık karargâhına rapor verirler. Her seviyede, uçak bakımı ve desteği sağlamak için tümenlere, tugaylara ve alaylara bağlı destek kuruluşları bulunmaktadır. Her bir bölge harekât donanmasında, bir dizi alay sınıfı havaalanı yer desteği, karşılıklı hizmet ziyaret eden uçaklara verilmektedir.

Doğu bölge harekât donanması (ETN), 4.Havacılık Tugayı’na bağlı en modern sabit kanatlı uçaklardan bazılarında sahiptir. Bu üs, ÇHKODK’ın tek J-10 ve Su-30 savaş uçaklarına ev sahipliği yapmaktadır. ETN havacılık ayrıca JH-7 av bombardıman uçaklarından oluşan 6. Havacılık Tugayı’na da komutanlık yapmaktadır.¹⁵³ ÇHKODK’ın daha büyük yapısal reformlarının bir parçası olarak, ETN havacılık yeni bir özel görev uçak bölümü oluşturdu.¹⁵⁴ 2019 itibariyle, bu bölüm yalnızca Y-9 ASW varyantlarını kullanıyor.¹⁵⁵ Ka-31 AEW helikopterleri de dahil olmak üzere döner kanatlı varlıklardan oluşan bağımsız bir havacılık alayı da ESF Donanma Havacılığına bağlıdır.¹⁵⁶

Güney bölge harekât donanması (STN) iki hava tugayını, bir bombardıman alayını ve yeni bir özel görev uçak bölümünü komuta ediyor. Bir tugay J-11 ve J-7 savaş uçaklarından oluşmaktadır ve diğeri J-11 savaş uçaklarıyla donatılmıştır.¹⁵⁷ STN havacılık ayrıca bir H-6 bombardıman ve büyük olasılıkla aynı platformun başka varyantlarına da sahip alayına da komuta etmektedir.¹⁵⁸ Yeni özel görev uçağı bölümü hem Y-9 ASW hem de KJ-500 HİK uçağını işletmektedir.¹⁵⁹ Döner kanatlı unsurlar bağımsız bir havacılık alayına tabidir.

Kuzey bölge harekât donanması (NTN), 2. Havacılık Tümenine ve 5. Havacılık Tugayına komuta etmektedir. Y-8 ve Y-9 özel uçaklarından oluşan iki alayı vardır.¹⁶⁰ NTN’nin 5. Havacılık Tugayı, JH-7 taarruz bombardıman

uçaklarına ve J-8 önleme uçaklarına sahiptir.¹⁶¹ Ek olarak, ÇHKODK'ın tek J-15 alayı ve taşıyıcı nitelikli helikopter alayı da NTN havacılığına tabidir.¹⁶² NTN altındaki döner kanatlı varlıklar, ayrı bir bağımsız hava alayının emrindedir ve esas olarak Z-9'lardan oluşur.¹⁶³

Özellikle, Kuzey bölge harekât donanması, diğer bölge harekât donanma havacılık karargâhlarına kıyasla farklı görünmektedir. Filo havacılık karargâhı ve daha sonra Bölge Harekât Komutanlığı donanma havacılık karargâhı tipik olarak kolordu kuruluşları iken, NTN havacılık kolordu yardımcı sınıfı gibi görünmektedir.¹⁶⁴ Bu tutarsızlığın nedeni bilinmemektedir, ancak NTN havacılığının ikinci bir havacılık tugayına sahip olmamasıyla ilgili olabilir.

Her bölge harekât donanma havacılık karargâhı aynı zamanda tek bir hava savunma tugayı ve tek bir radar tugayı da işletmektedir.¹⁶⁵

Bugün, üç BDU Karargâhının her biri, kolordu lideri derecesine sahip kendi Donanma Havacılık Genel Merkezine sahiptir.¹⁶⁶ Buna ek olarak, üç Deniz Havacılık komutanının her biri eş zamanlı BDU komutan yardımcısı olarak da görev yapmaktadır. Deniz Havacılığı şu anda yaklaşık 26.000 personele sahiptir.¹⁶⁷

Deniz Havacılığının Görevi

Deniz Havacılığı kurulduğu altmış yıl öncesine göre çok daha kapsamlı görev çeşitleri yapabilmektedir. ÇHC resmi söylemlerine göre deniz hava sahasını korumak ve satıl gemilerini desteklemek olarak deniz havacılığının görevleri ifade edilse de sahip olunan silah sistem ve platformları bundan çok daha fazlasını yapabileceğini göstermektedir.¹⁶⁸

ÇHKODK, artık çok daha uzun mesafelere erişebilmekte ve kendini koruyabilmektedir. Elindeki platformlarla; mukabil deniz harekâtı (taarruz ve savunma)(ASuW), deniz karakol, deniz altı karşı harekâtı (ASW), HİK, HYİ ve lojistik görevleri yapabilmektedir. ÇHC'nin ilk uçak gemisi deniz havacılığında yepyeni bir dönemi başlatmıştır.

.Vazife

Deniz Havacılığının sorumluluk alanları (AOR) hem kıyı hem de mavi su bölgelerini içerir. Vazifesi, hem deniz yüzeyini hem de hava sahasını korumayı, suüstü gemisi operasyonlarını ve diğer tanımlanamayan görevleri desteklemeyi içeren çeşitli görevlerden oluşur. Daha sonra listelenen farklı uçak türleri göz

önüne alındığında, deniz keşif ve devriye, ASW ve ASuW gibi görevler başlangıçta belirlenen hedefin ötesindedir.¹⁶⁹ ÇHKODK resmi raporlarında mavi-suyun ne olduğu tartışılıyor 大(洋) ve artık deniz havacılığı'nın sorumluluk shasında olduğu ifade ediliyor.^{ix}

Donanma Havacılığı ve ÇHKOHK, 2013'ten beri Batı Pasifik üzerinde bombardıman uçakları uçuruyor. 2013 ve 2014 yıllarında, Donanma Havacılık bombardıman uçağı ve keşif uçakları, Filipinler'in batısındaki Filipin Denizi'ndeki ÇHKODK gemi operasyonlarına entegre edildi. Özellikle, Temmuz ve Eylül 2013'te, bir Y-8 gözetleme uçağı ve bir H-6 bombardıman uçağı, Miyako Kanalı üzerinden uluslararası hava sahasında uçtu. İki Y-8 ve iki H-6, Ekim 2013'te arka arkaya üç gün boyunca aynı rotada uçtu; ve bir Y-8 ve iki H-6, Mart 2014'te aynı rotada uçtu. Aralık 2014 ortası "Okyanusta Devam Etme Tatbikatı" sırasında, ÇHKODK H-6 deniz taarruz kabiliyetine sahip bombardıman uçakları, hem Y-8 hem de Y-9 keşif uçakları aynı görevi dört sefer, Batı Pasifik'teki çok filolu, çok katılımlı bir tatbikatın parçası olarak Okinawa'nın güneyinde uçtular.

Deniz Havacılığı Sabit Kanatlı Uçakları

Son yirmi yılda ÇHKODK, Q-5 Fantan ve H-5 Beagle gibi eski sabit kanatlı uçakları bir dizi yüksek kaliteli uçaklarla değiştirdi.¹⁷⁰ ÇHKODK, 2012'den itibaren sabit kanatlı uçak filosunun tüm modernizasyonuna başladı. Birlikler, daha modern 3. nesil uçakları envanterine katarak eski J-7, J-8, Q-5 ve H-5 uçaklarını aşamalı olarak kaldırdı. Kuvvet artık açık deniz hava savunması, deniz taarruzu, deniz devriyesi / ASW ve uçak gemisine dayalı operasyonlar dahil olmak üzere çok çeşitli görevler için donatılmıştır. Sadece on yıl önce, bu havacılık modernizasyonu büyük ölçüde Rus ithalatına dayanıyordu. ÇHKOHK'nın izinden giden ÇHKODK, artık yerli savaş uçağı üretiminden yararlanmaktadır. Bugün Deniz Havacılığı, J-10A ve yurt içinde üretilen J-11B gibi modern, yerli üretim dördüncü nesil savaş uçağı teslimatlarını almaktadır. Modern radarlar ve cam kokpitlerle donatılmış, PL-8 ve PL -12 hava-hava füzeleri taşıyabilen deniz havacılığı J- 10A'lar ve J-11B'ler, Çin envanterindeki en modern uçaklar arasındadır. Bu uçaklar daha uzun menzilleriyle genişletilmiş hava devriyesi kapasitesine sahiptir. Bununla birlikte, birçok uçak hala organik yüzey hedefleme sistemlerinden yoksundur ve füze kapsülleri,

klasik bombalar ve bazen lazer güdümlü mühimmat kullanmakla kabiliyetleri sınırlıdır.¹⁷¹

Deniz taarruzu için deniz havacılığı, onlarca yıldır H-6 Badger bombardıman uçağının varyantlarına güveniyor. H-6, eski Sovyet Tu-16 Badger'ın lisanslı bir kopyasıdır. Orta çaplı bir bombardıman uçağıdır. Tasarımının eskiliğine ve yaşına rağmen yapılan yenileştirmelerle H-6'lar, uzun menzilli bir taarruz platformu olarak kullanılabilir durumdadır. 30 kadar uçak hizmettedir. Modernize edilmiş Badger, maksimum dört ASCM taşıma yeteneğini içerir (daha önce H-6D varyantlarında kapasite ikiydi). Deniz Havacılığı ayrıca birkaç H-6'yı tanker olarak görev yapacak şekilde modifiye ederek Deniz Havacılığı savaş uçaklarının menzilini artırmıştır.

Deniz havacılığın taarruz gücü için JH-7 ve JH-7A uçakları H-6 uçaklarını desteklemektedir. JH-7, eski Q-5 Fantan hafif taarruz uçaklarının ve H-5 Beagle bombardıman uçaklarının yerini almak üzere geliştirilmiş, yerel olarak üretilen, tandem koltuklu bir av-bombardıman uçağıdır. JH-7A olarak bilinen JH-7'nin güncellenmiş versiyonları, daha yetenekli bir radar ve ek silah kapasitesi ile deniz taarruz yetenekleri geliştirilmiştir. Gemiye karşı kullanılan seyir füzelerini, havadan atılan mayınları, bombaları ve elektronik savaş bölmelerini taşıma kapasitesine sahiptir. JH-7, dört adede kadar ASCM ve iki PL-5 veya PL-8 kısa menzilli hava-hava füzesi taşıyabilmektedir. Mühimmat yükünü azaltıp kanat altı yakıt paylonlarıyla menzilini artırabilir. Havada yakıt ikmal kabiliyeti olmadığından menzili sınırlıdır.

Deniz Havacılığı, savaş uçaklarına ek olarak, sabit kanatlı deniz devriye uçağı, HİK ve gözetleme uçağıyla envanterini büyötmektedir. Çin, mevcut birkaç uçak gövdesini değiştirerek önemli yeni yetenekler elde etti. Eski Sovyet An-12 Cub'ın Çin lisanslı bir versiyonu olan Y-8, çeşitli Deniz Havacılığı özel görev varyantları için temel gövdeyi oluşturmaktadır. Bu uçakların tümü, deniz ortamında yüzey ve hava temaslarının net bir resmini sağlamada kilit rol oynamaktadır. ÇHKODK kıyıda uzaklaştıkça, filonun gözleri ve kulakları HİK uçaklarının ve havada kalma sürelerini uzatabilen uzun menzilli uçakların giderek önemi artmaktadır.

Deniz karakol, HİK ve gözetleme görevleri için eski Sovyet An-12 uçaklarının lisanslı kopyası olan Y-8 uçakları kullanılmaktadır. Denizaltılara karşı Y-9 ASW uçakları kullanılmaktadır. Y-9 uçakları ABD P-3 uçakları gibi manyetik anomali tespit sistemlerine sahiptir. Ayrıca bu uçakların burun iniş

takımlarının önünde satıl arama radarları ve gövdede gözetleme için antenler mevcuttur.

2017 Aralık ayında “Aviation Industry Corporation of China” firması tarafından üretilen dünyanın en büyük deniz uçağı olan AG-600 Kunlog uçakları ilk uçuşunu yaptı. Bu uçaklar halen geliştirilmekte olup hem askeri havacılıkta hem de sivil havacılıkta kullanılacaktır. Askeri havacılıkta arama kurtarma ve Güney Çin Denizinin savunmasında kullanılacaktır. Bu uçakların 12 saat havada kalabilecek kabiliyette olduğu düşünülmektedir. (Ç.N.: 2020 yılında AG-600 uçakları denizden kalkış ve iniş yaparak önemli bir safhayı geçmiştir. Ayrıca bu uçakların 2023 yılında yangın söndürme versiyonunun da üretileceği bildirilmiştir.)

Uçak Gemisi Programı

2012 yılı Eylül ayında ÇHC, 2002 yılında Ukrayna’dan aldığı Varyang isimli uçak gemisini Liaoning ismiyle bahriye envanterinde göreve başladı.¹⁷² Bu süre zarfında sabit kanatlı uçakları gemiden kullanma konusunda zorlu bir tecrübe yaşadılar. 2012 Kasım ayında başlayan J-15 test uçuşları 2013 yılında da devam etti. İlk inişin tamamlanmasıyla ÇHC, dünyanın beşinci uçak gemisine sahip ülkesi oldu. 2017 yılında Liaoning üzerinde J-15 uçaklarıyla birlikte Güney Çin Denizine eğitim amaçlı gitti ve ilk liman ziyaretini Hong Kong’a yaptı. Liaoning’s ski-jump kalkış pisti uçakların kalkış ağırlığını, taşıyacağı maksimum mühimmat miktarını ve doğal olarak muharebe etkinliğini kısıtlamaktadır. Yine bu sebeple büyük gövdeli HİK ve ulaştırma uçakları platformu kullanamamaktadır.

Uçak gemisinden harekât yapabilen J-15 uçakları Rus Su-33 Flanker D uçaklarının modernize edilmiş yerli versiyonudur. Uçak gemisinden iniş kalkış yapabilmesi için katlanabilir kanatlara, kuvvetlendirilmiş iniş takımlarına ve kuyruk kancasına, ilave flaplara, canarda ve havada yakıt ikmal için burun sol tarafında içeri çekilebilen yakıt ikmal borusuna sahiptir.

Çin’in uçak gemisi programı yerli üretimi hedeflemektedir. 2017 yılında bu amaçla Liaoning gemisinin geliştirilmiş modeli için çalışmalara başlandı. Yeni gemi katapult sistemi olmadığından ve ABD uçak gemilerine nazaran küçük uçuş hattı olduğundan aynı sınırlamalar devam etmektedir. ÇHKODK, 2018 yılında bu sınırlamaları aşmak için katapult fırlatma sistemine

sahip yerli uçak gemisinin inşasına başladı. Hala eğitim gemisi olduğu için Liaoning Uçak Gemisi görev grubunun komuta gemisidir.¹⁷³

Uçak Gemisi Görev grubu, kolordu düzeyinde bir teşkilatdır ve doğrudan ÇHKODK karargâhına bağlıdır. ÇHKODK, yeni uçak gemilerini her bir BHK Donanması'na katmaya başladığında, büyük olasılıkla aynı dereceyi (bölüm lideri) koruyacak ve her biri ayrı bir Uçak Gemisi Görev Gücü'ne (kolordu lider yardımcısı sınıfı) tabi olacaktır.

Birkaç dönüştürülmüş H-6 tanker uçağının Deniz Havacılığı tatbikatlarına dahil olduğu kaydedilmiştir. Ancak sadece J-10, Su-30 MKK2, J-15 ve J-8 savaş uçakları havadan havaya yakıt ikmali yapabilmektedir.¹⁷⁴ ÇHKODK, kendi H-6U tankerlerinin yanı sıra ÇHKOHK tankerlerini de kullanabilmektedir.¹⁷⁵ Havada yakıt ikmali yeteneği, ÇHKODK'ın toplam hava filosunun yalnızca küçük bir yüzdesini etkili muharebe yarıçapının dışına çıkaracaktır.

Helikopterler

ÇHKODK üç ana helikopter tipi işletmektedir: yerli üretim Z-9 ve Z-8/Z-18 ile Rus yapımı Helix. Birincil kullanılan tip Z-9C helikopteridir. Z-9 Airbus AS 365 N Dauphin helikopterinin lisanslı kopyasıdır. Z-9 C ise deniz havacılık çeşididir.

ÇHKODK, Liaoningde kullanılmak üzere Z-18 büyük gövdeli helikopterleri kullanmaktadır. Z-18 üç farklı tiplerle; ulaştırma, karşı denizaltı ASW (Z-18F) ve HİK (Z-18J) görevlerini yapmaktadır. Ka-28 Helix helikopterleri ASW, A/K ve lojistik destek maksatlı yaygın olarak kullanılan tek ithal helikopterdir. Ka-28, arama radarı ve daldırma sonarı ile donatılmıştır ve torpidoları, derinlik yüklerini veya mayınları kullanabilir. 2010 yılında ÇHC, Ka-31 helikopterlerini HİK maksadıyla tedarik etmiştir. Z-18J ile birlikte uçak gemisinde görev yaparak sabit kanatlı HİK eksikliğini kapatmaya çalışmaktadırlar.

Deniz Havacılık Birlikleri

2017'den önce, Deniz Havacılığı, alt hava alayları ve doğrudan ÇHKODK karargaha bağlı hava birimleri ile altı hava bölümü halinde organize edilmişti. ÇHKOHK'ın aksine, Deniz Havacılığı'nın bir alt bombardıman alayı

ve bir av ve / veya av-bombardıman alayı olan bazı hava birimleri vardı.¹⁷⁶ Deniz Havacılığı, 2017'den başlayarak, av ve av-bombardıman / hava-yer taarruz alaylarını, doğrudan ilgili BDU Donanma Havacılık Genel Merkezine bağlı olan tugaylar olarak yeniden düzenlemeye ve ilgili hava bölümlerini kaldırmaya başladı. Bununla birlikte, ÇHKOHK gibi, eski bombardıman uçağı ve özel görev birliklerinin ve alaylarının tugay yapısına dönüşmediğı görülüyor. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü "(IISS) 2019 Askeri Denge raporuna göre, Deniz Havacılığı 350 savaş kapasiteli uçağı ve aşağıdakileri içeren helikoptere sahiptir: ¹⁷⁷

- Av Uçağı: 24
- Av-Bombardıman: 139
- Bombardıman: 31
- Ulaştırma: 38
- Tanker: 5

Deniz Havacılığının Yeni HİK Uçak Sistemine Geçişi

ÇHKO Deniz Kuvvetleri'nin gazetesi Renmin Haijun'da Şubat ve Ekim 2013'te yayınlanan iki uzun makaleye dayanarak (人民 海军), 2010 yılında, Deniz Havacılığı, bir Kuzey Denizi Filosu havacılık alayına yeni bir HİK uçağı katılmıştır. Makalelerdeki fotoğraflara göre bu bir KJ-200 uçağıdır.

İlk uçak geldikten sonra ilk hareket yeteneğı (IOC) olarak kabul edilmesi 18 ay sürdü. Bu üç aşamalı bir süreci içeriyordu: 1) uçağın teslim alınması, 2) gerekli değışikliklerin yapılması ve 3) son olarak uçağın hareket görevlerine hazır hale getirilmesi. Aslında uçağına geçiş, alayın bazı üst düzey personelinin geçişin fizibilitesi üzerinde birkaç yıl önceden çalışmaya başlamasıyla başlamıştı.. Ancak, birimin uçağı teslim aldığı ilk günden beri, ilerlemelerini askıya alan birbiri ardına sorunlar yaşadılar. Spesifik olarak, el kitapları, eğitim yönergeleri veya uymaları gereken ilgili sistemler ve kurallar yoktu. Yeni uçak ilk geldiğinde sadece uçakla ilgili teknik özellikler ve diğere bilgilerle ilgili dokümanlarla birlikte geldi. Uçuş ekibi için, bu daha çok bir "ürünün kullanım kılavuzu" gibi görünüyordu. Birim, ilgili tüm personelin uçağına binmesine ve gözlemlerini bir rapor yazmasına izin vererek işe başladı. Bunlar daha sonra 10'dan fazla eğitim materyali kitabına dönüştü ("belirli bir uçak modelinin

kullanım kılavuzu”, “belirli bir uçak modeli için eğitim yönergeleri”, “uçuş günü teşkilatı ve belirli bir uçak modelinin uygulama kuralları”, “görev kabini uçuş hazırlığı uygulama yöntemleri” ve “hava görevi astsubay yönetim yönetmeliği ”gibi)

Eğitim Eğilimleri

2015 yılından itibaren ÇHKODK, su üstü unsurlarını desteklemek için icra edilen denizde taarruz ve İGK görevlerine ilaveten diğer görev çeşitlerinin eğitimi de yapılmaya başlanmıştır. 2015-2017 yılları arasında hava savunma ve önleme görevlerinin eğitim oranı iki katına çıkarılmıştır.

Eğitimdeki bu net artış, artan eğitimin karmaşıklığının sonucudur. 2015 yılında, ÇHKODK havacılık eğitim etkinliklerinin tahmini % 70’i tek konulu eğitim etkinlikleriydi. 2017 itibarıyla, eğitim etkinliklerinin yaklaşık % 70’i iki veya daha fazla konudan oluşuyordu. Bu, ÇHKODK havacılık birimlerinin, herhangi bir görev setindeki yeteneklerden ödün vermeden daha geniş bir dizi görevi gerçekleştirmek için eğitim almasını sağlamaktadır.

ÇHKODK’nin, çok konulu havacılık eğitimindeki artışa rağmen, müşterek veya birleşik silahlı eğitimlerde dikkate değer bir artış olmamıştır. 2015’ten 2017’ye kadar, müşterek ve birleşik silahlı eğitim ÇHKODK havacılık eğitimi etkinliklerinin yaklaşık % 25’ini oluşturuyordu.¹⁷⁸

Deniz Havacılığı ve ÇHKOHK Müşterek Eğitimi

2011 yılından itibaren ÇHKOHK ve deniz havacılık müşterek tatbikatlar ve eğitimler yapmaktadır. Deniz havacılık HİK uçağı hava kuvvetleri uçaklarına denizden gelen bir seyir füzesini önleme eğitimi yaptırmıştır.¹⁷⁹ Zaman zaman bu tip eğitimler yapılırsa da müştereklik anlayışı arzu edilen seviyede değildir. 2012’nin başlarından itibaren, ÇHKOHK ile Deniz Havacılığı arasındaki herhangi bir etkileşim türü, görünüşe göre hala yaygın değildir.¹⁸⁰ Müşterek eğitim ve harekât yürütme becerisine ilişkin önemli bir dönüm noktasının, “entegre bir komuta platformunun” satın alınması olduğu söylenmektedir (一体化 指挥 平台) . 2012’den önceki yıllarda ortak eğitimde, ağ kullanımının önündeki çok sayıda engelin ve bilgi aktarım kanallarının sınırlandırılmasının, operasyonel birimlerin bilgileri birleştirmesini zorlaştırdığı ifade edildi. Entegre komuta platformunun ortaya çıkmasından sonra, ses, video ve diğer sinyallerin, “komutanın çadırı” (中 军 帐) (yani, HİK uçağı) ve ön safdaki muhripler arasında serbest iltişimi mümkün oldu.¹⁸¹

Bununla birlikte, 2015 itibariyle, Deniz Havacılığı ve ÇHKOHK arasındaki müşterek eğitim sistematığı hala yerleşmiş değildir. Eylül 2015'te Nanjing Bölge Hava Kuvvetleri ve Doğu Deniz Filosunu (ESF, şimdi Doğu Bölge Harekât Komutanlığı Donanması) bir savaş uçağı eğitim etkinliğinde müşterek eğitimin normalleşmesi için çalışmalar yapıldı.¹⁸² 2016 yılında, yürütülen toplam müşterek eğitim miktarı görünüşe göre 2015'e kıyasla artmıştır. ⁸³ Benzer şekilde, bir 2016 makalesi *ÇHKO Günlük* Güney Bölge Harekât Komutanlığı Hava Kuvvetleri'nin her yıl "rutin olarak" deniz-hava kuvvetleri ortak teçhizat destek tatbikatlarına başladığını belirtmiştir.¹⁸⁴

2011'den 2016'ya kadar müşterek tatbikatların, sadece dokuzunda her iki kuvvetten havacılık unsurları vardı. Bunlardan üçü kırmızı kuvvet tatbikatlarıydı, yani Deniz Havacılığı ve ÇHKOHK uçakları birbirlerine karşı hava muharebesi yapıyorlardı. Bu zıt kuvvet tatbikatlarını organize etmek ve yürütmek, açıkça, tatbikatın planlaması ve yürütülmesinde iki kuvvetten havacılık birimlerinin birlikte çalışmasını gerektirse de, fiili uçuşlar, muhtemelen yalnızca iki kuvvetten gelen uçakların üzerinde mutabık kalınan zamanda ve yerde karşılaşmasından ibaretti.

ÇHKODK Deniz Piyade Havacılığı

Daha önce ÇHKODK Deniz Piyadeleri, helikopterlerinin kullanımı için Deniz Havacılığına güvenmek zorunda kalırken; ÇHKO, devlet tarafından işletilen ve ÇHKODK medyasından gelen raporlar, deniz piyadelerin artık fiilen kendi helikopter birliklerine sahip olduğunu gösteriyor. Deniz Piyade Havacılığının, ilk üyeleri ÇHKOKK'dan geldi.¹⁸⁷ Deniz piyadeler tarafından kullanılan hava unsurlarının ve personelin doğasının ne zaman değişmeye başladığı tam olarak belli değildir, ancak dönüşüm sürecinin birkaç yıl önce başlamış olabileceğine dair göstergeler vardır. 2013 yılında Milli Savunma Bakanlığı'nın "güçlü desteği ve rehberliğini" alan bir dizinin parçası olan bir kitap, deniz piyadelerinin kullandığı helikopterlerden "海军 陆战队 直升机 分队." İsmiyle bahsediyordu.¹⁸⁸ Aynı kitabın İngilizce versiyonunda "ÇHKODK deniz piyadeleri helikopter birimi" olarak tanımlanıyordu.¹⁸⁹ Bir 2014 *China Youth Daily* raporunda, Z-20 helikopterinin sonunda ÇHKODK deniz piyadelerine katılacağını belirtti.¹⁹⁰ Bir CCTV özel yorumcusuda benzer şekilde 2016'da Z-10K helikopterinin diğer kuvvetlerle beraber deniz piyadelere de

katılacağını haber yaptı.¹⁹¹ 2018 CCTV raporu, röportaj yaptığı bir helikopter pilotuna “Deniz Piyadeleri’nin belirli bir tugayının pilotu” olarak atıfta bulundu.¹⁹⁵ Halk Donanması’ndan en az iki 2018 raporu, ÇHKODK deniz piyadelerinin gerçekten de kendi havacılık varlıklarına sahip olduğunu belirtti. Bu raporlardan biri, deniz piyadeleri tugayının “yeni seçilen ve transfer edilen pilotlar için operasyonel ve teknik eğitimi” güçlendirdiğini belirtti. [海军 陆战队 舰载 航空兵 某 旅].¹⁹⁶ Tüm bu kanıtlar, ismen olmasa da özünde bir ‘ÇHKODK deniz piyade havacılık’ biriminin olduğunu göstermektedir.

5. ÇHKO Füze Kuvveti

MAK Başkanı Xi Jinping, büyük askeri reformların bir parçası olarak, bağımsız bir sınıf olan İkinci Topçu Kuvveti'ni 31 Aralık 2015'te ÇHKO Füze Kuvveti (ÇHKOFK) olarak yeniden tanımladı ve bağımsız kuvvet statüsüne yükseltti. Bu değişiklikle birlikte, ÇHKOFK'nın yeteneklerinde ve kuvvet yapısındaki dikkat çekici bir büyümeyle yaşandı ve önümüzdeki yıllarda Çin'in stratejik caydırıcılığında kritik roller üsleneceği açılça görülmektedir. 1966'da kurulan Çin'in stratejik füze gücü, başlangıçta Çin'in yerden fırlatılan nükleer balistik füzelerinin bakımı ve işletilmesiyle görevlendirilmişti.¹⁹⁷ Bununla birlikte, 1990'ların başından bu yana, ÇHKOFK, yerden fırlatılan konvansiyonel başlıklı balistik ve seyir füzelerini kullanarak orta menzillerde hassas vuruş yeteneklerini önemli ölçüde geliştirdi.

ÇHKOFK'a geçiş, İkinci Topçu'nun stratejik caydırıcılıktaki "temel" rolü dahil olmak üzere teşkilat yapısını ve görevlerini değiştirmiş gibi görünmüyor. ÇHKOFK, daha hassas doğrulukta, daha dayanıklı, daha uzun menzilli sistemlerle donatılmış, genişleyen bir altyapı aracılığıyla dönüşüyor.¹⁹⁸ ÇHKOFK son on yılda; araştırma, geliştirme ve tedarik (RD&A) sistemini düzenledi, kuvvet yapısını ek fırlatma tugayları ile büyüttü, envantere yeni füzeler ekledi ve eski füze sistemlerini bir dizi mevcut tugayda yeni modelleriyle değiştirdi. Teşkilata yönelik reformlar 2016 yılında uygulanmaya başlandı. Yeniden adlandırılmasının ve statüsünün yükseltilmesinin ardından ÇHKOFK, karargâh personelini yeniden yapılandırdı, kolordu düzeyinde üs komutanlıklarını yeniden belirledi, tugayları yeniden belirlenen üs komutanları arasında yeniden tahsis etti, destek tugayları ve alaylarını yeniden düzenledi ve fırlatma tugaylarının yapısını belirledi.

ÇHKOFK, karada konuşlu kanvansiyonel ve nükleer füze birliklerinin eğitiminden, teçhizatından ve işletilmesinden sorumludur. ÇHKOFK'nın dönüşümü; MAK'nun nükleer ve konvansiyonel caydırıcılık ve taarruz yeteneğine sahip bir kuvvet anlamına gelen "ikili caydırıcılık ve ikili hareket" inşa etme politikasının devamıdır. İkili yetenek Çin'e yalnızca nükleer caydırıcılık sağlamakla kalmaz, aynı zamanda bir düşmanın Çin yakınlarındaki Bölge Harekât Komutanlığına konuşlanmasını veya etkin bir şekilde faaliyet

göstermesini engellemek, geciktirmek veya uzaklaştırmak için geleneksel “karşı-müdahale” yetenekleri de sunmaktadır.¹⁹⁹

Kuvvet Yapısı

ÇHKOFK'nın harekât komuta yetkisi oldukça merkezidir. Komuta zinciri, Genelkurmay Başkanlığı MAK'dan başlar, füze tugayları ve taburları Müşterek Harekât Komuta Merkezi ve ÇHKOFK kurmay başkanı, kolordu lideri derece üs komutanlıklarına kadar gider. Ancak, daha yüksek kademeli birimler, alt birimleri atlayabilir ve gerekirse taburlara doğrudan fırlatma emri verebilir. ÇHKOSDK tarafından yönetilen uzay tabanlı, havadan ve yer tabanlı sensörler, hedefleme ve savaş hasar değerlendirme bilgileri için çok önemli istihbarat, gözetleme ve keşif sağlar. ÇHKOSDK unsurları muhtemelen organik ÇHKOFK insansız hava sistemleri tarafından da desteklenmektedir.

ÇHKOFK; esas olarak karargâh ve doğrudan bağlı destek birimleri ile altı kolordu veya kolordu yardımcısı füze üsleri, merkezi bir nükleer savaş başlığı üssü, mühendislik üssü, test ve eğitim tesisleri ve eğitim kurumlarından oluşmaktadır. ÇHKOFK, altı kolordu / kolordu lider yardımcısı dereceli füze üsleri, çok sayıda füze tugayını ve destek birimini komuta etmektedir. Altı üssün tümü en az bir konvansiyonel yetenekli füze tugayından oluşmakta ve ÇHKOFK'nın altı füze üssünden beşi, Amerika Birleşik Devletleri kıtasındaki hedeflere nükleer taarruzlar gerçekleştirmek için eğitilmiş ve donatılmıştır. Füze Üsleri, konvansiyonel füze tugaylarının, nükleer yetenekli tugayların barış zamanı faaliyetlerini yönetmekte; eğitim, ulaştırma, operasyonel destek, fırlatıcıların bakımı ve iletişimden sorumlu alayları desteklemektedir. Bu üs komutanlıkları şunlardır:

61. Üs: (eski 52. Üs), daha önce Ağustos 1965'te kurulmuştu ve destek alaylarını, en az iki orta menzilli balistik füzeyi (MRBM) ve beş kısa menzilli balistik füzeyi (SRBM) komuta ediyordu. Tipik beş destek alayının ötesinde, 61. Üs, nispeten büyük füze sistemleri envanteri nedeniyle özel bir insansız hava aracı alayını ve füze bileşeni deposunu da yönetmektedir.

62. Üs: (eski 53. Üs), merkezi Yunnan'ın Kunming şehrinde bulunur, resmi olarak Haziran 1966'da kuruldu. Son beş yıl içinde 62. Üs, kıtalararası menzilli balistik füzeler (ICBM'ler), MRBM'ler, LACM'ler ve muhtemelen

orta menzilli balistik füzeler (IRBM'ler) ile donatılmış altı tugayı kapsayacak şekilde genişletildi. Bu nedenle, altı füze üssü arasında en farklı olanıdır.

63. Üs: (eski 55.Üs), Merkezi Hunan'ın Huaihua şehrinde bulunur. Resmi olarak Mayıs 1968'de kuruldu. ICBM'ler, MRBM'ler ve LACM'ler ile donatılmış en az beş fırlatma tugayı vardır.

64. Üs (eski 56. Üs), karargâhı Qinghai'nın Xining şehrinde. ICBM ve IRBM kabiliyetli en az beş tugayı vardır.

65. Üs (eski 51. Üs), karargâhı Liaoning'nın Shenyang şehrinde ve deniz aşırı üç MRBM tugayı vardır. Ayrıca yeni kurulmuş kabiliyeti bilinmeyen dört tugayı vardır.

66. Üs (eski 54. Üs), karargâhı Henan'ın Luoyang şehrinde. En az bir tugayının DF-26 IRBM füzesiyle donatıldığı bilinmektedir.

ÇHKOFK Kuvvet Yapısı

ÇHKOFK tugay karargâhları, çabuk reaksiyon için otoyollara ve demiryollarına kolay erişime sahip konumlardaki garnizonlara yerleştirildi. ÇHC; füze sistemlerinin, bileşenlerinin ve savaş başlıklarının hareketliliği için temel seviyedeki depolara ve kesintisiz demiryolu ve karayolu hizmetlerine güvenmektedir. Tipik bir füze tugayı, altı fırlatma taburu ve operasyonel destek, kapsamlı destek, fırlatma hizmeti, pozisyon yönetimi, teknik ve iletişim taburundan oluşmaktadır.

Balistik ve seyir füzelerinin stratejik caydırıcılık açısından merkezi olması nedeniyle MAK, Pekin'deki ÇHKOFK karargâhı aracılığıyla ikincil üsler ve tugaylar üzerindeki kontrolünü elinde tutmaktadır. ÇHKOKK, ÇHKODK ve ÇKHOHK'den farklı olarak, barış zamanında ÇHKOFK üslerinin Bölge Harekât Komutanlığı emrinde olduğuna dair hiçbir gösterge bulunmamaktadır. Bununla birlikte, daha yüksek hazırlık koşullarında, MAK seçilen konvansiyonel tugayları, taburları ve destek birimlerini bir Bölge Harekât Komutanlığı emrine verebilir.²⁰⁰

ÇHKOFK; komuta, kontrol ve iletişimin, silahların depolanmasının ve kullanımının, diğer unsurların ve faaliyetlerin sürekliliğini sağlamak için hayatta kalabilen ve yedekli bir fiziksel altyapıya güvenmektedir. Bu tesisler tipik olarak geniş, gizli, sağlamlaştırılmış alt yapıya sahiptir ve modern bilgi teknolojisi ağları ile birbirine bağlanmıştır. Yeraltı tesisleri özellikle sürekli operasyonlar için kritik önem taşıdığından, ÇHKOFK dünyadaki en gelişmiş tünel açma işletmelerinden birini kullanmaktadır.

ÇHKOFK operasyonlarının artan karmaşıklığına ayak uydurmak için genişletilmiş bir eğitim altyapısı gerekmektedir. Devam eden yeniden yapılanmanın bir parçası olarak, ÇHKOFK, Kuzeybatı Eğitim Üssü (Çinghay / Sincan), Güneybatı Eğitim Üssü (Guizhou), Birleşik Eğitim Üssü (Jilin) dahil olmak üzere test ve eğitim birimlerini entegre etmiş gibi görünmektedir. Taiyuan'daki test destek alayı da bu kapsamda tek bir kolordu yardımcısı lidere bağlanmıştır. İç Moğolistan, Alxa'da olası yeni bir birimin kurulması da bu geçişle bağlantılıdır.

Füze Yetenekleri

MAK Başkanı Xi Jinping tarafından “stratejik caydırıcılığın merkezi” olarak gösterilen ÇHKOFK, stratejik nükleer kuvvetlerini de modernize etmektedir. Özellikle, ÇHKOFK, sıvı yakıtlı ve silo tabanlı balistik füzelere

odaklanan ilkel bir nükleer kuvvetten, katı yakıtlı ve karayolunda gidebilen mobil sistemleri içeren daha modern ve çeşitli bir nükleer cephaneliğe dönüşmektedir. Katı yakıtlı füzeler, sıvı yakıtlı füzelerden daha hızlı fırlatılabilirler. Karayolu ile nakledilebilir olması, karşı kuvvet taarruzları karşısında nükleer kuvvetlerin beka kabiliyetini artırarak, düşman için füzeleri bulmayı zorlaştırır. ÇHKOFK, ayrıca yeniden giriş araçlarının etkinliğini artırmak ve bazı füzelerini birden fazla bağımsız yeniden giriş aracı (MIRV) ile donatmak için çalışmaktadır.

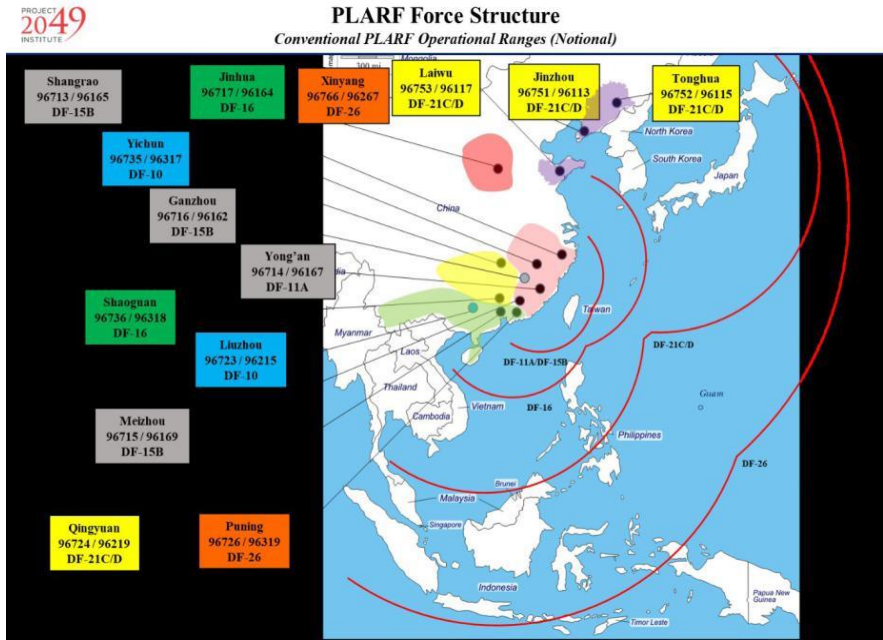
ÇHKOFK, bir dizi stratejik ve operasyonel hedefi destekleyen çok çeşitli balistik ve yerden fırlatılan seyir füzeleri kullanmaktadır. Bu sistemler arasında SRBM'ler, MRBM'ler, IRBM'ler, ICBM'ler ve yerden atılan LACM'ler bulunmaktadır. ÇHKOFK, MAK'nin düşman ağırlık merkezlerini doğrudan hedef alarak stratejik etkilere ulaşmak için kullandığı temel araçtır. ÇHKOFK'den stratejik nükleer caydırıcılıkta ve Hint-Pasifik bölgesindeki konvansiyonel çatışmalarda kilit roller oynaması istenecektir. Genel olarak, iyileştirme vurgusu, potansiyel bir Tayvan acil durumuyla ilgili olacak hedeflere doğru konvansiyonel taarruzlar için tasarlanmış füzeler üzerinde olmuştur. Aynı olarak, ÇHKOFK, stratejik nükleer caydırıcılığı sürdürmek için ICBM gücünü modernize etmeye devam etmektedir.

SRBM'ler

DF-11, DF-15 ve DF-16 dahil olmak üzere mevcut füze sistemleri, 1000 kilometreye kadar menzile sahip katı yakıtlı, tek aşamalı sistemlerdir. Her birinin artan şekilde gelişmiş varyantları, daha fazla menzil, doğruluk ve etkinlik sağlamaktadır. ÇHKOFK SRBM sistemleri 61. Üsün operasyon alanında yoğunlaşmıştır. China Aerospace Science and Technology Corporation'ın (CASC) China Academy of Launch Technology (CALT / First Academy) tarafından tasarlanan DF-15, başlangıçta uluslararası ticari pazar için tasarlanmıştı. MAK, M-9 adı altında ve 600 kilometre menziliyle, CASC'ye 1984 yılında kavramsal tasarıma başlama yetkisi verdi. Uçuş testleri 1987'de başlamış, ardından 1988'de ihracat için sistemin resmi sertifikasyonu izlemiştir. DF-15'in gelişmiş modelleri 2001 ve 2009'da tanıtıldı.

DF-15 gibi, DF-11 SRBM de başlangıçta uluslararası pazar için rakip bir tasarım departmanı tarafından geliştirilmiştir. İlk 300 kilometrelik menzilli modelinin uçuş testi Mart 1989'da gerçekleştirildi ve eski Nanjing ve Guangzhou

askeri bölgelerinde konuşlandırıldı. 1993 yılında alınan bir karara dayanarak, China Aerospace Science and Industry Corporation (CASIC), daha uzun bir menzil modeli üzerinde çalışmaya başladı. DF-11A, hedef vuruş hassasiyetinden ödün vermeden menzili ikiye artırmaktadır. 1998'deki bir dizi başarılı uçuş testinden sonra, ilk tugay 1999 veya 2000'de Fujian Eyaletinde DF-11A ile donatıldı. Temel katı yakıtlı, tek aşamalı DF-16 SRBM'nin 800-1.000 kilometre menzile sahip olduğuna dair bilgiler vardır. DF-16 ile donatılmış birlik, 2010 yılında kuzey Guangdong eyaletinde kuruldu. Kavramsal menziller için aşağıdaki resime bakın.²⁰¹

MRBM'ler ve IRBM'ler

ÇHKOFK'nın temel MRBM / IRBM sistemi, geleneksel olarak bölgesel bir nükleer caydırıcılık görevi verilen DF-21'dir. Son on yılda Çin, Hint-Pasifik bölgesindeki kara ve deniz varlıklarını hedef almak için tasarlanmış konvansiyonel silahlı MRBM / IRBM kuvvetini önemli ölçüde geliştirdi. MRBM'ler, geleneksel olarak kurulmuş, son safhada yönlendirilen DF-21C'yi içerir. Bir takip varyantı olan DF-21D, dünyanın ilk orta menzilli gemi karşıtı balistik füzedir (ASBM). DF-21D ASBM, 2010 yılı gibi erken bir tarihte

envantere dahil edildi ve 1.500 kilometre menzile kadar manevra kabiliyetine sahip bir savaş başlığı taşıyabilmektedir.²⁰²

2017’de DF-16 SRBM’nin yeni MRBM varyantı, DF-16G tanıtıldı. Bu sistemin, yüksek doğruluk, azaltılmış hazırlık süresi ve füze savunma sistemlerine daha iyi nüfuz edebilen gelişmiş bir manevra kabiliyetine sahip yeniden giriş aracına sahip olduğu iddia edilmektedir.²⁰³

DF-21’in geleneksel olarak kullanılabilen varyantlarına ek olarak, ÇHKOFK, DF-26 IRBM’yi son beş yılda aktif envanterine dahil etti. İlk olarak Eylül 2015’te Çin’in askeri geçit töreninde açıkça ortaya çıkan DF-26 IRBM, maksimum 4.000 kilometre menzile sahip katı yakıtlı, iki aşamalı bir mobil sistemdir.²⁰⁴ DF-26’nın denizdeki sabit ve hareketli hedeflere karşı konvansiyonel ve nükleer yük taşıma kapasitesine sahip olduğu bildirilmektedir.²⁰⁵

ICBM’ler

Çin, sınırlı bir nükleer gücü işletmek ve modernize etmek için önemli miktarda kaynak ayırmaktadır. ÇHKOFK’nın Birleşik Devletler kıtasındaki hedefleri vurma kapasitesine sahip yaklaşık 75-100 ICBM’i envanterinde tuttuğuna inanılmaktadır. Bu sistemler silo bazlı, sıvı yakıtlı DF-5A ve DF-5B ile katı yakıtlı, karayolu mobil DF-31 ve DF-31A’yı içerir. 5.500 kilometreden daha uzun bir menzile sahip eski bir sistem olan DF-4 ICBM’nin hala hizmette olduğuna inanılmaktadır. Bu arada Çin, MIRVd taşıma kapasitesine sahip silo tabanlı DF-5B ICBM’yi çoktan dünyaya tanıttı.²⁰⁶

LACM’ler

Son 15 yılda ÇHKOFK, konvansiyonel ve nükleer yük taşıma araçlarını çeşitlendirdi. Çin’in karadan fırlatılan ilk LACM’si, CASIC Third Academy tarafından tasarlanmış, geliştirilmiş ve üretilmiştir. DH-10 (CJ-10 olarak da bilinir), 2007’de kullanılmaya başlandı ve tahmini en az 1.500 kilometre menzile sahiptir. En az iki ÇHKOFK tugayı, 100 ila 200 arasında karadan fırlatılan LACM ile donatılmıştır.²⁰⁷

Kuvvet Modernizasyonu

ÇHKOFK, ABD’nin mevcut askeri avantajlarıyla başedebilmek için araştırma ve geliştirmeye (Ar-Ge) yatırım yapmaktadır. İyileştirmeler, füze

sistemlerinin daha fazla hareket kabiliyeti, arttırılmış menzil, hız ve nüfuz edilebilirliğini içermektedir. ÇHKOFK Ekipman Departmanı, kuvvet geliştirme, Ar-Ge ve tedarik yönetiminden sorumludur. ÇHKOFK, mühendislik Ar-Ge'si ve füze sistemlerinin üretimi için iki kamu iktisadi teşebbüse (KİT) (CASC ve CASIC) dayanır. Çin Mühendislik Fiziği Akademisi (CAEP), ÇHKOFK'nın tek nükleer savaş başlığı tedarikçisidir. ÇHKOFK İkmal Departmanı, yeni yeteneklerin operasyonel güce etkili ve verimli bir şekilde dahil edilmesini kolaylaştırmak için bu süreci yönetir. İkmal Departmanı, giderek karmaşıklaşan programların yönetimini iyileştirmek için Aralık 2003'te kurulan ÇHKOFK Araştırma Akademisi tarafından desteklenmektedir. Araştırma Akademisi, kuvvet planlama, program doğrulama, maliyet ve işletimden sorumlu yedi araştırma enstitüsünün çalışmalarını birleştirir.

ÇHKOFK operasyonel test ve değerlendirme (OT&E) birimi, MAK / Devlet Konseyi'nin mühendislik ve Ar-Ge çabalarına yatırım yapma kararından sonra kurulmuştur. Bir OT&E birimi, sivil tasarım ekibi, endüstriyel tedarik zinciri ve son montaj fabrikası ile çalışır. Birimin üyeleri, muhtemelen sivil savunma sanayi tasarım departmanları, araştırma enstitüleri ve fabrikaların bulunduğu ÇHKOFK İkmal Departmanı temsilcilikleri tarafından desteklenmektedir. Uzun vadeli bir bakış açısını korurken, ÇHKOFK kuvvet planlayıcıları ve savunma endüstrisi, mevcut füze modellerinde kademeli geliştirmeler yapmaktadır. ÇHKOFK sponsorluğundaki ARGE programları, giderek artan bir dizi yeni füze sistemleri ve mevcut füze sistemlerinin varyantları ile sonuçlanmıştır.

Taşınabilirlik

Taşınabilirlik bekanın en önemli unsurudur ve çok önem verilmektedir. Bu kapsamda; MIRV kabiliyetli, kara yolu ile taşınabilir ICBM DF-41 geliştirilmektedir. Geçiş aşamasında sabit konuşlu veya trenle taşınabilir de olabilecektir.²⁰⁸ Bu yeni kabiliyetin aktif envantere katılmasından sorumlu operasyonel bir test ve değerlendirme birimi, muhtemelen son beş yılda kurulmuştur.

Ek olarak, ÇHKOFK'nın konvansiyonel füze unsurları karayoluyla taşınabili. Bu özellik beka kabiliyetini artırır, konvansiyonel caydırıcılık ve

hassas vuruş görevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirmesini sağlar. Her füze üssü, nükleer ve füze bileşenlerinin depo tesislerinden operasyonel konumlara ve ayrıca üs seviyesi füze depo tesislerine taşınmasından ve muhtemelen fırlatma pozisyonlarına çıkmadan önce füzelerin eşleştirilmesinden ve kontrol edilmesinden sorumlu bir teknik destek alayına sahiptir.

Menzil

ÇHKOFK, geleneksel hassas taarruz ile ilk ada zincirindeki hemen hemen tüm kara veya deniz varlıklarını hedefleme yeteneğini zaten sürdürse de, ÇHKOFK bu menzilin ötesindeki risk hedeflerini etki altına alabilmenin yollarını aramaktadır. Örneğin DF-26'nın geliştirilmesi, ÇHKOFK konvansiyonel taarruz etki menzilini Guam'a kadar genişletmiştir. Bu tür ilerlemeler, ÇHKOFK'nın genişletilmiş menzillerde karşı müdahale operasyonları yürütme becerisini artıracaktır. Ayrıca muhtemelen denizde gemilere karşı kullanılabilen ve karadan atılabilen CJ-10'un yeni, genişletilmiş menzilli bir varyantı üzerinde Ar-Ge çalışmaları devam ediyor olabilir.

Hız

Geleneksel balistik füze sistemleri için, genişletilmiş menziller genellikle daha yüksek yeniden giriş hızları anlamına gelir ve bu da PAC -3 gibi son safha füze savunma sistemlerinin ayak izini daraltabilir. DF-16'nın intikal ettirilerek Tayvan'ın etki altına alınabileceği bir menzile konuşlandırılması bu konuda bir örnektir. Bununla birlikte, ÇHKOFK, gelişmiş hipersonik kayma aracı (Hypersonic Glide Vehicle-HGV) Ar-Ge'sine yatırım yapmaktadır. Bu sistemler, geleneksel balistik füze tahrik sistemleriyle yakın uzaya kadar yükselir ve daha sonra taşıyıcı pilatformdan ayrılıp hedefine doğru süzülerek çok yüksek süratlere çıkabilir. HGV'ler tipik olarak uzun süreler boyunca Mach 5 ila Mach 10 hızlarında seyredebilir. DF-17 olarak adlandırılan birinci nesil bir HGV, füze savunma sistemlerinden kaçarak hedefe nüfuz etmek amacıyla tasarlandı. DF-17 MRBM'nin faaliyete geçtiğinde, 1.800 ila 2.500 kilometre arasında geleneksel yük taşıma kapasitesine sahip olacağı bildiriliyor.²⁰⁹ Sonraki HGV yeteneklerine yönelik ön Ar-Ge çalışmaları büyük olasılıkla devam etmektedir.

Nüfuz Edebilirlik

ÇHKOFK, balistik füze savunma teknolojisindeki gelişmeleri dengelemek için füze sistemlerinin nüfuz edebilirliğini artırmaya daha fazla yatırım yapmıştır. ÇHKOFK, cephaneliğindeki bazı füzeleri giderek daha fazla MIRV ve MaRV (manevra kabiliyetine sahip yeniden giriş araçları) yaparak etkinliğini artırmaya çalışmaktadır. Daha önce de ifade edildiği gibi ÇHKOFK, örneğin uçak gemilerini hedeflemek için MaRV teknolojisini kullandığı bildirilen DF-21D'yi kullanmaktadır.

Kısacası, ÇHKO, stratejik füze güçlerini caydırıcılık için genişletmeye, modernize etmeye, ulusal egemenlik ve toprak bütünlüğüne yönelik algılanan tehditlere karşı savunma yapmaya devam etmektedir. ÇHKO, düşman ağırlık merkezlerini doğrudan hedef alarak stratejik etkiler elde etmek için ÇHKOFK'ne güvenmektedir. İkinci Topçu'nun ÇHKOFK'a dönüşümünün, ÇHKO'nın nükleer kuvvet gelişimi ve operasyonları üzerinde çok az doğrudan somut etkisi olduğu görülmektedir. Son on yılda ÇHKOFK, Ar-Ge çalışmalarına önem vererek kuvvet yapısına yeni füze sistemleri kattı ve eski füze sistemlerini bir dizi mevcut tugayda yeni gelişmiş modelleriyle modernize etti.

6. ÇHKO Stratejik Destek Kuvveti

31 Aralık 2015 tarihinde, “ulusal güvenliği koruma ve ÇHKO’nun kritik muharebe gücünün deteklemek” amacıyla kurulan ÇHKOSDK yeni tür bir muharebe gücüdür ve ÇHKO’nın müşterek savaş sistemleri için çok önemli bir destek unsurudur.²¹⁰ ÇHKOSDK, doğrudan MAK’na rapor verir ve genel olarak bağımsız bir kuvvet olarak değerlendirilmesine rağmen, ÇHKO içindeki askeri kuvvet statüsüne ilişkin Çince kaynaklardan çelişkili raporlar alınmıştır.²¹¹ İşlevleri ve sorumlulukları şunları içerir: İstihbarat (情报), Teknik Keşif (技术 侦察), Elektronik Karşı Tedbirler veya Elektronik Harp (电子 对抗)²¹², Ağ Saldırısı ve Savunma (网络 攻防)²¹³ ve Psikolojik Harp (心理战).²¹⁴ ÇHKOSDK, uzay tabanlı ve siber tabanlı unsurlardan üretilen bilgileri tüm ÇHKO kuvvetlerine ve müşterek hareketi desteklemek için beş yeni Bölge Harekât Komutanlığı’na sağlayacak stratejik destek birimi olarak görülmektedir.

ÇHKOSDK’nin en az iki Bölge Harekât Komutanlığında lider yardımcısı düzeyinde birimi vardır: Uzay Sistemleri Birimi (航天 系统 部) ve Ağ Sistemleri Birimi (网络 系统 部). Bu çalışmanın amacı doğrultusunda, bu bölüm yalnızca ÇHKOSDK’nin askeri uzay operasyonları ile ilgili faaliyetlerine odaklanmıştır. Çin’in 2015 savunma teknik raporu, uzay boşluğunun öneminin bilincinde olarak uzaya “uluslararası ve stratejik rekabette hakim bir yükseklik” olarak atıfta bulunmakta ve “... uzaydan gelen tehditlerin ... ele alınacağı” belirtmektedir.²¹⁵ Özellikle ÇHKOSDK ve Uzay Sistemleri Biriminin oluşturulması, Çin’in uzay alanına verdiği önemin altını çizmektedir ve ÇHKO’nın, düşman kuvvetlerin yeteneklerini bozmak veya engellemek için uzay temelli unsurlardan yararlanarak daha etkili askeri operasyonlar gerçekleştirmesine imkan sağlamaktadır. Diğer ÇHKO kuvvetlerinden farklı olarak ÇHKOSDK, bütün kuvvet için bir teçhizat birimi işletmek yerine her sistem için ayrı teçhizat birimi oluşturmuştur. Uzay

Sistemleri Departmanı teçhizat birimi (航天系统部装备部)²¹⁶ askeri uzay sistemleri ile ilgili Ar-Ge'ye hizmet etmek üzere oluşturulduğu değerlendirilmektedir.

ÇHKOHK ve ÇHKOFK İlişkisi

Xi'nin ÇHKOSDK'ni oluşturması, ÇHKOHK'ın Çin'in askeri uzay kuvvetlerine komuta etme çabalarının en azından şimdilik başarısız olduğunu gösteriyor. Yıllardır ÇHKOHK, konumunu üç faktöre dayanarak tartışmıştı. İlk olarak, 2004'ten başlayarak, ÇHKOHK operasyon alanını sadece “hava” dan “hava ve uzaya” genişletti ve uzay alanında da bir role sahip olması gerektiğini vurguladı. Özellikle, ÇHKOHK analistleri, insanlı platformlar insansız platformlardan daha zamana duyarlı olduğu için ÇHKOHK'ın, insanlı av uzay aracı veya belki de hipersonik kıtalararası bombardıman uçaklarıyla uzay operasyonlarında öncü bir rol oynayabileceğini savunmaktadır.²¹⁷

İkincisi, ÇHKOHK analistleri, tüm kuvvetler arasında teknik konulara en yatkın kuvvetin kendileri olduğunu ve teknik bir alan olan uzaya doğal olarak hava kuvvetlerinin komuta etmesi gerektiğini iddia ettiler.²¹⁸ Son olarak, ÇHKOHK analistleri, diğer tüm büyük ülkeler arasında hava kuvvetlerinin uzay kuvvetlerine komuta etmede başrol oynamadığı tek ülkenin Çin olduğunun altını çizdiler.²¹⁹

ÇHKOFK, hava kuvvetlerinin aksine, uzaydan sorumlu olması gerektiğine yönelik bir tartışmanın içinde açıkça olmadı çünkü zaten sahip olduğu fırlatma istasyonlarıyla uzay çalışmalarının dışında kalamayacaklarından emindiler. Nitekim Çinli askeri akademisyenler 2013 yılında “İkinci Topçu füze araçlarının bazı basit modifikasyonlarla uzay aracını fırlatmak için kullanılabilirliğini” ve “40 yılı aşkın bir süredir yapılan geliştirilmelerle, ÇHKOFK'nin zaten temel altyapı ve donanıma sahip olduğunu” yazdılar.²²⁰ Sonuç olarak, ÇHKOHK'ın gelecekteki rolü için beklentiler azalırken, ÇHKOFK neredeyse kesinlikle uzay alanında yer almaya devam edecektir.

Ayrıca ÇHKOSDK'in ilk komutanı General Gao Jin (高津), askeri kariyerinin neredeyse tamamını 2014 yılında Askeri Bilimler Akademisi (AMS) Başkanı olarak atanmadan önce eski İkinci Topçu Kuvvetinde (şimdi ÇHKOFK) hizmet vererek geçirdi. Gao Jin'in ÇHKO'nun “uzay kuvveti” ne komuta etmesi için atanması, ayrıca ÇHKOFK ve ÇHKOSDK'in teşkilat

düzeyinde ya da operasyonel düzeyde bir dereceye kadar ilişkili olduğuna işaret edebilir.

Boyut ve Kuvvet Yapısı

Mevcut bilgilere dayanarak, ÇHKOSDK'nin tam boyutunu ölçmek zor olsa da, ÇHKOSDK'in temel yapısı, Genelkurmay Başkanlığı Departmanı (GSD) ve Genel Silahlanma Departmanı (GAD) tarafından onaylandığında uzay ile ilgili rolleri üstlenmeye başlamıştır. GSD ve GAD, ÇHKO'nun diğer iki genel departmanı ile birlikte kaldırıldı ve işlevleri, Xi'nin devam eden yapısal askeri reformlarının bir parçası olarak 15 yeni departman arasında dağıtıldı. GSD sorumlulukları arasında Çin'in uzay temelli unsurlarına operasyonel görevler vermeyi ve uzaydan elde edilen bilgileri analiz etmeyi içerirken, GAD Çin askeri uyduları için araştırma ve geliştirmeyi yönetti, araçları fırlattı ve Çin'in fırlatma ve uydu kontrol merkezlerini işletti.²²¹

Operasyonel perspektiften, ÇHKOSDK artık Çin'in dört uzay fırlatma merkezine komuta etmektedir: Jiuquan Uydu Fırlatma Merkezi, Taiyuan Uydu Fırlatma Merkezi, Xichang Uydu Fırlatma Merkezi ve Wenchang Uydu Fırlatma Merkezi. Jiuquan, Çin'deki en uzun süre hizmet veren fırlatma tesisidir ve dört tesisin en kapsamlı fırlatma altyapısına sahiptir. Jiuquan; LM-2C, LM-2D, LM-2E, LM-2F ve LM-11 dahil olmak üzere Çin'in Long March (LM) Füzelere fırlattı. Jiuquan aynı zamanda Çin'in insanlı uzay uçuşunda uzmanlaşan tek fırlatma merkezidir.²²² Taiyuan, meteorolojik, uzaktan algılama ve iletişim uydularını güneş ve jeosenkron yörüngelere fırlatmaktadır.²²³ Xichang meteorolojik, yayın ve iletişim uydularını jeosenkron yörüngeye gönderme alanında uzmanlaşmaktadır.²²⁴ Wenchang'ın Çin'in Hainan Adası'ndaki konumu, Çin'in Füze iticilerinden gelen enkazın karaya düşme oranını azaltmaktadır. Ek olarak, Wenchang'ın ekvatora yakınlığı, uydu yüklerini yüzde 10 ila 15 ve uydu ömrünü de 2-3 yıl artırmasına imkân vermektedir.²²⁵

ÇHKOSDK ayrıca büyük olasılıkla, Jiangyin-Jiangsu'da yerleşik Xi'an Uydu Kontrol Merkezi (XSCC) ve Çin Uydu Denizcilik Ölçüm ve Kontrol Departmanı dahil olmak üzere hem kara hem de deniz tabanlı teleskop, izleme ve kontrol (TT&C) merkezlerini entegre etmiştir. XSCC; rutin telemetri, yörünge kontrolü ve uyduların arıza teşhisi ve bakımı ile görevlendirilmiştir. Aynı zamanda birden fazla havacılık fırlatma sahasından birden çok uydunun aynı anda fırlatılmasını destekleyebilir. Aşağıdakiler de dahil olmak üzere bir

düzine eyalete yayılan birden çok istasyonu yönetir: Kaşgar, Sincan; Sanya, Hainan; Jiamusi, Heilongjiang; Changchun, Jilin; Weinan, Shaanxi; Nanning, Guangxi; Qingdao, Shandong; ve Xiamen, Fujian.²²⁶ Çin Uydu Denizcilik Ölçüm ve Kontrol Departmanı, Çin'in Yuanwang gemilerini de yönetmektedir (远望 测量船). Ocak 2019 itibariyle, bu departman altında dört operasyonel Yuanwang gemisi bulunmaktadır. İki kargo gemisi (Yuanwang-21 ve Yuanwang-22), sırasıyla 2012 ve 2013'te hizmete girdi.²²⁷ Çin'in Long March-5 (长征五号) ve Long March -7 (长征 7 号) gibi füzelerinin taşınmasında kullanılmıştır.

Wuhan, Hubei dışında faaliyet gösteren yeni bir ÇHKOSDK üssü, gözetleme ve seyrüsefer dahil olmak üzere hareket alanı desteği sağlamak için oluşturulmuş olabilir. 2019 yılı boyunca, ÇHKOSDK'in resmi sosyal medya hesabı, ÇHKOSDK personelinin büyük olasılıkla ÇHKOSDK Yeni Yüksek Teknoloji Departmanı ile bağlantılı olan Sincan, Malan'da görev yaptığını doğruladı.²²⁸

Yeniden düzenlenen ÇHKOSDK Uzay Mühendisliği Üniversitesi; kilit "stratejik" alanlarda temel araştırma ve askeri operasyonları desteklemek için uzay alanında sivil-asker işbirliğini yürüten bir merkez olarak bu denkleme eklenmiştir. Uzay Sistemleri Departmanına bağlı kolordu lideri seviyesinde bir teşkilattır. Şu anda Pekin'de 3.000 dönümden fazla arazi olan üç ana kampüsten oluşmakta ve 2018 itibariyle aktif olarak eğitmenleri ve araştırmacıları iş almaktadır. State Key Lab for Laser Propulsion and Application, büyük olasılıkla eski Teçhizat Akademisi'nden miras alınan Uzay Mühendisliği Üniversitesi'nde bulunuyor. Bu laboratuvarın odak noktası, lazer ve havacılığın kesişme noktasıdır (激光 与 航空 航天 交叉 领域). Gelişmiş başlatma doğrulama sistemi ile donatılmıştır (发射 验证 系统) ve lazer tahrik için Çin'in tek son teknoloji ürünü, birleşik, tüm sistem, tam süreç araştırma platformudur (国内 唯一 的全 系统 全 过程 激光 推进 研究 平台).²²⁹ Ayrıca, "Askeri Uzay" ile ilgili araştırma ve doktrin geliştirme, büyük olasılıkla üniversitenin görevlerinin kilit bir bileşeni olmaya devam etmektedir.

ÇHKO Harekâtlarını Desteklemek için Uzay Tabanlı Yetenekler

Uzay Tabanlı C4ISR

Çin'in 2015'teki savunma beyaz bülteni, ÇHKO'nun "bilgi harbi ortamında yerel savaşı kazanması" gerektiğini vurgulamıştı.²³⁰ Geçmişte Çinli askeri düşünürler, ÇHKO'nun savaş alanı bilgisinin gerçek zamanlı olarak toplanması, işlenmesi ve dağıtılması konusunda yetkin hale gelmesi ihtiyacını ifade etmek için "bilgilendirme" gibi "bilgilendirilmiş" kelimesinin bazı versiyonlarını sıklıkla kullandılar. Uzay alanı, uzay tabanlı C4ISR platformlarından üretilecek ve bu platformlardan geçecek çok büyük miktarda veri nedeniyle, bilişim çabalarında önemli bir rol oynamaktadır. Bu uydular, uzaktan algılama, iletişim, seyrüsefer ve konumlandırma için yetenekler sağlar.

Uzaktan Algılama Uyduları

Geçtiğimiz 20 yılda Çin, uzaktan algılama uydusu teknolojisinde önemli ilerlemeler kaydetti.²³¹ Bu uydular, Çin'e elektro-optik (EO) algılama, sentetik açıklıklı radar (SAR) algılama ve ELINT toplama dahil olmak üzere etkileyici bir yetenek yelpazesi sağlamaktadır.²³² Çin'in en yeni uyduları Yaogan, Gaofen, Jilin ve Zhangheng, bir ila iki metre arasında ve Jilin ise bir metrenin altında çözünürlüklere sahip yüksek çözünürlüklü görüntüler sağlamaktadır. Ocak 2018'de Çin, iki Gaojing-1 veya Super View-1, gözlem uydusu ve iki Jilin-1 ticari uzaktan algılama uydusunu alçak dünya yörüngesine yerleştirdi. Mart 2018'de Gaofen-1 02, 03 ve 04 uyduları fırlatıldı ve Temmuz 2018'de Gaofen-5, Gaofen-6 ve Gaofen-11 uyduları da başarıyla yörüngeye fırlatıldı.²³³ Gaofen serisi yüksek çözünürlüklü yer gözlem uyduları, Çin Yüksek Tanımlı Yer Gözlem Sisteminin (CHEOS) bir parçasıdır. Nisan 2018'de, Zhuhai-1 takım uydusuna ait beş küçük uzaktan algılama uydusu da başarıyla uzaya fırlatıldı.²³⁴

İletişim ve Veri Aktarma Uyduları

Çin, Tianlian (Sky Link) olarak bilinen bir iletişim sisteminde ticari, hükümet ve askeri uyduların bir kombinasyonunu bulundurmaktadır. Bu uydular, uzaktan algılama uyduları ile yer istasyonu alıcıları arasında kritik veri aktarma mekanizması olarak görev yapmaktadır. Tianlian olmadan Çin, küresel uzaktan algılama kapasitesini ciddi şekilde kısıtlayacak olan görüş hattına

güvenmek zorunda kalacaktır.²³⁵ Ocak 2019'da, Zhongxing 2D veya Chinasat 2D iletişim uydusunu taşıyan Xichang Uydu Fırlatma Merkezinden bir Long March 3B Füzesi ile fırlatıldı.²³⁶

2016 yılında Çin, "Micius (墨子)" isimli ilk quantum uydusunu Jiuquan Uydu Fırlatma Merkezi'nden fırlattı. Uzay Ölçeğinde Kuantum Deneyleri (QUESS) görevinin gerçekleşmesinden birkaç ay sonra, bilim adamları, uydu ile 1.200 kilometreden fazla mesafedeki iki uzak yer istasyonu arasında fotonları ışınlayarak, parçacıkların rekor kıran bir bağlantılı kuantum durumunda kalabileceğini gösterdiğini bildirdiler. Kuantum dolaşıklığı olarak bilinen bu fenomen, gelecekteki güvenli kuantum iletişim ağının temeli olarak kullanılabilir.²³⁷

Seyrüsefer ve Konumlandırma Uyduları

ABD gibi Çin de büyük ölçüde seyrüsefer ve konumlandırma uydularına güvenmektedir. Bu yetenek, düşman unsurlarını OTH (ufuk ötesi) hedefleme yapmaya çalışırken özellikle önemlidir. Çin'in Beidou-2 takım uydusu şu anda Pekin'in tüm Çin ana karasını ve Asya'nın çoğunu beş metrelik doğruluk sağlayan coğrafi konum sinyalleri ile kapsamasını mümkün kılıyor.²³⁸ Çin, Orta Dünya yörüngelerinde 27 uydu, beşi sabit yörüngede ve üç tane daha eğimli jeosenkron yörüngede olmak üzere Küresel Seyrüsefer Uydu Sistemi (GNSS) kapsamı sağlamak için 2020 yılına kadar 35 aktif uydunun BeiDou Seyrüsefer Sistemini (BDS) tamamlamaya çalışmaktadır. (Ç.N: Çin'in BeiDou seyrüsefer sistemine ait 55. ve son uydunun fırlatması 23 Haziran 2020'de Xichang Uydu Fırlatma Merkezinden, Long March 3B/E ile gerçekleştirildi.) Seyrüsefer ve konumlandırma gibi sivil kullanımların yanı sıra, Beidou ayrıca ÇHKO için silah hedefleme, rehberlik ve diğer hizmetleri sağlayacak ve Çin'in GPS'e olan askeri bağımlılığını ortadan kaldıracaktır.²³⁹ (Ç.N: Naval Post'un haberine göre Şubat 2021 tarihinde Pekin'deki İran Büyükelçiliği Çin'in İran'ın Beidou Navigasyon Uydu Sistemi (BDS)'ni kullanmasına onay verdiğini açıkladı.¹)

Karşı Uzay Yetenekleri

ABD İstihbarat Topluluğunun 2018 Dünya Çapında Tehdit Değerlendirmesi, Çin'in "gelecekteki çatışmalar için tahrip edici ve tahrip edici

¹ <https://navalpost.com/china-approves-irans-usage-of-beidou-satellite-systems/>

olmayan karşı uzay silahlarına sahip olmayı hedeflediği konusunda uyardı.²⁴⁰ Nitekim Çin, uzayın barışçıl bir alan olması gerektiğini halka açık bir şekilde ifade ederken, uzay savaşı yetenekleri arayışına devam etmektedir. ÇHKOSDK'nın oluşturulması ve ÇHKO'nun uzay ve ağ bağlantılı operasyonlarının birleştirilmesi, kesinlikle Çin'in askeri uzay stratejisinin bir parçasıdır. Bu durum dış uzay bağlamında, hem kinetik hem de kinetik olmayan yeteneklerin geniş bir yelpazesini kapsamaktadır. Kinetik işlemler tipik olarak düşman uydularını yok ederken enkaz oluşturur. Kinetik olmayan işlemler genellikle uzay tabanlı varlıkları geçici olarak devre dışı bırakma veya "göz kamaştırma" amaçlıdır.

Kinetik Yetenekler

Çin'in kinetik karşı uzay yeteneklerinin ilk gösterimi 2007 yılında gerçekleşti. Çin'in, anti-uydu (ASAT) silahı olarak da bilinen, doğrudan yükselen kinetik vurma aracının (KKV) canlı bir testini yapmak için dönüştürülmüş bir MRBM'ile eski bir meteoroloji uydusunu vurdu. Çin testi, 3400'den fazla parça ile tarihteki en büyük insan yapımı uzay enkazı alanını yarattı.²⁴¹

Diğer önemli testler 2013 yılında gerçekleştirildi. Jeosenkron (GEO) yörüngeye çok yakın bir yüksekliğe bir ASAT fırlatılması hedeflendi. Böylece ABD küresel konumlama sistemini (GPS) ve diğer uydu türlerini tehdit etme yeteneğini gösterdi.²⁴² Çin Savunma Bakanlığı, 5 Şubat 2018'de, en son yetenek gösterisi olarak, "Çin'in kendi topraklarında karada konuşlu bir füze ile orta safha (mid-course) füze önleme testi gerçekleştirdiğini" doğruladı.²⁴³ Test, ASAT Platformu bir Dong Neng-3 (DN-3 / KO09) vur-öldür orta rota önleyicisiyle, hedef DF-21 (CSS-5) orta menzilli balistik füzeyi başarıyla vurmuştur. Bu test Korla Füze Test Kompleksinde (muhtemelen ÇHKOSDK'ye bağlı) gerçekleştirildi.²⁴⁴

Çin'in kinetik karşı uzay programının ikinci odak alanı eş yörünge teknolojileridir. Eş yörünge taarruzları, uzay aracını düşmanın uydularının yakınına konumlandırmayı ve bir dizi kinetik operasyon gerçekleştirmeyi içerir. Örneğin, bir Çin uzay aracı bir düşman uydusuna çarpabilir veya yakınında patlayabilir.²⁴⁵ Çin ayrıca, ÇHKO'nun Ağustos 2013'te test ettiği ve 2018'de Zhuhai Airshow'da sergilediği bir özellik olan, enkaz oluşturmadan hedef platformları devre dışı bırakmak yani "boğmak" için robotik kol teknolojisine çalışmaktadır.²⁴⁶ Yine bir

başka yörünge taarruz şekli, lazerlerin veya diğer yönlendirilmiş enerji silahların kullanılmasını gerektirebilir.²⁴⁷

Kinetik Olmayan Yetenekler

Çin ayrıca kinetik olmayan karşı uzay yetenekleriyle de ilgileniyor. Bu tür yetenekler, düşman uydularını daha az kışkırtıcı bir şekilde ve diğer uydular veya insanlı uzay görevleri için tehdit oluşturabilecek uzay enkazlarına neden olmadan bozmayı veya devre dışı bırakmayı mümkün kılmaktadır. Bu kinetik olmayan yeteneklerden kaynaklanan hasar, kullanılan güç seviyelerine bağlı olarak tipik olarak geri döndürülebilir.

Kinetik olmayan yeteneğin bir örneği; lazerler, yüksek güçlü mikrodalgalar ve parçacık ışınları gibi yönlendirilmiş enerjili silahların kullanılmasını içerir.²⁴⁸ Örneğin, özel olarak yapılandırılmış lazerler, EO sensörlü uyduları hedef alabilir ve bu sensörleri “kamaştırabilir”, lazer kaynağının görüş alanı içindeyken onları geçici olarak kör edebilir. Eş yörünge uzay aracı, kinetik olmayan “körleme” operasyonlarına da girebilir. Örneğin, bu uzay araçları, bir rakibin sensörlerinin görüşünü engellemek için “şemsiyeler” veya “sprey boya” kullanabilir.²⁴⁹ ÇHKO, düşman uzay varlıklarının karıştırılmasını da deneyebilir. Örneğin Çin, GPS sinyalinin bozabilir.²⁵⁰ Uzaydaki kinetik olmayan yeteneklere bir başka örnek, uydu yer kontrol istasyonları gibi hedeflere yönlendirilebilen siber taarruzları içermektedir.

Çin’in Geleceğe Yönelik Uzaya Bakışı

Çin askeri yayınlarında ve diğer açık kaynaklarda, Çin’in gelecekte olabilecek uzay savaşı için ÇHKOSDK’larına ilişkin yalnızca sınırlı bilgi vardır. Bununla birlikte, Çin’in kesinlikle yeteneklerini geliştirmeye çalışacağı belirli teknolojik alanlar vardır. İlk olarak, Pekin’in karar vericilerinin ve planlamacılarının küresel bilgi ve istihbarat elde edilmesini desteklemek için için gittikçe karmaşıklaşan sensör yüklerine sahip uyduları geliştirmeye devam edeceği açıktır. Çin, uzay altyapısına entegre ve kesintisiz bir zemin inşa etme konusunda nettir ve kendi Beidou-2’nin (BDS) kapsamını genişleterek ABD tarafından işletilen GPS sistemine olan bağımlılığını sona erdirmeyi amaçlamaktadır. Bu hedef, Çin’in 2016 hükümetinin BDS hakkındaki beyaz bülteni ile uyumludur.²⁵¹ Çin, “Kuşak ve yol inisiyatifi” (BRI) aracılığıyla BDS

kapsamını genişletmektedir. Örneğin, Çin'in BRI inisiyatifi altında Çin ve Pakistan, uzaydaki işbirliğini derinleştirdi. Pakistan, BDS'nin askerlik hizmetine erişim izni verilen tek yabancı ülke oldu ve böylece füzeler, gemiler ve uçaklar için daha hassas konum ve zaman bilgisine sahip oldu.

Son olarak, Çin'in karşı-uzay yetenekleri de, özellikle doğrudan yükselen KKV alanında şüphesiz giderek daha gelişmiş hale gelecektir. Bazı Çin askeri yayınlarının ortaya koyduğu bir olasılık, diğer uzay güçlerinin maliyet ve personel güvenliği endişeleri nedeniyle tercih etmediği bir seçenek olan insanlı uzay savaş araçlarıdır. Bir diğeri havada, denizde veya karada hedefleri vurabilen uzay tabanlı silahlardır.

7. ÇHKO Kara Havacılık (ÇHKOKH)

2017 reformlarından önce, ÇHKO Ordusu yaklaşık 981 taarruz, nakliye ve hafif helikopteri yedi operasyonel ordu havacılık tugayı ve beş alay ile işletirdi. Ayrıca birkaç hafif ve orta sabit kanatlı uçağı ve eğitim alayları vardı.²⁵² O zamanlar, yaklaşık 1,6 milyon personeli olan ÇHKOKK, 18 kolordu düzeyindeki grup ordusunu kontrol ediyordu. Beş grup ordu, Kara Havacılık tugaylarına komuta etti. Dört grup ordu, ordu havacılık alaylarına komuta etti, Genelkurmay Dairesi bir ordu havacılık tugayını kontrol etti, Sincan Askeri Bölgesi (AB) ve Tibet AB, sırasıyla bir Ordu Havacılık tugayına ve alayına komuta etti. Dokuz grup ordunun organik Ordu Havacılık birimleri yoktu. (Her Grup Ordusu (GO) hakkında bilgi için aşağıdaki Tabloya bakınız.)

Nisan Öncesi / Sonrası 2017 Ordu Havacılık Muharebe Düzeni

Yeni / Eski Grup Ordusu	Bölge Harekât Komutanlığı / Askeri Bölge	Kara Havacılık Tugaylar veya Alaylar Ön reform	Kara Havacılık Tugaylar Reform sonrası
71'inci GA / 12'nci GO	Doğu / Nanjing		Tugay
72. GO / 1. GO	Doğu / Nanjing	Tugay	Tugay
73. GO / 31. GO	Doğu / Nanjing	Alay	Tugay
14. GO dağıldı	Güney / Chengdu		
74. GO / 41. GO	Güney / Guangzhou	Alay	Tugay
75. GO / 42. GO	Güney / Guangzhou	Tugay	Tugay hava taarruzu
76. GO / 21. GO	Batı / Lanzhou		Tugay
77. GO / 13. GO	Batı / Chengdu	Tugay	Tugay
47. GO dağıldı	Batı / Lanzhou		
78. GO / 16. GO	Kuzey / Shenyang		Tugay

79. GO / 39. GO	Kuzey / Shenyang	Tugay	Tugay
80. GO / 26. GO	Kuzey / Jinan	Alay	Tugay
40. GO dağıldı	Kuzey / Shenyang		
81. GO / 65. GO	Merkez / Pekin		Tugay (Eski GSD Tugayı)
82. GO / 38. GO	Merkez / Pekin	Tugay	Tugay
83. GO / 54. GO	Central / Jinan	Alay	Tugay hava taarruzu
20. GO dağıtıldı	Central / Jinan		
27. GO dağıldı	Merkez / Pekin		
Pekin Garnizonu	Merkez / Pekin	GSD Tugayı (81. GO'ya kadar)	
Tibet Askeri Bölgesi	Batı / Chengdu	Alay	Tugay
Sincan Askeri Bölgesi	Batı / Lanzhou	Tugay	Tugay
Toplam		7 Tugay / 5 Alay	15 Tugay

Reformlar sırasında ordunun personel gücü 2 milyonluk ÇHKO'nın "yarısından daha azına" düşürüldü, 18 grup ordusundan beşi dağıtıldı ve beş Bölge Harekât Komutanlığında 13 yeni grup ordusu oluşturuldu.²⁵³ Dağıtılmış beş grup ordusundan hiçbirine daha önce Ordu Havacılık birimleri atanmamıştı, ancak 13 yeni grup ordusunun hepsinde standartlaştırılmış destek yapılarının bir parçası olarak ordu havacılık tugayları vardır. Sincan ve Tibet Askeri Bölgeleri, reform sonrası toplam 15 (bunlardan ikisi Hava Taarruz tugayları olarak belirlenmiş) kara havacılık tugaylarına komuta etmektedir.

Bu yeniden yapılanmayı gerçekleştirmek için, eski beş ordu havacılık alayı tugaylara genişletildi ve herhangi bir Ordu Havacılık varlığına sahip olmayan eski grup ordularının çekirdeği etrafında oluşturulan dört grup ordusuna yeni ordu havacılık tugayları eklendi. Mevcut birimlerdeki uçak ve personel, yeni oluşturulan ordu havacılık tugaylarına transfer edildi ve her türden toplam 1071 helikopter için toplam kuvvete yaklaşık 90 yeni helikopter eklendi.²⁵⁴ Muhtemelen tüm yeni tugaylar şu anda tam uçak ve personel mevcuduna sahip değildir ve 15 tugayı tam güce getirmek birkaç yıl daha sürecektir.

Ordu Havacılık tugayları taarruz (WZ-10 / Zhi-10), keşif (WZ-19 / Zhi - 19) ve nakliye helikopterlerinin (Rus yapımı Mi-17 serisi, Zhi-8 serisi, Zhi-9 serisi, bazıları silahlı ve 20'den az S-70C, 1980'lerde Amerika Birleşik

Devletleri'nden satın alındı) bir kombinasyonundan oluşuyor.²⁵⁵ Tugaylar, lojistik ve bakım birimleri gibi yer desteği ile birlikte altı uçuş taburundan oluşmaktadır. Tam güçle, bir ordu havacılık tugayı, gelecekte genişleme olasılığı ile muhtemelen 70'in üzerinde helikoptere komuta edecektir.

İki ordu havacılık tugayı (75. ve 83. Grup Ordularında) hava taarruz tugayları olarak belirlendi. Helikopter uçuş taburları ve yer desteğine ek olarak, hava taarruz tugaylarına uçar birlik harekâtını yürütmek üzere iki veya üç organik hafif piyade taburu da atandı.²⁵⁶ Son on yılda, kara havacılık birimleri, geleneksel piyade birimlerinin helikopterlerle taşındığı ve desteklendiği büyük ölçekli uçar birlik harekâtını tatbik etmektedir. Ordu Havacılık birimleri ayrıca ÇHKOKK Özel Harekât Gücü (SOF) birimleri ile düzenli olarak eğitim yapmaktadır. Yeni ordu havacılık tugayları, bu eğilimlerin devam edeceğini göstermektedir.

15 harekât tugayına ek olarak, yeni uçakları değerlendirmek için Shaanxi eyaletinde bir Ordu Havacılık Eğitim ve Test Üssü kuruldu.²⁵⁷ 1999 yılında kurulan ÇHKO Ordu Havacılık Akademisi, ÇHKO eğitim sisteminin reformu ve konsolidasyonundan sonra uçuş ve yer destek operasyonlarında subay ve astsubayları eğitmeye devam etmektedir.²⁵⁸

Yeniden yapılanmadan bu yana Kara Havacılık ve Hava Taarruz Tugayları, yeni atanan personel ile yeni yapıları altında bireysel ve küçük birim yeterliliklerini tesis etmek için eğitimler vermektedir. Çin medyası, bazı birimlerin önceki yıllara göre uçuş saatlerini ikiye katlamasıyla eğitimin gerçekçiliğinin ve yoğunluğunun arttığını bildirdi.²⁵⁹ ÇHKO Deniz Kuvvetleri su üstü kuvvetleri ile eğitim raporları da dahil olmak üzere, yüksek rakımlı bölgelerde ve sahil boyunca su üstü operasyonlarda eğitim artmıştır.²⁶⁰ Birimler ayrıca, sabit hava alanlarından ve destekten uzakta sahada operasyonları nasıl yürüteceklerini deniyorlar. Son on yılda piyade birimleriyle yapılan uçar birlik harekâtı tatbikatları daha büyük ve daha karmaşık hale gelmiştir. Aynı zamanda, Kara Havacılık birimleri özel harekât birliklerinin eğitimine destek sağlamaya rutin olarak devam etmektedir.

ÇHKOKK Ordu Havacılık unsurlarının Çin dışındaki en büyük konuşlandırılması gibi görünen 79. GA Ordu Havacılık Tugayı, devasa "Vostok-2018" e katılmak için altı Mi-17, altı Z-9 ve 12 Z-19 helikopterini Eylül 2018'de Rusya'da konuşlandırdı. 78. GA Ordusu'ndan birleşik bir silah

tugayı, istihkam ve kimyasal savunma tugayı ve ÇHKOHK'tan altı JH-7 av-bombardıman uçağı unsurları ile birlikte tatbikata katıldı.²⁶¹

Mayıs 2017'de ÇHKOKK, dört Mi-17 nakliye helikopteri ve 81. GA Ordu Havacılık Tugayından 140 personelden oluşan ilk müfrezesini Darfur'daki BM barışı koruma operasyonunda görevlendirdi. Birim, Ağustos 2018'de yine bir havacılık takımı, bir bakım takımı ve bir destek takımından oluşan ikinci bir müfrezeyi konuşlandırdı.²⁶²

ÇHKOKK'nın helikopter gücü, yeni uçaklar kuvvete girdikçe, personel ve birimler eğitildikçe yeteneklerini genişletmeye devam edecektir. Bir Z-20 orta ulaştırma hizmet helikopterinin, Çin savunma endüstrisi tarafından geliştirilmesinin son aşamasında olduğu bilinmektedir.²⁶³ Ek olarak, Çin ve Rusya'nın yakın gelecekte 20 tonluk Gelişmiş Ağır Kaldırma (AHL) helikopteri geliştirmek için bir sözleşme imzalaması bekleniyor.²⁶⁴

ÇHKOKK harekât komutanları modern helikopter filolarının yeteneklerine daha aşına hale geldikçe, hem kara hem de deniz ortamında müşterek harekâtlara katılmak için talepkar olacaklardır.

8. ÇHKO Havacılık ve Uzay Eğitimi ile Harbe Hazırlık Eğitimi Yönelimleri

ÇHKO havacılık kuvvetleri, modern, profesyonel bir askerî güç oluşturmayı amaçlayan bir dizi büyük kurumsal reform başlatmıştır. Reformun merkezinde, ÇHKO'nun "gerçek savaş koşulları" dediği şekilde subayları ve askere alınmış personeli eğitime çabası vardır. "Gerçek savaş koşulları" üzerindeki vurgu, günlük eğitim rutinleri içinde gece savaş eğitimi yanı sıra çok günlü 24 saatlik eğitim, karmaşık elektromanyetik ortam (CEME), özel coğrafi ortamlar ve aşırı hava koşullarının öğelerini benimseyerek gerçek dünya savaş koşullarını taklit etmeyi veya simüle etmeyi amaçlayan eğitim senaryolarında kendini göstermektedir. Böyle bir vurgu, üst düzey liderlerin, ÇHKO'nun son derece yetenekli askeri rakiplere karşı savaşabilmek ve savaşları kazanabilmek için kendisini yeniden yönlendirmesi gerektiğine dair kabulünü yansıtmaktadır.

Tarihsel Bağlam

ÇHKO, modern bir savaş gücü geliştirme çabasıyla son yirmi yıldır silahlarını ve teçhizatlarını hızlı bir şekilde geliştiriyor, doktrinini ve stratejisini revize ediyor. 2016'nın başlarında, ÇHC'nin 1949'da kurulmasından ve eski Kızıl Ordu'nun Halk Kurtuluş Ordusu olmasından bu yana on birinci kuvvet azaltma (300.000 personel) ve büyük yeniden yapılanma uygulanmaktadır. Bu değişiklikler, daha hafif ve daha yetenekli bir savaş gücünü geliştirmeye yöneliktir.

ÇHKO, Çin kara kuvvetlerinin Vietnam ile kısa bir sınır çatışması yürüttüğü 1979'dan beri geniş çaplı bir savaş yaşamamıştır. ÇHKOHK'ın en son hava savaşı 1958'deki ikinci Tayvan Boğazı krizi sırasında oldu.

ÇHKOHK'ın katıldığı en büyük hava savaşı, altmış yıldan fazla bir süre önce Kore Savaşı sırasında gerçekleşti. ÇHKOFK ve selefi hiçbir zaman yabancı bir hedefe füze fırlatmadı, ancak güç gösterilerine katıldı. Temmuz 1995'ten Mart 1996'ya kadar Üçüncü Tayvan Boğazı Krizi sırasında Tayvan'ın kuzeyine ve güneyine toplam 10 füze fırlattı ve krizler sırasında güç gösteriminde bulundu.

Yakın zaman savaş deneyiminin olmaması, teknolojik olarak karmaşık, savaş alanı koşullarını en gerçekçi yansıtan senaryolara dayanan bir eğitim sistemi oluşturmanın önemini artırmaktadır.

Yıllık Eğitim Döngüsü

ÇHKOHK'ın yıllık eğitim döngüsü tipik olarak bir yıl boyunca kısmen örtüşen beş bölüm içerir: 1) yeni uçuş eğitimi yılı; 2) “konular” ve “içerikler” konusunda eğitim; 3) yoğun eğitimler ve tatbikatlar; 4) “konular” ve “içerikler” üzerine ikinci bir eğitim turu; ve 5) yıl sonu değerlendirmeleri. Kuvvetlerde farklılıklar olmasına rağmen, çoğu bu genel eğitim modelini takip etmektedir.

ÇHKO havacılık kuvvetleri için yıllık bir eğitim döngüsünün varlığını birkaç faktör açıklamaktadır. İlki kurumsal. Örneğin ÇHKOHK eğitimi, ÇHKOHK askere alınanların yıllık kayıt döngüsünü kapsamalıdır. Askere alınanlar iki yıl boyunca hizmet eder ve askeri işleyişi sürdürmek için gerekli olan düşük beceri düzeyindeki görevlerin çoğunu yerine getirir. Bir dereceye kadar, iki yıllık askerlik, askere alınanların astsubay olmaya uygunluklarını veya istekliliklerini belirlemek için değerlendirildiği bir deneme veya eleme dönemidir. Buna ek olarak, bazı kayıtlı personel, eğitim ve uzmanlık alanlarına göre farklı düzeylerde doğrudan astsubay olarak istihdam edilebilir. Astsubaylar, ÇHKOHK havacılık şubesinin bakım ve diğer yer desteği pozisyonlarında görevlendirilmiş personelinin büyük bir bölümünü oluştururken, yeni askerler, hava savunma, hava indirme ve radar şubelerinde görevli personelin büyük bir kısmını oluşturur. Bununla birlikte, son yıllarda ÇHKO, esas olarak zorunlu askerlik yoluyla askere alınmış bir güçten hem gönüllülerden hem de profesyonel askere alınanlardan oluşan bir güç haline gelmektedir. x

Sivil yüksekökol/üniversite öğrencilerini ve mezunlarını işe almak için ÇHKO, 2013 yılında tüm zorunlu askerlik sürecini üç ay ileri taşıdı. Bu, artık kış zorunlu askerlik döngüsü yerine yaz/sonbahar zorunlu askerlik döngüsü olarak adlandırılmaktadır. ÇHKOHK, 2015 yılında temel eğitimini yaklaşık yedi haftadan üç aya çıkardı.

---

x Teknik olarak ÇHKO, askere alınan üyelerin ÇHKO'ya katılmasının tek yolu olduğu için insanları gönüllü olarak askere alıyor.

Ayrıca, 2015'ten önce, tüm yeni askere alınan personel ya bir eğitim üssüne gitti, burada temel eğitim ve ardından uzmanlık eğitimlerini aldılar. Diğer bir yöntem ise adaylar doğrudan operasyonel üssüne gitti, burada “acemi er takımına” atandı ve buna bağlı olarak yeni personel sayısı, her biri en az üç takımı olan “yeni asker taburlarına” bağlandı. Eğitimleri yürütmekten sorumlu personel arasında bazı astsubaylar ve kıdemsiz subaylar vardır. 2015'in sonlarında, ÇHKOHK'nin Karargâh Departmanı (şimdi Personel Departmanı olarak değiştirildi) ilk yeni er eğitim tugayını oluşturdu. Bu model daha sonra ÇHKOHK genelinde uygulandı. Yine 2015 yılında, ÇHKOHK, bireysel birimlerde yürütülen eğitimi, her biri yaklaşık 1000 yeni askere sahip çok sayıda “acemi er eğitim tugayları” halinde birleştirmeye başladı. Temel eğitimlerini Aralık ayı ortasında tamamladıktan sonra, operasyonel birimlerine gönderilirler, burada kalıcı kadrolarına atanırlar ve iş başında eğitim alırlar. ÇHKOHK'ın hala çeşitli er eğitim tugayları da vardır

Askere alınmış personel şu anda havacılık branşındaki toplam personelin küçük ve azalan bir yüzdesini oluştursa da (bugün yaklaşık yüzde 30), daha yüksek bir asker yüzdesine sahip diğer sınıflarda büyük, entegre kombine silahlı tatbikatları yürütmek, yeterlilikleri tamamlanana kadar zor olabilir. Yaz / sonbahar aylarında gelen yeni askere alınmış personele ek olarak, 1 Temmuz civarında pilot eğitiminden veya herhangi bir ÇHKOHK akademik kurumundan yeni mezun olan tüm yeni mezunlar, yaz sonunda en yoğun tatbikat sezonundan sadece bir veya iki ay önce gelirler.

Diğer bir etken ise, subayların, astsubayların ve diğer askere alınmış personelin standartlaştırılmış kriterler altında performans gösterme becerilerini test etmek için yıl boyunca gerçekleştirilen farklı türden koordineli değerlendirmelere ve ana tatbikatlara ihtiyaç vardır. Bu tatbikatların ve değerlendirmelerin boyutu ve ölçeği ile bazı bölgelerdeki hava durumu nedeniyle yalnızca yılın belirli zamanların da gerçekleştirilebilirler.

Birleşik Silahlı ve Müşterek Tatbikatlar

ÇHKO, yakın zamanda “düşman kuvvet eğitimi” nin önemini kavrayarak eğitim programlarının bir parçası haline getirdiler. Örneğin tüm ÇHKOHK pilotları, yaz aylarının çoğunu yıllık eğitim döngüsünde planlı tatbikatlara katılarak geçirirler. ÇHKOHK'ın kendi içindeki farklı sınıflar (havacılık, kara hava savunması ve radar) veya ÇHKO içindeki diğer kuvvetlerden bir veya daha

fazlasını içeren müşterek eğitim (Ordu, Donanma ve Füze Kuvveti) faaliyetleri, yıl boyunca pilotlar tarafından uygulanan rutin eğitim konularını ve becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Açık kaynaklarda ÇHKOHK raporlamasına dayalı olarak, birleşik silahlı ve müşterek tatbikatların çoğu ya “karşılıklı hava savaşı değerlendirmeleri” veya “sistemler sistemi karşılıklı çatışma tatbikatları” şeklinde olur. İlki için, yalnızca savaş uçakları ve pilotlar teste katılır, ancak ikincisi için, hava savunma ve radar dahil olmak üzere birden fazla sınıftan personel ve silah sistemleri dahil edilir. Her ikisi de “serbest hava muharebesi” gerçekleştiren pilotların yeteneklerini değerlendirir ve pilot muharebe becerilerini ve taktiklerini test etmek amaçlıdır.

2011 yılı civarında ÇHKOHK, “pilot özerklik” ve “serbest hava muharebesi”, yani temelde pilotların kendi uçuş planlarını oluşturmaları ve tamamen yazılı olmayan hava önlemler (1v1, 2v2, 1v2, vb.) çalışmalarını hedefler. Ancak, yine de çeşitli yönetmeliklerinde belirtilen eğitim kılavuzunu takip etmeleri gerekir. Ayrıca, kontrol kulesindeki, komuta merkezindeki veya HİK uçağındaki bir uçuş kontrolörünün, angajman başladığında ne yapacaklarını onlara adım adım söylemediği anlamına gelir. Ancak, normalde birim komutanı, komutan yardımcısı veya personel şefi olan uçuş kontrolörleri, pilotları angajman bölgesine sokmak için ilk rehberlik ve yönlendirmeyi sağlayabilirler. Pilotlar öğrendiklerinden farklı olmak istiyorlarsa ve serbest hava muharebeleri sırasında yeni bir angajman taktiği veya savaş yöntemi denemek istiyorlarsa, ÇHKOHK bunu doğrulamak, düzenlemeleri yazmak ve ardından tüm birimlere yaymak için çok adımlı bir süreçten geçmelidir. Tipik olarak iki yıllık bir eğitim süreci olmasına rağmen, ÇHKOHK artık bazı durumlarda zaman çizelgesini önemli ölçüde azaltmış görünmektedir.

Bu eğilimin yansımasıyla son yıllarda, ÇHKOHK uçuş ekipleri için harbe hazırlık eğitimleri daha az yazılı ve daha gerçekçi hale geldi. Örneğin, bir güvenlik önlemi olarak alınan ve yönetmelikler tarafından yönlendirilen uçaklar arasındaki zorunlu irtifa aralıkları azaltılmıştır. ÇHKOHK teorik olarak yabancı taktikler kullanan bir birimi eğitim etkinliği veya tatbikatın amaçları doğrultusunda “Mavi Kuvvet” olarak tanımlar. ^{xi} Bununla birlikte,

angajman kuralları, hava sahası ve irtifa ile ilgili bilgiler önceden düzenlenir ve pilotlara önceden iletilir.

Aksine, “sistemler sistemi karşılıklı çatışma tatbikatları”, daha yüksek derecede belirsizlik ve karmaşıklık içerir. Birbirlerinin koşullarını bilmeyen iki karşılıklı kuvvet içerir ve her iki taraf da başarıya ulaşmak için entegre bilgi desteğine, gerçek zamanlı iletişime ve kendi kararlarına güvenmek zorundadır. Bir ÇHKOHK muharebe havacısı için tipik bir yaz kombine silah eğitimi “sezonu”, altı ila on iki tatbikat ve her iki eğitim çeşidini içeren tatbikatlar içerebilir.

Dört Önemli Eğitim Markası

“Kızıl Kılıç” 2018

2000 yılında başlayan “Kızıl Kılıç” tatbikatı, “Altın Miğfer” düşman-kuvvet hava yarışması, “Altın Dart” taarruz ve atış yarışması ile hava savunma ve füze savunma amaçlı “Mavi Kalkan” intikal taktiklerinin bir birleşimidir. Mayıs ve Haziran 2018 tarihleri arasında Gobi Çölü’ndeki Dingxin Test ve Eğitim Üssü’nde gerçekleştirilir. “Kızıl Kılıç”, tüm birimlerin katıldığı sistemler sistemi bir tatbikattır. 2018 tatbikatı, havacılık branşından gelen yaklaşık 100 savaş uçağı, bombardıman uçağı, erken uyarı uçağı ve gözetleme uçağının yanı sıra karadan havaya füze, radar, elektronik karşı önlem birimlerini içeriyordu.

“Altın Kask” 2018

2011 yılında kurulan “Altın Miğfer” düşman-kuvvet hava muharebe yarışması Kasım ve/veya Aralık aylarında genellikle Gobi Çölü’ndeki Dingxin Test ve Eğitim Üssünde düzenlenen 10 ila 14 günlük bir faaliyettir. 2016’da 150’den fazla seçkin pilot katılmışken 2017’de yaklaşık 100’e düşürüldü. 2018 yılında toplam 15 birim yer aldı.

---

xi Cangzhou (沧州) Uçuş Test ve Eğitim Üssü (FTTB /飞行 试验 训练 基地), Uçuş Test ve Eğitim Merkezi olarak da anılır (飞行 试验 训练 中心), Hebei Eyaletinde yer almaktadır. Resmi olarak 1987 yılında 11. Havacılık Koleji’nin yerine kurulmuştur. ÇHKOHK’ın J-10 av uçaklarıyla donatılmış ilk “Mavi Kuvvet” birimine ev sahipliği yapıyor ve ÇHKOHK eğitiminde düşman hava kuvvetlerinin rolünü oynuyor. Michael S. Chase, Kenneth W. Allen ve Benjamin S. Purser, III, *ÇHKO Hava Kuvvetlerine Genel Bakış* “Elite Pilotlar”, RAND Project Air Force, Ekim 2015.

Odak noktası, J-16 ve J-10C'nin yanı sıra J-11B dahil 3,5 nesil uçaklardır. Yıllık yarışmanın bireysel kazananları, ÇHKOHK'ın "seçkin pilotları" olarak tanımlanır ve savaş birimlerinde altın renkli bir kask takma hakkına sahiptir. Bugüne kadar yarışmaya katılan pilotların sayısı 100 ile 170 arasında, yarışmaya katılan alay ve tugayların sayısı ise 10 ile 20 arasında değişti. Toplamda 66 farklı pilot, ödülü iki kez kazanan üç pilot ve üç ödül kazanan bir pilot dahil olmak üzere "Altın Miğferler" kazandı. 2015'te en yüksek pilot sayısı 12 olmasına rağmen ÇHKOHK, toplam kazanan sayısını 6 ile sınırlamaya başladı.

"Altın Dart" 2018

Yaz aylarında düzenlenen "Altın Dart" yarışması, savaş birimlerinin en üst düzey taktik hava savaşı eğitimidir. Av ve av-bombardıman uçağı, bombardıman uçağı ve hava-yer taarruz uçaklarının hava savunma ve taarruz yetenekleri için hedefli eğitim olarak icra edilir. Son yıllarda, Altın Dart rekabet değerlendirmesinin mekânları, çöl ve Gobi alanlarından, rakipler için gittikçe zorlaşan savaş alanı koşullarıyla kanyonlara, denizlere ve otlaklara doğru genişledi. Altın Dart 2017, "rekabetten çok sınava odaklanma, formattan çok performansa odaklanma ve sonuçlardan ziyade değerlendirmelere odaklanma" ilkesini pekiştirdi. Nisan ayında Jilin Eyaletinde gerçekleşen 2018 tatbikatı, düzinelerce ÇHKOHK savaş biriminden 200'ün üzerinde savaş uçağı pilotunu içeriyordu. Değerlendirme yönetmeliğine göre, katılan pilotlar, önce düşman hava savunma sistemlerini delmek ve ardından düşman kara veya deniz hedeflerine saldırmak için taarruz uçaklarını uçurdular. Gerçek bir savaş ortamı yaratmak için yarışmalar hem gündüz hem de gece yapılmakta ve taarruz operasyonlarında canlı mühimmat kullanılmaktadır. Değerlendirmenin, pilotların alçak irtifalarda uçarken savunmayı delip geçme, taarruz taktiklerini ve karmaşık ortamlarda hedefleri hızlı bir şekilde bulma ve farklı silahlarla sürekli taarruz yapma yeteneklerini test etmeyi de amaçlamaktadır.

"Mavi Kalkan" 2018 Tatbikatı

Mavi Kalkan tatbikatı, ÇHKOHK'ın karada konuşlu hava savunma kuvvetlerinin, özellikle de SAM'ların, destekleyici radar ve bilgi sistemlerinin yeteneklerini test etmek için tasarlanmıştır. İlk olarak 2002 yılında gerçekleştirilen tatbikat, yıllar içinde ateş gücü unsurlarının hedef atış yoluyla

eğitiminden, üs odaklı tatbikatlarla taktik birimlerin eğitimine, canlı kuvvetler aracılığıyla bir muharebe harekât sisteminin mevcut eğitimine kadar gelişmiştir.

Hava Kuvvetlerinin gerçek muharebe eğitiminde dört ana markasından biri olan Mavi Kalkan tatbikatı; keşif, gelen tehditlere karşı taarruzlar, himaye ve diğer karmaşık entegre eğitim konularına odaklanan birleşik hava savunma füzesi harekâtının gereksinimlerine dayalı olarak, ÇHKOHK'nin hava savunma ve füze savunma sistemlerini test etmek ve geliştirmek için önemli bir platformdur.

Mavi Kalkan 2018, ÇHKO Ordusu, Donanması, Hava Kuvvetleri ve Füze Kuvvetleri'nden hava savunma birimlerinin katılımıyla Haziran ayında Kuzey Çin'de düzenlendi. 2018 tatbikatı, kuvvetler arası koordineli muharebe kabiliyetini ve bir hava savunma üssünün komuta kabiliyetini artırmayı amaçlayan, birden fazla kuvvetin hava savunma birliklerinin koordinasyonu ile gerçekçi savaş eğitimini amaçlamaktadır. Ortak tatbikat, kuvvet aktarımı, hareket planlaması ve hava-yer taarruzları dahil olmak üzere 10 konudan oluşan tatbikatlardan oluşmaktadır.

ÇHKO medyasında yer alan son makaleler, farklı nesil uçaklar, benzer olmayan uçaklar, “2'ye 2” ve “benzer ve benzer olmayan uçaklar kullanılarak yapılan 1'e 1 karşılaşmalar ve bunların bir karışımı dahil olmak üzere son on yılda yarışmaların nasıl ilerlediğine dair iyi bir genel bakış sunmaktadır.” ÇHKOHK liderlerine, seçkin meslektaşlarına göre ortalama pilotların kalitesini değerlendirmek için bu tatbikat iyi bir araçtır.

Altın Kask Kazananları²⁶⁵

Deniz Havacılığı pilotları daha önce Altın Kask yarışmalarını gözlemlemiş olsalar da, 2015 yılında ilk kez katıldılar.²⁶⁶ Doğu Deniz Filosundaki kimliği belirsiz bir hava alayından iki J-10, kimliği belirsiz ÇHKOHK pilotlarına karşı 2'ye 2 farklı, serbest hava muhaberesi yaptı. Henüz

hiçbir Deniz Havacılığı pilotu Altın Miğfer kazanmamış olsa da, Ağustos 2014'te ESF'nin Su -30MK2'lerle donatılmış “Mavi Kuvvet” biriminden iki pilot, hava ile su üzerinden ilk ortak serbest hava muharebe kuvveti eğitimini gerçekleştirdi.²⁶⁷

Yabancı Askerlerle Uluslararası Eğitim

2002 yılında ÇHKO, ÇHKO'nun “birleşik tatbikatlar” olarak adlandırdığı yabancı ordularla tatbikatlar yapmaya başladı.²⁶⁸ Bugüne kadar, 30'dan fazla ülkeden ordularla 70'den fazla tatbikat yaptı ve tatbikata katıldı. ÇHKOFK'nin veya selefinin herhangi bir yabancı ülkenin kuvvetleriyle eğitime katıldığına dair bilgi bulunmamaktadır. Daha önce eski GAD ve şimdi de ÇHKOSDK altında olan Çin uzay kuvvetlerinin yabancı ordularla herhangi bir eğitim faaliyeti yürüttüğü de bilinmemektedir.

Bu çabanın bir parçası olarak ÇHKOHK, yabancı hava kuvvetleri ile tatbikatlara giderek daha fazla katılımcı oldu. Katılan birimler arasında çok rollü savaş uçakları, bombardıman uçakları ve hava indirme birlikleri olanlar da vardır. Bu tatbikatlar, ÇHKOHK'ın gelişen yeteneklerini uluslararası topluma göstermesine imkân vermiştir. Bu tür tatbikatlar, operasyonel bir ortamda yabancı orduları gözlemlemek ve onlardan öğrenmek için fırsat sağlamaktadır. Ayrıca belirli ülkelerle güven ve işbirliği inşa etmek için bir araç görevi de görmektedir.

Yabancı ülkelerle tatbikatlar iki kategoriye ayrılabilir:

Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) üyeleri olanlar ve ŞİÖ olmayan bireysel ülkeler. Bugüne kadar yapılan 180 Tatbikat, Rusya, Kazakistan, Türkiye, Pakistan, Venezuela, Beyaz Rusya, Tayland ve Endonezya ile katılımı içeriyordu. ÇHKOHK Il-76 nakliye uçağı, yolda havada veya yerde yakıt ikmali içeren yurtdışındaki tüm ÇHKOHK intikallerini desteklemiştir. Unutulmamalıdır ki, tüm bu tatbikatlar yüksek derecede planlı ve yazılıdır. ÇHKOHK, her tatbikatın ayrı bileşenleri için aylar öncesinden eğitim alır.

“Shaheen”, ilk olarak 2011 yılında başlatılan Çin-Pakistan Hava Kuvvetleri kombine eğitim tatbikatıdır. 2017 tatbikatı, “Shaheen-VI”, Eylül ayında gerçekleştirildi ve birden çok uçak türü ve birden çok sınıf içeriyordu. Çin, J-11 av uçakları, JH-7 av-bombardıman uçakları, KJ-200 erken uyarı uçağı, SAM, radar birimleri ve havadan özel kuvvetler dahil kara kuvvetleri gönderdi. Pakistan, JF-17 Thunder savaş uçağı ve erken uyarı uçağı gönderdi. Eğitime

ÇHKO Deniz Havacılığı da katıldı. Shaheen VI, bir Çin askeri üssünde gerçekleşti ve 20 günden biraz daha uzun sürdü (7-27 Eylül). Tüm süreç boyunca erken uyarı uçağı kullanıldı.²⁷² Gece eğitimleri yapıldı, canlı mühimmat kullanıldı ve düşman-kuvvet çatışması esnasında her iki ülkeden pilotlar uçtu.²⁷³ Geçmişte, bunun gibi büyük çaplı birleşik bir eğitim, bir bölge harekât komutanlığı düzeyinde veya karargâhın üzerinde bir teşkilat tarafından organize edilirdi, ancak yeni üs sistemi ile bu sorumluluk planlayıcı üsse verilmiştir. “Shaheen-VII” 2018, Aralık ayında Karaçi’deki bir operasyonel hava üssünde gerçekleşti.²⁷⁴

2014 Aviadarts Yarışmasında ÇHKOHK pilotu ²⁷¹

“Anadolu Kartalı”, Çin-Türkiye ortak eğitim faaliyetidir.(Ç.N.:Anadolu Kartalı Türkiye’nin ev sahipliğinde yapılan uçuşlu bir tatbikattır. Milli ve çok uluslu olarak icra edilmektedir. ÇHKOHK’de bu kapsamda katılmıştır.) “Aviadart” ve “Havadan Müfrez” ile birlikte, bu yarışmaların hepsi 18. Parti Kongresi’nin sonuçlanmasından sonra gerçekleşti.²⁷⁵ Türkiye, birçok ülke ile çeşitli “Anadolu Kartalı” tipi tatbikatlara ev sahipliği yapmaktadır. Hepsi Konya’da, Ankara’nın güneyinde, İç Anadolu’da gerçekleştiğinden, 2017 tatbikatı da büyük olasılıkla burada da gerçekleşmiştir. Çin-Türk askeri ilişkisinin bilinen ilk örneği, 2010 yılında iki ülke arasındaki “Anadolu Kartalı” tatbikatında yaşandı. Dört Su-27 ve en az bir Il-76 katıldı. Türkiye F-4 uçurdu.²⁷⁶

Çin ve Tayland, taktikleri, savaş yöntemlerini ve silahları test etmek ve gerçek savaş eğitimini geliştirmek amacıyla Tayland’da üç “Falcon-Strike” tatbikatı düzenledi. “Falcon Strike 2015” 12-30 Kasım 2015 tarihleri arasında Korat Hava Üssü’nde gerçekleşti,²⁷⁷ “Falcon Strike 2017” 17 Ağustos-3 Eylül

tarihleri arasında gerçekleşti. “Falcon Strike 2018” 4-21 Eylül tarihleri arasında Udorn Hava ss’nde icra edildi.²⁷⁸

ÇHKOHK, ayrıca 2007’den beri Rusya, Beyaz Rusya, Venezuela ve Endonezya’daki tatbikatlar da dahil olmak üzere yurtdişında ikili ve çok taraflı kombine tatbikatlara katılmaktadır. 29 Temmuz - 12 Ağustos tarihleri arasında düzenlenen Uluslararası Ordu Oyunları 2017; Rusya, Çin, Azerbaycan, Beyaz Rusya ve Kazakistan’da düzenlenen 28 yarışmadan oluşuyordu. Çin, Rusya, İnan, Kazakistan, Fas, Güney Afrika ve Venezuela’dan hava kuvvetleri katılmıştır. Ağustos 2017’de ÇHKOHK Birliği, Çin’in Hubei Eyaletinde düzenlenen Uluslararası Ordu Oyunları 2017 bileşeninde 12 “Havadan Müfreze” etkinliğinden 11’inde birinci oldu.²⁷⁹

Son olarak, ÇHKOHK’ın 1962’de Tianjin yakınlarında kurulan ve 2009’da J-7’den J-10’a yükseltilen Bayi Akrobasi Takımı, 1998’de başlayan iki yılda bir düzenlenen Zhuhai Air Show da dahil olmak üzere hem yurtiçi hem de uluslararası hava gösterilerine katıldı. Ekip, 168 lke ve bölgeden 700’den fazla delegasyon için 600’den fazla akrobasi performansı sergiledi.²⁸⁰ Son yıllarda Çin dışında altı uluslararası hava gösterisine de katıldı. İlk performans 2013 Moskova Hava Gsterisindeydi. İkinci gösteri Mart 2015’te Malezya’daki Langkawi Uluslararası Denizcilik ve Havacılık Fuarı’ndaydı. Gösteri timi Kasım 2015’te, Tayland’da ilk kez Korat Royal Thai Hava Kuvvetleri ss’nde Tayland Kraliyet Hava Kuvvetleri’nin davetlisi olarak performans sergiledi.²⁸¹ Kasım 2017’de ekip ilk kez Birleşik Arap Emirlikleri’nde 15. Dubai Airshow’da performans sergiledi.²⁸² Gösteri ekibi, Dubai’den dönüş yolunda, Pakistan’ın Belucistan Eyaleti’nin başkenti Quetta’da ilk kez yüksek irtifada performans sergiledi.²⁸³ Ağustos 2018’de, Ordu 2018 Uluslararası Askeri ve Teknik Forumu’nda Moskova’da ikinci kez performans sergiledi.

HKO Füze Kuvvetleri Eğitimi

HKO’nın diğer unsurları gibi, ÇHKOFK da gerçek savaş koşullarına benzetilen, bilgi yoğun ortamda, “mavi kuvvet” ile “düşman kuvvet eğitimini” uygulamaktadır. Dahası, Füze kuvveti birimleri, gece, soğuk havada ve yer altında eğitim gibi çeşitli koşullar altında eğitimler vererek ve düşman taarruzlarının üstesinden gelme yeteneklerini geliştirerek, beka kabiliyetini ve savaş sırasında hava taarruzları, elektromanyetik baskı ve keşif faaliyetleri

dahil muharebe operasyonlarını sürdürme yeteneğini geliştirmeye odaklanmıştır. Bu tür saha eğitiminin ne sıklıkla icra edildiği bilinmemektedir. Bununla birlikte, eğitim, farklı hava ve arazi koşullarında gerçek savaş koşullarını simüle etmeye ve günün her saatinde farklı fırlatma alanları arasında füzeleri daha hızlı hareket ettirmeye yöneliktir.

Görünüşe göre Çin'in Füze kuvvetleri, kalifiye personel eksikliği, yer altı tesislerinde eğitimle ilgili fiziksel ve psikolojik sorunlar, birimler arasında standartlaştırılmış teçhizat eksikliği ve ekipman arızaları, “test için eğitim” gibi sorunlarla karşılaşmaya devam ediyor. Genel olarak, açık kaynaklarda aşağıdaki beş alanda başarılı olduğu vurgulanmaktadır:

- Canlı füzelerin fırlatılması
- Bir saha eğitimine veya fırlatma sahasına intikal
- Yol boyunca ve son yerde muhabere tesisi
- Tüm personeli gereksinimleri karşılayacak şekilde eğitmek
- Uzak mesafe intikallerde veya yer altı tesislerinde eğitim sırasında personel ve ekipman için destek sağlamak.

Örneğin, 2014 yılında bir Çin raporu, ismi açıklanmayan bir füze üssünün ondan fazla büyük tatbikatı tatmin edici bir şekilde tamamladığını ve birkaç yıl içinde çeşitli türlerde yaklaşık 100 füzeyi başarıyla fırlattığını açıkladı.²⁸⁴ Başka bir konuşlandırma sırasında, kötü hava koşullarında dağlardan ve ormanlardan büyük bir araç konvoyu, önceden belirlenmiş bir fırlatma alanına zamanında varmak için, köprülerin bombalanması ve düşman operatörleri tarafından taciz edilmesi gibi simüle edilmiş “düşman durumlarını” başarılı bir şekilde çözümlədiler.²⁸⁵ Muhabereyle ilgili olarak, bir başka makalede, bir tatbikat alanına girdikten sonra 30 dakika içinde, bir birimin kendi başına inşa ettiği saha muhabere komuta destek bileşenlerini kullandığını ve askeri-sivil telefon, video konferans kurmayı ve hata ayıklamayı başardığını belirtmiştir.²⁸⁶

Gerçekçi Eğitim Yükselişte

Gerçek savaşta beklenen koşulları simüle eden unsurlar, ÇHKOHK ve ÇHKOFK içindeki eğitim tatbikatlarının en önemli parçası haline geldi. Çin açık kaynak raporlarda bildirilen eğitim görevi türlerine bağlı olarak, ÇHKO havacılık kuvvetleri; gece ve aşırı hava koşulları altında, elektronik karıştırma altında alçak

ve çok alçak irtifalarda uçmak, düşük irtifa kısıtlamaları olan havacılar arasında “serbest hava muharebeleri” becerilerini geliştirmek, gerçek savaşı taklit etmek için zorlu hava savunma senaryolarına karşı eğitim konuları gibi zorlu çevresel koşullar altında tatbikatlar yapmaktadır.

Önceki uygulamadan önemli bir değişiklik, bazı hava birimlerindeki ÇHKOHK pilotlarına artık kendi uçuş planını oluşturma ve kuledeki komutanlardan veya bir hava komuta noktasından çok az rehberlik alarak sortileri üzerinde tam özerkliğe sahip olma sorumluluğu veriliyor. Bu tür öğeler, gerçekçiliği iyileştirmeye ve birim performansını daha etkili bir şekilde değerlendirmeye yönelik daha geniş bir çabanın parçasıdır. Bu önlemler, HKO'nun zorlu rakiplere karşı bilgi harekâtı şartlarında savaşma ve savaş kazanma hedefiyle tutarlıdır.

9. Sanayi Üssü ²⁸⁵

2000'lerin başında, yurtdışında Çin menfaatlerini korumak ve yurtiçine daha yakın bölgesel talepleri uygulamaktan sorumlu olan stratejik güç aktarımı, havacılık ve uzay projeleri için itici bir güç haline gelmiştir. Hızla büyüyen bir ekonominin cesaretiyle iddialı ve kendine güvenen bir hükümet, birkaç yıl önce bile imkânsız olan iddialı bir askeri modernizasyon programına girişmiştir. Sivil havacılık endüstrisi de, Çin'in genişleyen orta sınıf iç ve dış seyahat talebini artmasıyla muazzam bir büyüme kaydetmiştir. Merkezi hükümetle birlikte çalışan sivil havacılık endüstrisi, yerel olarak üretilen uçaklarla iç talebi karşılamaya çalışmaktadır. Bununla birlikte, Çin havacılık endüstrisi bugün yabancı teknolojiye bağlı kalmakla birlikte, yabancı tasarımlarda yenilik yapma ve geliştirme yeteneği göstermektedir. Bu eğilim, gerçekten yerli ve potansiyel olarak devrim niteliğindeki yeniliğin ufukta olduğunu gösteriyor.

Şu anda, büyük havacılık fabrikaları Çin Havacılık Endüstrisi Kurumu'nun (AVIC) bayrağı altında toplanmaktadır. Yeni hükümet düzenlemeleri nedeniyle, AVIC ve geri kalan holdinglerin sermaye piyasalarından fonlara daha fazla erişimi var. Çin Komünist Partisi (ÇKP) Genel Sekreteri Xi Jinping'in yolsuzlukla mücadele kampanyası, bu endüstrileri doğrudan üstlenmekten kaçınmaktadır, ancak resmi soruşturmaların sonuçları, satın alma ile ilgili sorunlar olduğunu ve süreçlerini iyileştirmek için daha fazla inceleme altında olduklarını iştret ediyor. Mart 2018 de dahil olmak üzere Danıştay organlarının tekrar tekrar yapılandırılması *Parti ve Devlet Kurumlarında Reformu Derinleştirme Planı* [深化党和国家机构改革方案], Çin, devlete ait endüstrilerinin denetimini iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Ancak en önemlisi, 2016'da ciddi bir şekilde başlayan HKO'nun reformlarıdır. Bu reformlar için, Araştırma, Geliştirme ve Satın Alma (BKA) ihtiyaçlarını daha eşit şekilde temsil etmesi gereken bir teşkilat oluşturuldu. Reformlar ayrıca Merkez Askeri Komisyon'un (MAK) Bilim ve Teknoloji Komisyonu [中央军委科学技术委员会] gibi yüksek makamlardan alınan direktiflerle yürütülüyor. Bununla birlikte, bugüne kadar, yeni organların birçoğunun ÇHKO personeli tarafından yönetilmeye devam etmesiyle, işlevsel müşterekliğe doğru ilerleme yavaş olmaktadır.

Hem askeri hem de sivil sektörler için, pazarda rekabet gücüne sahip veya bir çatışmada hayatta kalabilen uçakların yapımında “sürekli inovasyon”

anahtar olacaktır. Çin, Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) sistemlerini iyileştirmede muazzam adımlar attı. Yukarıda belirtilen harekâta yönelik reformlarla birçok iyileştirme yapılırken, ek iyileştirmeler bağımsız bir ilgiyi hak etmektedir. Özellikle Bilgisayarla Bütünleşik İmalat Sistemlerinin (CIMS) kullanımının hızlanması [电脑 综合 制造 Bilgisayar Destekli Tasarım (CAD), Modelleme, Kalite Kontrol, 3D Baskı ve Bilgisayar Sayısal Kontrol (CNC) frezeleme ve tornalama gibi çok çeşitli süreç ve araçları içeren], Ar-Ge sürecini önemli ölçüde hızlandırdı. Sonuç olarak, 2000 yılından bu yana, projeler tasarımdan teste - uçuş aşamalarını öncekinden daha hızlı tamamlıyor gibi görünüyor. Radar kesit alanlarını azaltan, ağırlıktan tasarruf sağlayan ve daha yüksek hızlara izin veren kompozitler, karbon fiber ve titanyum gibi yeni malzemeler, yeni uçak gövdelerinin yapımında sıklıkla bahsedilmektedir. Bununla birlikte, Çin hükümet organları tarafından yayınlanan resmi değerlendirme ve istatistiklere göre, Çin büyük ölçüde yabancı teknolojilerin ithalatına hala bağımlıdır. Örneğin, Xin Guobin [辛国斌 Sanayi ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı (MIIT) Başkan Yardımcısı], geçtiğimiz günlerde temel malzemelerin yüzde 52'sinin ithal edildiğini kaydetti. Belirli işlemci türleri ve diğer “akıllı” teknolojiler için gerekli olduğunda [智能化] imalat ve diğer sektörler hesaba katıldığında bu sayı yüzde 70 ile 95 arasına çıkmaktadır.²⁸⁸

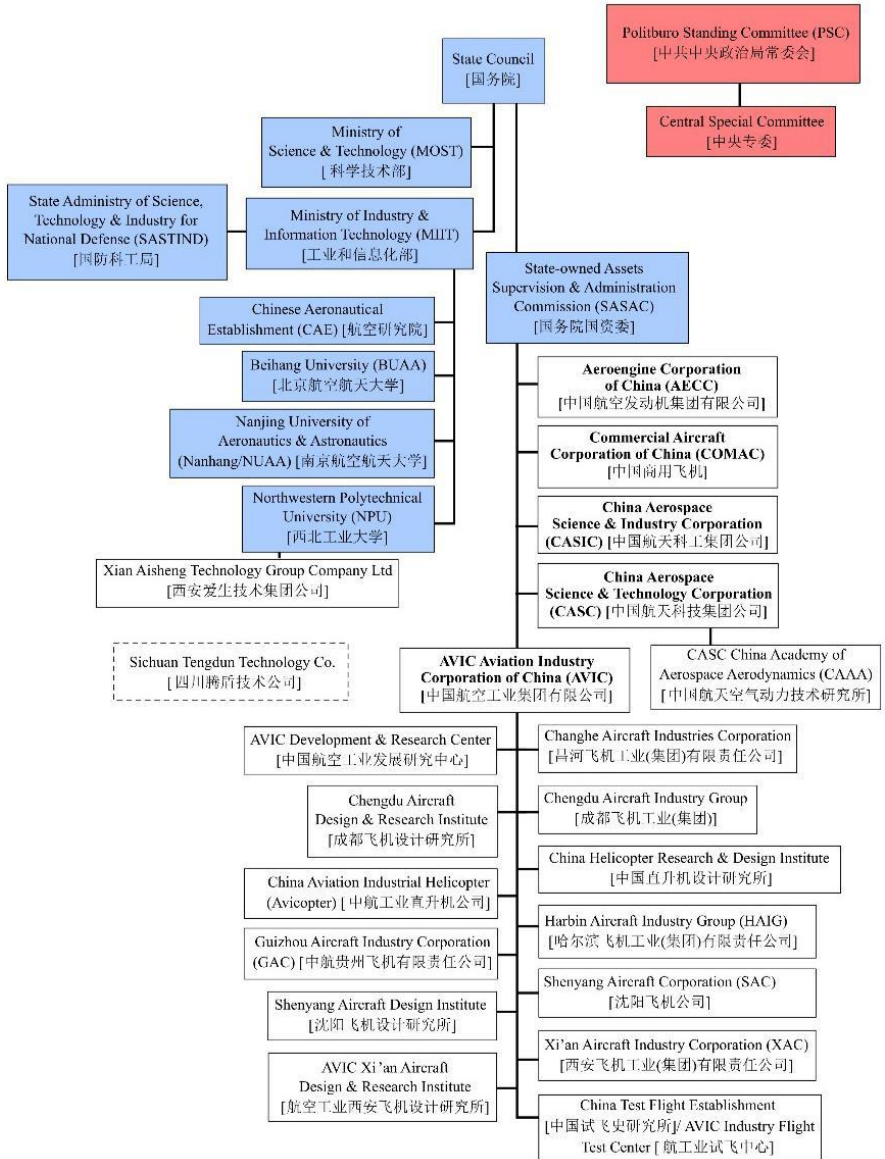
Bu kırılğanlıklara rağmen hem sivil hem de savunma havacılık firmaları yabancı teknolojiden yararlanıyor. Hükümet ayrıca, askeri endüstriyel kapasite inşa etmek için 1980'ler ve 90'ların sivil havacılık tarafından geliştirilen teknolojileri askeri amaçlarla “kullanmaya” vurgu yapıyor [民 转 军], ve Xi Jinping bu tür sivil-asker sinerjisi oluşturdu. Sivil ve askeri sektörler arasındaki işbirliği (Askeri-Sivil İşbirliği [军民 融合]) yönetiminin en önemli parçasıdır.

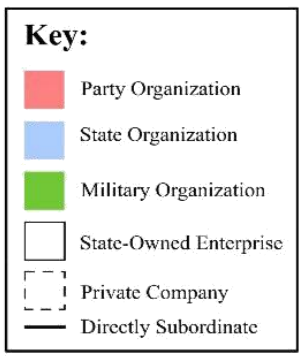
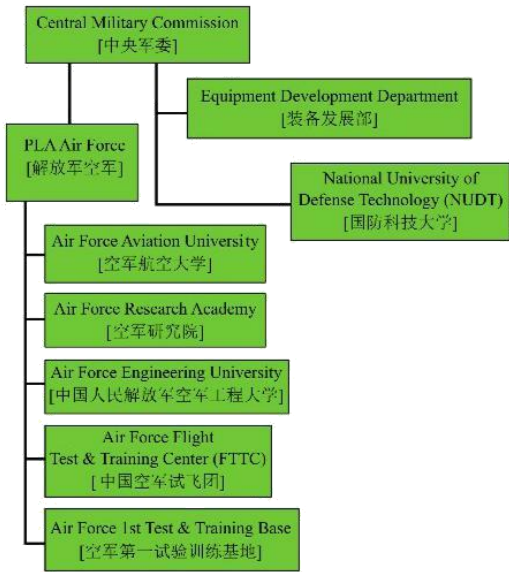
Sivil pazardaki değişimler ve askeri ihtiyaçlar için kullanım, Çin havacılık endüstrisi üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Endüstri, ÇHKO'nun modernizasyonunda daha geniş kapsamlı, ancak özellikle stratejik dönüşümde önemli bir rol oynayacaktır [战略 转型]. Hem ÇHKO Donanması'nın havacılık birimi hem de ÇHKO Hava Kuvvetleri, son on yılda büyük yeniliklerin alıcıları oldular. ÇHKOHK, hava harekâtı için “Entegre Hava ve Uzay Operasyonları, Eşzamanlı Taarruz ve Savunma Harekâtı” için 2004 yılında kabul edilen özel bir stratejiye sahiptir [空 天 一体, 攻防 兼备]. Xi Jinping, 2014 yılında ÇHKOHK'ni “Stratejik Hava Kuvvetleri” yapma idealini ortaya koydu.²⁸⁹ 2015'te Çin'in Askeri Stratejisi [中国的 军事 战略] ÇHKOHK'nin “odağını

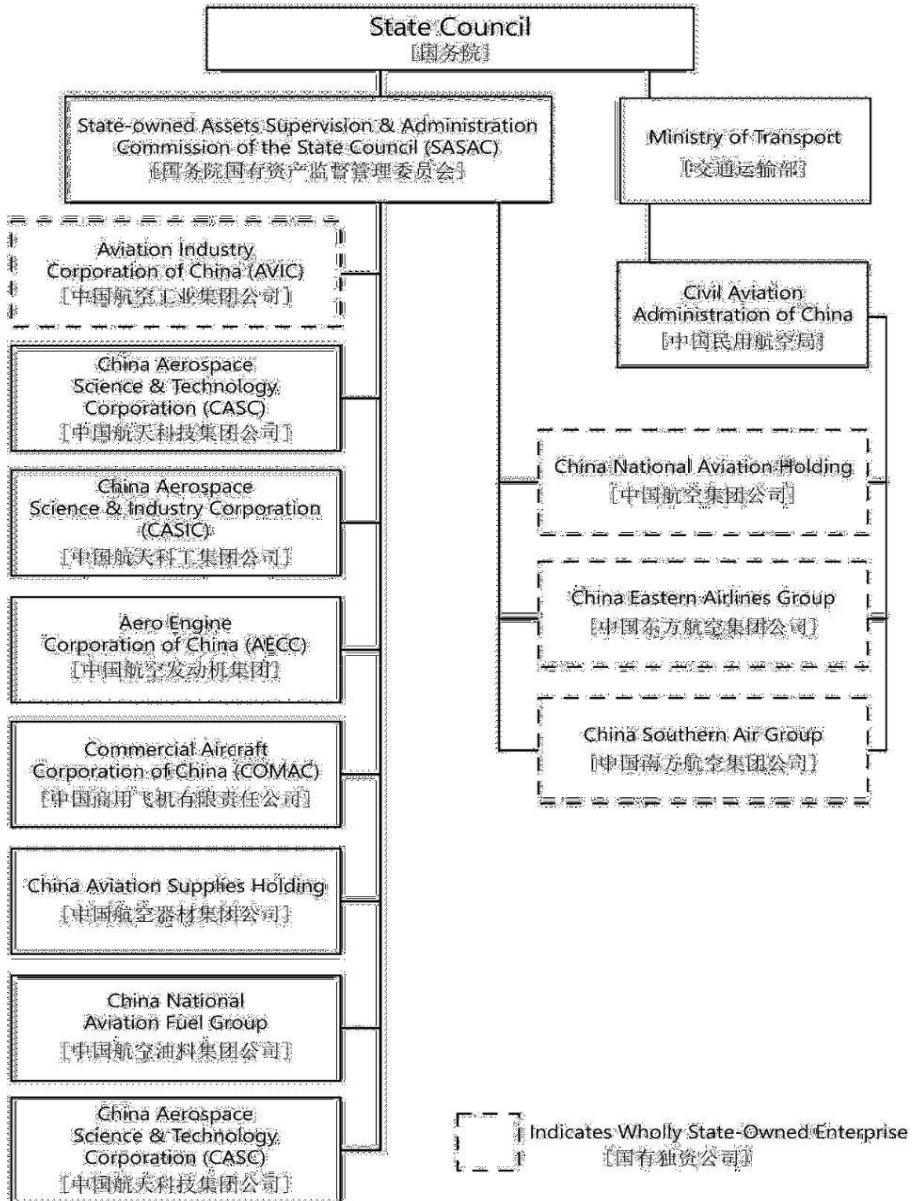
kara hava savunmasından hem savunmaya hem de taarruza kaydıracağını ve bilgili operasyonlarının gereksinimlerini karşılayabilecek bir hava-uzay savunma gücü yapısı inşa edeceğini” söyledi. ÇHKOHK’nın ayrıca düzenli olarak; havadan operasyonlar da dahil olmak üzere hassas uzun menzilli vuruş ve stratejik ulaştırma kabiliyetine sahip bir “Stratejik Kuvvet” [战略性 军种] olması amaçlanmıştır.²⁹⁰ People’s Daily, Hava Kuvvetleri Komuta Kolejinde yapılan bir röportajda [空军 指挥 学院] Profesör Wang Mingliang [王明亮] “Stratejik Hava Kuvvetlerini” zorunlu olarak üç yeteneğe sahip olarak tanımladı: tüm alanlarda Stratejik Savunma Yeteneği [战略 防御 能力]; araziden bağımsız olarak düşman hedeflerine yapılan derin taarruzlar dahil Stratejik Taarruz Yeteneği; ve Stratejik Güç Aktarımı [战略 投 送 能力]. Bu son yetenek özellikle önemlidir ve operasyonlar için gerekli kaynakları toplayabilmenin yanı sıra bunları uzun mesafelerde kısa sürede teslim edebilmek lojistik desteği gerektirir.²⁹¹ Ek olarak, 2018 DOD’nin Çin Ordusu Kongresi Raporuna göre, “ÇHKOHK’ne yeni bir nükleer görev verildi.”²⁹²

Bu gereksinimler; Deniz Havacılığı ve Kara Havacılığı içinde Ar-Ge yönünde önemli bir değişim yaratmaktadır. Gelişmiş Rus savaş uçaklarının (Su-35) satın alınması, Y-20 ağır yük taşıma uçağının yerli üretimi, H-6 bombardıman uçağının gelişmiş varyantlarının tanıtımı ve devam eden bir “H-20” bombardıman uçağının geliştirilmesinin tümü bu stratejik direktife verilen yanıtlar olarak anlaşılmalıdır. Benzer şekilde, Büyük Uçak Projesi gibi hükümet planları [大型 飞机 项目] hem ticari pazar talebine hem de merkezi hükümetin gelişmiş üretimi teşvik ederek Çin ekonomisini değer zincirinde yukarı sıralara taşıma niyetine uygundur.

Çin Havacılık Endüstrisi

10. Görünüm

ABD Savunma Bakanlığı'nın gözlemlediği gibi, “ÇHKOHK tarihinde benzeri görülmemiş bir ölçekte modernizasyon peşinde ve uçaklar, komuta kontrol, sinyal bozucular, EH ve veri bağlantıları dahil olmak üzere geniş bir yetenek yelpazesinde Batı hava kuvvetleriyle olan farkı hızla kapatmaktadır.”²⁹³ Çin'in füze ve uzay kuvvetlerindeki modernizasyonun hızı ve kapsamı karşılaştırılabilir düzeydedir. Çinli liderlerin uluslarının çıkarlarını kapsamlı bir şekilde tanımlamaya devam ettiklerini varsayarsak, daha yetenekli güçleri ÇHKOHK, ÇHKOFK ve ÇHKODK dahil olmak tüm ÇHKO için sahaya çıkarma çabalarını sürdüreceklerdir. Geliştirilmeye açık konulara bakıldığında; Çin ana karasının halihazırda kötü durumda olan hava savunmasının güçlendirilmesi, İGK'nin etkinliğinin artırılması, ikinci ada zincirine ve ötesine taarruz edebilen sistemler, Çin'i daha iyi korurken rakip bilgi sistemlerini bozma yeteneklerinin iyileştirilmesi ve ÇHKO'nun güvenlik yardımının, arama ve kurtarma, afet yardımı ve diğer “geleneksel olmayan” barış zamanı faaliyetlerinin kapsamı ve karmaşıklığıdır. Tüm bu politika vurgu alanları, ÇHKO'nun hava, füze ve uzay kuvvetlerinin gelişimi üzerinde doğrudan etkilere sahip olacaktır.

ÇHKOHK, ÇHKOFK ve ÇHKODK'nin Çin'in giderek artan hırslı güvenlik stratejisinin ihtiyaçlarını karşılama yeteneği, kısmen, Çin'deki askeri harcamaların gelecekteki artışına bağlı olacaktır. 2000 ile 2014 arasında her yıl Çin'in askeri harcamaları yüzde ondan fazla arttı ve bu süre zarfında reel olarak toplamda yüzde 480'den fazla artış sağladı.²⁹⁴ Çin ekonomisi daha yavaş büyüme belirtileri gösteriyor ve bu önümüzdeki yıllarda askeri harcamalardaki artış oranını etkileyebilir, potansiyel olarak modernizasyonun hızını azaltabilir. Ek olarak, ÇHKO modern, profesyonel bir güce doğru hızlı evrimine devam edecekse, liderlerinin yolsuzluğu ortadan kaldırmak için çabaları sürdürmesi, sıkı eğitim ve tatbikatlar için belirli kültürel engelleri aşması, kuvvetlerin gerçek dünya tecrübesi kazanması için Çin sınırlarının ötesinde operasyonel deneyim için yeni fırsatlar aramaları gerekecektir.

Çin'in hava, füze ve uzay gücünün gelecekteki evrimi, en az beş alandaki gelişmelere bağlı olacaktır: strateji ve doktrin, teçhizat, insan kaynakları ve eğitim, altyapı ve teşkilat.

Strateji ve Doktrin

ÇHKO'nun tüm unsurlarının liderlerinin açıklamaları, ÇKP'nin liderliğinin onlardan herhangi bir düşmaninkilerle rekabet edebilecek güçlerde devam eden adımlar atmalarını beklediğine dair anlayışlarını yansıtıyor. ÇHKO'nun tüm bileşenleri arasında, ÇHKOHK liderleri, “stratejik hava kuvveti” olma yönündeki sık sık tekrarlanan niyetlerinde yansıtıldığı üzere, en iddialı hedefleri benimsemiş durumdadır. Bununla, aşağıdaki özelliklere sahip bir kuvveti kastetmektedirler:

- Çin ulusal çıkarlarının korunmasında ve doğrudan önemli ulusal güvenlik hedeflerine ulaşmasında belirleyici bir rol oynamasını sağlayan, açıkça tanımlanmış bir strateji ve bu stratejiye eşlik eden bir dizi görevdir. Bu kapsamda; Çin'in büyük bir güç olarak konumuyla orantılı modern platformlar ve sistemler için gereksinimler, gelişmiş taarruz ve savunma yetenekleri ve son olarak, ‘stratejik kuvvet’ rolüne uygun kurumsal statü stratejisinin uygulanmasını mümkün kılacaktır. ÇHKOHK'ın tarihsel olarak Çin'in geleneksel kara kuvvetleri hâkimiyetindeki orduda ikincil bir role indirildiği göz önüne alındığında bu önemli bir değerlendirmedir.²⁹⁵

- Daha geniş alanlarda daha geniş görevler üstlenebilecek ve düşmanlara karşı güçlü taarruzlar gerçekleştirebilecek bir hava kuvveti inşa etmek, Çin'in dünya sahnesinde artan rolünü desteklemek için gereklilik olarak görülüyor.

Teçhizatlar

Önceki bölümlerde gördüğümüz gibi, Çin'in hava, füze ve uzay kuvvetleri, yeni nesil uçaklar, silahlar ve destek sistemleri, füze ve uzay sistemlerinin ve bunlarla ilişkili entegre istihdamın geliştirilmesi, edinilmesi, işletilmesi ve giderek daha fazla uzmanlaşılması konusunda büyük adımlar attı. Çin ekonomisinin performansında büyük bir tersine dönme olmazsa, bu doğrultuda ilerlemenin devam etmesi beklenmelidir. Kuşkusuz, 4. ve hatta 5. nesil uçaklar, eski modeller kullanımdan kaldırıldıkça ÇHKOHK birliklerinde yerlerini almaya devam

edecektir. ÇHKOFK'de, bazıları özel savaş başlıklara ve güdüm sistemine sahip modern kısa, orta ve orta-uzun menzilli füzeleri sahaya çıkarmaya devam edecektir. Ancak gelecekteki en önemli gelişmeler, genel olarak destek işlevleri olarak kabul edilen alanlardaki yeni programlardan gelebilir:

- Y-20 programı başarılı olursa, ÇHKOHK'ın daha düzenli, uzun menzilli hava ikmal operasyonları üstlenmesi, genişletilmiş güvenlik işbirliği, konuşlandırmalar, insani görevler ve diğer ÇHKO ve ulusal görevlere destek için fırsatları büyük ölçüde artırması için temel oluşturabilir.

- ÇHKOHK, son yıllarda bir dizi İHA geliştirdi, ancak bunlar müşterek ÇHKO operasyonlarına tam olarak entegre edilmemiş görünüyor. ÇHKOHK ve ÇHKO'nun diğer unsurları, İHA'larla artan deneyim kazandıkça; platformlar ve ilgili sensörleri, ÇHKO'nun yüksek öncelikli varlıkları bulma, tanımlama, izleme ve hedefleme becerisini önemli ölçüde geliştirme potansiyeline sahiptir. ÇHKOHK teorisyenleri, “insansız, düşük görünürlük özelliğine sahip ve bilgilendirilmiş” yeni savaş platformlarının geliştirilmesini istiyor.²⁹⁶ Çin, hâlihazırda dünyadaki en büyük ve en modern SAM sistemleri güçlerinden birine sahiptir. Çinliler ayrıca Rus S-400'ününe benzer yeteneklere sahip gibi görünen kendi HQ-19 SAM'larını da geliştiriyorlar.²⁹⁷ Önemli sayıda konuşlandırılırsa, bu sistemler Çin'in entegre hava savunma menziline daha da genişletecek ve düşman hava kuvvetleri için yeni zorluklar yaratacaktır.

- ÇHKOHK, modern av ve bombardıman uçaklarına yaptığı yatırımla karşılaştırıldığında, modern havadan uyarı ve kontrol yeteneklerini geliştirmede gecikti. Güçlü yerleşik radarlara, kontrol cihazlarına ve iletişim sistemlerine sahip uçaklar, büyük ölçekli, karmaşık hava operasyonlarının düzenlenmesinde önemli roller oynayabilir. Çin, yeni bir platform olan KJ-500'ü tanıtarak yeteneklerindeki bu boşluğu doldurmak için adımlar atmaktadır.²⁹⁸

İnsan Kaynakları ve Eğitim

ÇHKOHK, ÇHKOFK ve ÇHKODK, daha sofistike ve modern teçhizatlara sahip olduklarında ve daha karmaşık taktikler benimsemeye çalıştıklarında, insan sermayesinin de operasyonel yeterliliğin temel bir unsuru olduğunun farkına vardılar. Buna göre, ÇHKO'nun üç kuvveti de daha yüksek eğitimli personeli işe almak ve en iyi performans gösterenleri elde tutmak için adımlar attı. Bunu başarma

derecesi, her bir kuvvetin kendileri için tanımladıkları iddialı görevleri ne ölçüde gerçekleştirebileceğini belirleme yolunda uzun bir hedeftir.

Bu çalışma, eğitimi daha değerli ve gerçekçi hale getirmek için Çin'in havacılık kuvvetleri içindeki çabaları gözden geçirdi. Tüm hesaplara göre, bu çabalar meyvelerini vermeye başladı, ancak ÇHKO açık kaynakları birçok alanda devam eden eksiklikleri belgeliyor. Tatbikat ve eğitimlerde gerçeğe en yakın “düşman kuvvet” oluşturmali eğitimlere devam edilecektir. ÇHKO tatbikatlarının ölçeği, karmaşıklığı ve “birleşikliği” muhtemelen artmaya devam edecek ve ÇHKO liderlerinin güçlerini herhangi bir düşmanla yüzleşmeye hazırlama niyetini yansıtacak.

Askeri Altyapı

Harekat birliklerinde olduğu gibi, geçtiğimiz yirmi yıl da ÇHKO operasyonlarını desteklemek için altyapıya önemli ve sürekli yatırımlar yapıldı. Hava üsleri, füze garnizonları ve diğer tesisler de iyileştirilmiş olsa da; sağlamlaştırılmış komuta ve kontrol tesislerinin çoğalması belki de bu alandaki en önemli gelişme olmuştur. ÇHKOHK daha gerçekçi ve titiz eğitime vurgu yapmaya devam ederken, aletli ölçüm yapabilen atış sahaları ve hava sahası gibi eğitim altyapısına gelecekte yapılacak yatırımları görmeyi beklemeliyiz.

Teşkilat

Bu çalışmada daha önce belirtildiği gibi ÇHKO, 1949'dan bu yana 11. büyük yeniden yapılanmasının ortasındadır. Çin'in liderleri, İkinci Topçu Kuvvetini artık ÇHKO Füze Gücü olarak adlandırılan yeni bir kuvvet statüsüne yükselterek ve Çin'in askeri uzay faaliyetlerini bağımsız bir birim haline getirmek için ÇHKO Stratejik Destek Kuvvetini kurarak önemli bir adım attılar. Yeniden yapılanmanın tam olarak uygulanması ve dolayısıyla sonuçlarının dışarıdaki gözlemciler için tamamen açık hale gelmesi birkaç yıl alacak olsa da, şimdiye kadar açıklananlar, ÇHKO yeniden yapılanmayı uygularken, hava ve uzay gücünün giderek daha fazla rol oynayacağını hesap ettiklerini gösteriyor.

Ek 1: ÇHKO 15 Derece ve 10 Rütbe

ÇHKO'da, tüm subaylar kadrolarını belirleyen 15 dereceden biriyle atanır.²⁹⁹ Ayrıca askeri gemiler de dahil olmak üzere her teşkilata 15 dereceden biri atanır. Derecelere atanan numaralar yalnızca özel teknik görevliler içindir. Subaylara ayrıca, MAK başkan yardımcısı dışındaki her kademenin iki kademesi olacak şekilde 10 rütbeden biri verilir. Bu nedenle, kadrolarla bağlantılı olan dereceler, bir subayın genel yapıya nerede uyacağını belirlerken rütbelerden daha önemlidir. 15 derece, aşağıda en yüksekte en düşüğe doğru gösterilmiştir. Her sınıfa ayrıca zorunlu emeklilik yaşı atanır. Bir subay zorunlu emeklilik yaşını doldurmadıkça “emekli olamaz” ama terhis edilebilir. Bir kerelik ödeme alabilirler ancak devam eden emeklilik ödeneği alamazlar ^{xiv} Örneğin, çoğu 20 yıldan fazla hizmet etmiş 150.000 subay, mevcut yeniden yapılanma sırasında terhis edildi.³⁰⁰

- MAK başkan yardımcısı (军委 副主席)
- MAK üyesi (军委 委员)
  - MAK'nin Ortak Personel Departmanı (JSD), Siyasi Çalışma Departmanı (SÇD) ve Disiplin Teftiş Komisyonu (DIC)
- Bölge Harekât Komutanlığı lideri (正 战区 职) ^{xv} ve lider yardımcısı (副 战区 职) (eski Askeri Bölge lideri ve lider yardımcısı)
  - Lider: 4 Kuvvet, ÇHKO Stratejik Destek Gücü, 5 Bölge Harekât Komutanlığı
    - Lider Yardımcısı: 5 Bölge Harekât Komutanlığı Ordusu Karargâhı, 3 BHK Donanması (eski filolar) ve 5 BHK Hava Kuvvetleri Karargâhı
  - MAK Eğitim ve İdare Dairesi ve Milli Savunma Seferberliği Dairesi
- Kolordu lideri (正 军 职) ve lider yardımcısı (副 军 职)
- Bölüm lideri (正 师 职) ve lider yardımcısı (副 师 职) (tugay lideri)
  - Tümenlerin alt alayları ve taburları vardır
  - ÇHKO, temel birlik unsuru tugay olmaktadır.
  - Tugaylar tümenlere tabi değildir ve ikincil taburlara sahiptir.
  - Tugaylar, farklı tipte alt alaylara sahip olabilir (örneğin, ikincil destek alayına sahip operasyon tugayı)

- Alay lideri (正 团 职) (tugay başkan yardımcısı) ve genel başkan yardımcısı (副 团 职)
- Tabur lideri (正 营 职) ve lider yardımcısı (副 营 职)
- Bazı bağımsız taburlar bir alay gibi organize edilir.
- Takım lideri (正 连 职) ve lider yardımcısı (副 连 职)
- Takım derecesi (排 职)

MAK başkan yardımcısı hariç her sınıfın 2 rütbesi vardır (birincil ve ikincil)

- Gelecekte, ÇHKO 4 yıldızlı bir general rütbesi uygulayabilir ve kıdemli albay rütbesini kaldırabilir - itici güç, çoğu 4 yıldızlı komutanları olan yabancı ordularla rekabettir.

- Her rütbe 4 dereceye kadar subaylara verilebilir (örneğin, tümgeneral)
- Alay liderine kadar sınıf terfileri her 3 yılda bir yapılır, ancak 2 yılda daha önceki terfiler için artan istisnalar vardır. Alay liderinin üzerindeki terfiler otomatik değildir ve birden fazla bileşene dayanmaktadır.

- Derece ilerlemeleri, kadrolarla bağlantılı oldukları için rütbe ilerlemelerinden daha önemlidir.

- Derece ve rütbe ilerlemeleri nadiren aynı anda gerçekleşir.

- Albay'a kadar olan rütbe terfileri 4 yılda bir yapılır. Albay liderinin üstündeki sıralama terfileri otomatik değildir ve birden fazla bileşene dayanır.

- Subaylar beş kariyer yolundan birinde görev yapar: askeri (Komutanlar, Komutan Yardımcıları ve Karargâh / Personel Departmanına atanan personel), politik, lojistik, teçhizat veya özel teknik.

- 2004 yılından beri Astsubaylar eski subay teknik kadrolarını tabur başkan yardımcısı sınıf seviyesine kadar doldurmakta; ancak, subay notu atanamadıkları için “vekaletle yönetici” olarak kabul edilirler.

---

xiv Mevcut kuvvet azaltımı sırasında, 150,000 aAstsubay da terhis edildi. Bir Astsubay'ın emekli olabilmesi için, tam 30 yıl hizmet etmiş veya 50 yaşını doldurmuş olması gerekir.

xv ÇHKO, hem zhi'yi (职) ve ji (级) notlarını belirlemek için. Ek olarak, zheng (正), lider veya fu (副) Lider yardımcısını ifade eden terimler kullanılır, terim genellikle hem lideri hem de lider yardımcısını ifade eder. Örneğin, jun zhi (军职) ve jun ji (军级) hem kolordu liderine hem de kolordu başkan yardımcısına atıfta bulunur.

Aşağıdaki şekil; sınıfları, muharebe ve muharebe dışı subaylar için zorunlu emeklilik yaşlarını, teknik olmayan ve teknik subayların notlarını ve her dereceye atanan rütbeleri göstermektedir.

Retirement Age		Grade (Non-Special Technical Officers)	Grade (Special Technical Officers)	Primary Rank	Secondary Rank
Combat Troop	Non-combat				
N/A		CMC Chairman (军委主席) Vice Chairmen (军委副主席)	N/A	N/A GEN/ADM	N/A
See Note Below		CMC Member (军委委员)	Grade 1 (1级)	GEN/ADM	
65	65	TC Leader (正战区职)	Grade 2 (2级)	GEN/ADM	LTG/VADM
63		TC Deputy Leader (副战区职)	Grade 3 (3级)	LTG/VADM	MG/RADM
55	60	Corps Leader (正军职)	Grade 4 (4级)	MG/RADM	LTG/VADM
	58	Corps Deputy Leader (副军职)	Grade 5 (5级)	MG/RADM	SCOL/SCPT
50	55	Division Leader (正师职)	Grade 6 (6级)	SCOL/SCPT	MG/RADM
		Division Deputy Leader (副师职) (Brigade Leader)	Grade 7 (7级)	COL/CPT	SCOL/SCPT
45	50	Regiment Leader (正团职) (Brigade Deputy Leader)	Grade 8 (8级)	COL/CPT	LTC/CDR
	45	Regiment Deputy Leader (副团职)	Grade 9 (9级)	LTC/CDR	MAJ/LCDR
40	40	Battalion Leader (正营职)	Grade 10 (10级)	MAJ/LCDR	LTC/CDR
		Battalion Deputy Leader (副营职)	Grade 11 (11级)	CPT/LT	MAJ/LCDR
35	35	Company Leader (正连职)	Grade 12 (12级)	CPT/LT	1LT/LTJG
		Company Deputy Leader (副连职)	Grade 13 (13级)	1LT/LTJG	CPT/LT
30	30	Platoon Leader (排职)	Grade 14 (14级)	2LT/ENS	1LT/LTJG

Since 2002, CMC members who are 67 or younger at the time of the Party Congress can remain until the next congress (age 72). Members who are 68 at the time of the Party Congress must retire.

Ek 2 ÇHKO Hava Kuvvetleri Liderliği

Bu Ek, ÇHKOHK Karargâhında Komutan, Siyasi Komiser (PC), Komutan Yardımcıları veya Yardımcı Siyasi Komiseri, Bölge Harekât Komutanlığı Karargâhı ÇHKOHK personelinin profillerini sağlar. Ek, ilk olarak Merkez Askeri Komisyondaki kilit liderlerden başlar, ardından ÇHKOHK'ın Parti Komitesinin Daimi Komitesini oluşturan 10 kilit lideri ve daha sonra 5 BHKK'nının her birindeki kilit liderler olarak görev yapan personeli protokol sırasına göre düzenlenmiştir. Bir siyasi memurun kariyerinin zirvesindeyken bir hizmetten diğerine geçmesi alışılmadık bir durum değildir. (Ç.N.: Buradaki görevlilerin çoğu şuan çalışmıyor veya başka bir görevde olabilir. Ancak görev profillerini anlamak açısından bu bölümde tercümede kısaltılarak çalışmada muhafaza edilmiştir.)

Merkez Askeri Komisyon Daireleri

Korg. Chang Dingqiu (常 丁 求) (d. 1967, Hunan İl), Temmuz 2018'de MAK Müşterek Kurmay Departmanında BHK lideri unvanıyla Genelkurmay Başkan Yardımcısı oldu.³⁰¹ ÇHKOHK'na 1984'te pilot adayı öğrenci olarak katıldı. Pilot, uçuş grubu komutanı, hava alayı komutanı ve komutan yardımcısı ve 3. Muharip Tümede (Nanjing MRAF) komutan olarak kariyer basamaklarında yükseldi.

2003 yılında bir Rus Askeri Akademik Enstitüsünde eğitim gördü. Daha sonra ÇHKOHK Genelkurmay Başkanının Asistanı olarak görev yaptı ve ardından Şubat 2016'dan itibaren Shenyang Bölge Hava Kuvvetleri kurmay başkanı ve Güney BHK Komutan Yardımcısı oldu. Temmuz 2012'de (Tümg) ve Ağustos 2018'de (Korg) rütbelerini aldı.

Korg. Bir Zhaoqing (安兆庆) (b. Mayıs 1957, Liaoning Eyaleti, Shenyang; Xibo / Sibe (锡伯) Hava Kuvvetleri siyasi subayı), Ocak 2017’de BHK lideri notuyla MAK Ekipman Geliştirme Departmanının (EDD) parti komiseri oldu.³⁰² Ordu dışında herhangi bir liderlik kadrosunda ve muhtemelen herhangi bir kadroda görev yapan ilk subay.

Kariyeri boyunca, üç farklı MRAF, Shenyang, Nanjing ve Guangzhou’da görev yaptı. Kariyerine, bir subay olarak doğrudan terfi almadan önce Kültür Devrimi sırasında askere alınmış bir üye olarak başladı. Daha sonra bir uçuş grubu, hava bölümü, 1. Uçuş Koleji’nde siyasi bir subay ve müdür yardımcısı ve müdürü olarak siyasi kariyer yoluna geçti. Bölge Hava Kuvvetleri Karargâh Siyasi Departmanları ve aynı zamanda MR / BHK Vekili parti komiseri olduğu Dalian Hava Kuvvetleri Üssünde, Guangzhou MRAF, Shenyang Bölge Hava Kuvvetlerine Güney BHKHK için parti komiseri olarak görev yaptı. Temmuz 2009’da (Tümgeneral) ve Temmuz 2016’da (Korgeneral) rütbelere terfi etti.

ÇHKOHK Genel Merkezi

Korg. Ding Laihang (丁来杭) (d. 1957, Zhejiang Eyaleti), Ağustos 2017’de BHK lideri derecesiyle ÇHKOHK’ın 12. Komutanı oldu.³⁰³ Daha önce Pekin MRAF’ta 24. Hava Tümeninin 71. Hava Alayı Komutan Yardımcısı ve Komutanı ve 24. Hava Tümeni Komutan Yardımcısı ve Pekin Bölge Hava Kuvvetleri Geçiş Eğitim Üssünde Komutan olarak görev yaptı.

Daha sonra Nanjing MRAF’a geçti ve burada 8. Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanı ve 8. Hava Kuvvetleri’nin halefi olan Hava Kuvvetleri Fuzhou Komutanı olarak görev yaptı ve ardından Hava Kuvvetleri Komutanlığı Koleji Komutanı oldu. 2009 yılında Chengdu MRAF’ın Kurmay Başkanı oldu. 2012’de Shenyang MRAF’ın Komutanı ve aynı zamanda Shenyang MR’ın Komutan Yardımcısı oldu. Şubat 2016’da, Shenyang MR ve MRAF,

sırasıyla Kuzey BHK ve BHKHK olduğunda, BHKHK Komutanı ve eşzamanlı BHK Komutan Yardımcısı olarak görevine devam etti. Eğitimiyle ilgili olarak, 1970'lerde ÇHKOHK'nın Hubei Eyaletindeki 9. Uçuş Okulunda uçuş eğitimini ve Hava Kuvvetleri Komutanlığı Koleji'nden Siyasi Çalışma Lisans Derecesini aldı. Selefleri Ma Xiaotian ve Xu Qiliang'ın aksine, NDU'da herhangi bir ortak eğitim aldığı hakkında hiçbir bilgi yoktur. Temmuz 2003'te (Tuğg.) ve Temmuz 2013'te (Tümg.) rütbe terfileri aldı. Üçüncü yıldızını (Genel) 2019'da alması gerekiyor.

GEN Yu Zhongfu (于 忠福) (d. 1956, Shandong Province), Temmuz 2015'te 13. ÇHKOHK Parti Komiser ve ÇHKOHK Parti Komitesi Daimi Komitesi Sekreteri ve BHK lideri oldu.³⁰⁴ 1974'te ÇHKOHK'a subay olmadan önce askere alınmış bir üye olarak katıldı ve kariyer basamaklarını çeşitli görevlerle siyasi bir subay olarak yükseltti.

Alay düzeyinden başlayan Siyasi Departman içindeki alt idari ve işlevsel teşkilatlarda liderlik pozisyonları aldı. Daha sonra Nanjing Bölge Hava Kuvvetleri Siyasi Departmanında Müdür Yardımcısı olmadan önce 19. Muharip Tüme (Jinan MRAF) ve 24. Muharip Tüme (Beijing MRAF) dahil olmak üzere çeşitli birimlerde bir parti komiseri oldu. Daha sonra Şangay Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın (Nanjing MRAF) parti komiseri, Jinan MRAF'ın parti komiseri ve Nanjing MRAF'ın parti komiseri oldu. Mart 1994 (Kıdemli Albay), Temmuz 2007 (Tuğg), Temmuz 2014 (Tümg) ve Temmuz 2017'de (Korg) rütbe terfileri aldı.

Korg Ma Zhenjun (麻 振军) (d. 1962, Henan İl) Kasım 2017'de ÇHKOHK Komutan Yardımcısı oldu. Bundan önce, Ağustos 2013'te 13. ÇHKOHK Kurmay Başkanı (yani Genel Merkez Departmanı / Personel Departmanı Direktörü) olarak BHK lider yardımcısı derecesiyle görev yapmıştır. Bir pilot ve birim yardımcısı olarak kariyer basamaklarında yükseldi.

İlk Su-27 Alay Komutanlarından biri olarak görev yapmak da dahil olmak üzere Guangzhou Bölge Hava Kuvvetleri hava bölümü seviyesinde komutan ve 2. Muharip Tümen (Guangzhou MRAF) Komutanı olarak görev yaptıktan sonra, Guangzhou Bölge Hava Kuvvetleri karargâhında kurmay başkan yardımcısı, Jinan MRAF'ta Komutan Yardımcısı, Pekin Bölge Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanı yardımcısı ve Kurmay Başkanı oldu. Bir yıl boyunca Pekin Bölge Hava Kuvvetleri Komutanı olarak görev yaptı. 2008 (Tümg) ve 2013 (Korg) yıllarında terfi aldı.

Korg. Xu Anxiang (徐安祥) (d. 1956, Jiangsu İli), Aralık 2017’de KT lider yardımcılığı derecesiyle ÇHKOHK Komutan Yardımcısı oldu.³⁰⁶ Daha önce, Nanjing Bölge Hava Kuvvetleri Karargâhında kurmay başkanı olmadan önce Temmuz 2011’de 14. Hava Tümeni Komutanı (Nanjing MRAF) ve kurmay başkan yardımcısı olarak görev yaptı.

2016’da Güney BHKHK olan Guangzhou MRAF’ın Komutanı oldu. Aynı zamanda Guangzhou MR ve Güney BHK’de eşzamanlı Komutan Yardımcısı olarak görev yaptı. 2007 (Tümg) ve 2014’te (Korg) rütbelerini aldı.

Korg. Zheng Yuanlin (郑元林) (D. 1962, Shandong Eyaleti) Aralık 2018’de ÇHKOHK Komutan Yardımcısı oldu.³⁰⁷ Şu anda BHK başkan yardımcısı derecesine sahiptir. 1978’de ÇHKOHK’a katıldı ve nakliye pilotu oldu. Bir ulaştırma alay Komutanı, ulaştırma bölümü Kurmay Başkanı, 13. Ulaştırma Bölümü (Guangzhou MRAF) Komutan, Guangzhou Bölge Hava Kuvvetleri kurmay başkan yardımcısı,

ÇHKOHK Karargâhı kurmay başkanı, Chengdu Bölge Hava Kuvvetleri kurmay başkanı ve Guangzhou Bölge Hava Kuvvetleri/ Güney BHKHK kurmay başkanı olarak görev yaptı. ÇHKOHK Komuta Kolejinde eğitim aldı. Temmuz 2010’da (Tümg) bir derece terfi aldı. Üçüncü yıldızını (Korg) 2019’da alması gerekiyor.

Korg. Chen Xuebin (陈学斌) (d. 1959, yer bilinmiyor) Mayıs 2018’de ÇHKOHK’ın tek parti komiser yardımcısı oldu.³⁰⁸ Mevcut makamını devralıncaya kadar, ÇHKO Donanması siyasi subayıydı. Daha önce ÇHKODK hava bölümünün Siyasi Departmanının Direktörü ve ardından aynı birimde PC Yardımcısı olarak görev yaptı

Kuzey Denizi Filosu (NSF) Siyasi Departmanında Müdür Yardımcısı oldu. Daha sonra ÇHKODK'nın Disiplin Teftiş Komisyonu Sekreteri ve bir ÇHKODK Genel Merkez parti komiseri oldu. Temmuz 2010'da (Tümamiral) ve Temmuz 2017'de (Koramiral) rütbelerini aldı.

Tümg. Yu Qingjiang (俞庆江), (d. 1963, Jiangsu Eyalet), ÇHKOHK'nın Kurmay Başkanı Aralık 2017'de oldu.³⁰⁹ Şu anda BHK lider yardımcısı sınıf memuru. Aynı zamanda özel dereceli bir pilottur. 1981-1984 arasında, Liaoning Eyaleti, Jinzhou'daki Hava Kuvvetleri 3. Havacılık Okulunda Uçuş Öğrencisi idi. Mezun olduktan sonra Shenyang'da görev yaptı.

Komutan Yardımcısı ve daha sonra aynı hava bölümünün Komutanı olmadan önce 1. Hava Tümeninde bir uçuş filosu, uçuş grubu ve hava alayının komutan yardımcısı ve komutanı oldu. Shenyang MRAF'ta Dalian Komuta Karakolu Komutanı ve ardından Bölge Hava Kuvvetleri Karargâhı kurmay başkan yardımcısı olarak kaldı. Daha sonra ÇHKOHK'nın Pekin'deki Komuta Koleji Komutanı oldu. Hava Kuvvetleri Mühendisliği Üniversitesi'nden Yönetim ve Mühendislik Yüksek Lisans Derecesi aldı. Yurtdışında Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Romanya, Bulgaristan, Güney Kore, Birleşik Arap Emirlikleri, Rusya ve ABD'yi gezdi. 2010 yılında tümgeneral rütbesine terfi etti. Üçüncü yıldızını (Korg) 2019'da alması bekleniyor.

Tümg. Du Yuanfang (堵远放) (b. bilinmiyor) Ocak 2017'de ÇHKOHK'nın SÇD'nin Direktörü BHK lider yardımcısı oldu.³¹⁰ 2000'lerin ortalarından bu yana, ÇHKOHK karargâh siyasi departmanı kadro departmanında direktör yardımcısı ve ardından direktör, Hava Kuvvetleri parti komiseri oldu. Temmuz 2012'de (Tümg) bir derece terfi aldı.

Tümg. Zheng Xuexiang (郑学祥) (b. Bilinmiyor, Shandong Eyaleti), Aralık 2014'te kolordu lideri derecesiyle ÇHKOHK'ın Lojistik Departmanının Direktörü oldu.³¹¹ Daha önce Pekin Bölge Hava Kuvvetleri Lojistik Departmanında Müdür Yardımcısı, ÇHKOHK Lojistik Doğrudan Alt Tedarik Departmanı Direktörü ve Chengdu

Bölge Hava Kuvvetleri Lojistik Departmanı başkanlığı yaptı. Temmuz 2010'da (Tümg.) bir derece terfi aldı.

Tümg. Zhu Cheng (朱程) (d. 1964, Jiangsu Eyalet) Eylül 2018'de ÇHKOHK'ın Ekipman Departmanının Direktörü oldu.³¹² O bir kolordu lideri sınıf subayıdır. Daha önce Genel Silahlanma Dairesi'nin Servis ve Şube Ekipmanları Departmanında Havacılık Bürosu Müdürü ve ardından Baş Mühendis Yardımcısı olarak görev yaptı. Daha sonra MAK Ekipman

Geliştirme Departmanının Bilimsel Araştırma ve Satın Alma Bürosu Direktörü oldu. Mart 2018'de (Tümg.) bir rütbe yükseldi.

Doğu Bölge Harekât Komutanlığı Karargâhı

Korg. Sun Herong (孙和荣) (d. 1957, Shandong İli), Şubat 2016'da KT başkan yardımcılığı derecesiyle Doğu BHK Komutan Yardımcısı oldu. Daha önce Jinan Bölge Hava Kuvvetleri Komutanı olarak görev yaptı.³¹³ Shaanxi Eyaleti, Xi'an'daki Hava Kuvvetleri Mühendisliği Üniversitesi'nden yönetim bilimi ve mühendislik alanında master derecesi aldı.

2011'de Jinan MRAF'ın Komutan Yardımcılarından biri oldu ve 2012'de Jinan MRAF'ın Komutanı oldu.

Doğu Bölge Harekât Komutanlığı Hava Kuvvetleri Karargâhı

Korg. Huang Guoxia n (黄国显) (d. 1962, konumu bilinmiyor) Doğu BHK Hava Kuvvetleri Komutanı ve Şubat 2016'da Doğu BHK Hava Kuvvetleri Komutan Yardımcısı oldu.³¹⁴ Şu anda BHK lider yardımcısı sınıf memurudur. Daha önce Chengdu MRAF'ta bir uçuş eğitim üssünde uçuş grubu Komutanı olarak görev yaptı.

2011 yılında ÇKOHK Karargâhı kurmay başkan yardımcısı olarak görev yaparken Nanjing Bölge Hava Kuvvetleri kurmay başkanı olarak seçildi. 2013 yılında Nanjing Bölge Hava Kuvvetleri Komutanı oldu. Temmuz 2014'te (Korg.) bir derece terfi aldı.

Ek 3: ÇHKO Füze Gücü Liderliği

Korg. Zhou Yaning (周亚宁) (D. 1957, Hebei Eyaleti) Eylül 2017’de 60 yaşında BHK lideri olarak ÇHKOFK komutanı oldu.³³⁰ ÇHKO’na 1975 veya 1976’da, büyük olasılıkla kayıtlı bir üye olarak katıldı ve ardından bir subay olarak doğrudan terfi aldı. Tüm kariyerini ÇHKO 2. Topçu Kuvvetinde (şimdi ÇHKOFK) geçirdi.

Erken kariyeri hakkında hiçbir bilgi yok, ancak görünüşe göre füze fırlatma tugay komutanı olarak görev yapmak da dahil olmak üzere fırlatma birimlerinde kariyer basamaklarını tırmadı. Daha sonra Lojistik Departmanının Direktörü ve ardından 52.Üs’de (Huangshan, Anhui Eyaleti) kurmay başkanı (Genel Merkez Departmanı Direktörü) olarak görev yaptı. Daha sonra, komutan olarak 52. Üsse dönmeden önce, üç yıl 53. Üs (Kunming, Yunnan Eyaleti) komutanı olarak görev yaptı. Aralık 2014’te ÇHKO 2. Topçu Kuvvetinde komutan yardımcısı oldu ve ÇHKOFK kurulduğunda bu pozisyonda kaldı. Temmuz 2009’da (Tümg) ve Ağustos 2016’da (Korg) rütbe terfileri aldı. Eğitim geçmişine ilişkin hiçbir bilgi bulunamadı.

Korg. Wang Jiasheng (王家胜) (d. 1955, Liaoning Eyaleti), Aralık 2014’te İkinci Topçu’nun parti komiseri oldu ve 31 Aralık 2015’te ÇHKOFK’i oluşturulduğunda bu pozisyonda devam etti.³³¹ Şu anda BHK lider kademesi görevlisidir. 1984 yılında Elektronik Lisans Derecesi aldı.

ÇHKO’nun Ulusal Savunma Teknolojisi Üniversitesi’nde görev yaptı. GAD Siyasi Departmanı Müdür Yardımcısı, GAD’ın 27. Test ve Eğitim Üssü (Xichang Uydu Fırlatma Merkezi, Sichuan Eyaleti) parti komiseri, GAD Siyasi Departmanı Direktörü ve İkinci Topçu parti komiseri ve aynı zamanda Disiplin Teftiş Sekreteri olarak görev yaptı. Temmuz 2004 (Tümg) ve Temmuz 2013’te (Korg) rütbelerine terfi etti.

EK 4 ÇHKO Stratejik Destek Kuvveti Askeri Uzay Kuvvetleri Liderliği

Korg.Shang Hong (尚 宏) (d. 1960, Shandong Eyaleti), ÇHKOSDK Askeri Uzay Kuvvetleri Komutanı ve aynı zamanda Ağustos 2016'da BHK lider yardımcısı derecesiyle ÇHKOSDK Komutan Yardımcısı oldu.³³² ÇHKO'na 1982'de katıldı ve bir noktada Taiyuan Makine Mühendisliği Enstitüsü'nden (şimdi North University of China), Shanxi

Eyaleti Otomatik Kontrol Sistemleri alanında uzmanlaşmıştır. Daha önce Taiyuan Uydu Fırlatma Üssünde birkaç yıl boyunca GAD Karargâhına bağlı Lojistik Departmanı Test Ekipman Malzemeleri Bürosu Direktörü, Test ve Eğitim Üssü (Jiuquan Uydu Fırlatma Merkezi, Gansu Eyaleti) direktörü olarak ve daha sonra GAD'de kurmay başkan yardımcısı olarak görev yaptı. Ekim 2017'de Korgeneral oldu.

Korg. Kang Chunyuan (康 春 元) (D. 1958, Hebei Eyaleti) Ağustos 2016'da ÇHKOSDK Askeri Uzay Kuvvetlerinin BHK lider yardımcısı derecesiyle parti komiseri oldu.³³³ Siyasi Departman Propaganda Departmanı Direktörü de dahil olmak üzere kariyerinin çoğunu Pekin askeri bölgesinde görev yaptı. Ağustos 2016'da Korgeneral oldu.

Ek 5: ÇHKO İHA'larından Seçilenler

ÇHKOHK:

ASN-301 mobil anti-radyasyon, ÇHKOHK EKT alayı tarafından kullanılan tersine mühendislik ürünü bir İsrail Harpi'sidir.

BZK-005 (Changying / Dev Kartal) yüksek irtifa, uzun menzilli keşif

BZK-007 (Gümüşği) Taktik Keşif

BZK-008 Keşif ve gözetleme

CH-802 küçük drone ÇHKOHK hava indirme tugayları tarafından kullanılıyor.

İlahi Kartal / Shendiao, prototip aşamasında yüksek irtifa, uzun menzilli keşif.

EA-03 (Yükselen Ejderha II) Yüksek İrtifa Uzun Havada Kalış, İGK

GJ-1 Gongji-1 Wing Loong (WD-1K olarak da bilinir), Pterodactyl'in (Yilong) bir Orta İrtifa Uzun Havada Kalış varyantıdır.

GJ-2 Wing Loong II / Pterosaur, yeni nesil orta irtifa uzun havada kalış ve vuruş kabiliyeti

WZ- 9 Xianglong / Soar Dragon havadan yere taarruz

ÇHKODK

ASN-209 Gümüş Kartal Orta İrtifa uzun havada kalış

BZK-005 (Changying / Dev Kartal) yüksek irtifa, uzun menzilli keşif

BZK-007 (Gümüşği) Taktik Keşif

BZK-008 Keşif ve gözetleme

WZ-9 Xianglong / Soar Dragon havadan yere taarruz

ÇHKOFK

ASN-207 gelişmiş keşif

ÇHKOKK

BZK-006A / WZ-6A hafif orta menzilli keşif

BZK-008 keşif ve gözetleme

Ek 6: Kısaltmalar Listesi

Kısaltma	Açıklama
AAA	Uçaksavar topçu
AAM	Hava-hava füzesi
AESA	Aktif elektronik olarak taranmış dizi
AEW	Havadan erken ihbar
AEW & C	Havadan erken ihbar ve kontrol
AI	Yapay zeka
ALCM	Havadan fırlatılan seyir füzesi
AMS	Askeri Bilimler Akademisi
KOL	Anti-radyasyon füzesi
ASAT	Anti-uydu
ASBM	Gemi karşıtı balistik füze
ASCM	Gemi karşıtı seyir füzesi
ASM	Havadan karaya füze
AVIC	Çin Havacılık Endüstrisi Kurumu
AWACS	Havadan erken ihbar ve kontrol sistemi
BDS	BeiDou Seyrüsefer Sistemi
BRI	Belt and Road (Kuşa Yol İnisiyatifi)
BVR	Görsel Menzilin Ötesinde
C2/K2	Komuta Kontrol
C4ISR	Komuta, kontrol, İletişim, Bilgisayar, İstihbarat, Gözetleme ve Keşif
CAEP	Çin Mühendislik Fiziği Akademisi
CALT	Çin Fırlatma Aracı Teknolojisi Akademisi
CASC	China Aerospace Science and Technology Corporation
CASI	Çin Havacılık ve Uzay Çalışmaları Enstitüsü
CASIC	China Aerospace Science and Industry Corporation
CASI	Çin Havacılık ve Uzay Çalışmaları Enstitüsü
ÇKP	Çin Komünist Partisi
CEME	Karmaşık elektromanyetik ortam
CAC	Chengdu Uçak Endüstrisi Kurumu

CHEOS	Çin yüksek çözünürlüklü dünya gözlem sistemi
MAK	Merkez Askeri Komisyonu
CMD	Seyir füzesi savunması
DIA	Defense Intelligence Agency Agency (Savunma
İstihbarat Ajansı)	
EKT	Elektronik karşı tedbirler
EDD	Ekipman Geliştirme Departmanı
ELINT	Elektronik İstihbarat
EO	Elektro-optik
EOTS	Elektro-optik hedefleme sistemi
ESF	Doğu Deniz Filosu
EW	Elektronik Harp
FTTB	Uçuş Testi ve Eğitim Üssü
GA	Grup ordusu
YAB	Genel Silahlanma Dairesi
GEO	Geosynchronous-Yer Eşzamanlı
CGAC	Merkezi Halk Hükümeti İdare Konseyi
GNSS	Global Navigation Satellite System (Küresel
Konumlama Sistemi)	
GSD	Genelkurmay Personel Dairesi
HA / DR	İnsani yardım ve afet yardımı
HALE	Yüksek İrtifa ve Uzun Havada Kalış
HGV	Hipersonik kayma aracı
IADS	Entegre hava savunma sistemi
ICBM	Intercontinental Ballistic Missile (Kıtalarası Balistik
Füze)	
IOC	İlk Harekât Yeteneği
IRBM	Orta Menzilli Balistik Füzeler
KKV	Kinetik öldürme aracı
LACM	Kara taarruzu seyir füzesi
LM	Long March
LRCM	Uzun menzilli seyir füzesi
MAI	Havacılık Sanayi Bakanlığı
MaRV	Manevra kabiliyetine sahip yeniden giriş araçları
MAS	Uçak Uzay Sanayii Bakanlığı
MASİNT	Sinyal ve İmza İstihbaratı

MD	Askeri bölge
MIIT	Sanayi ve Bilgi Teknolojileri Bakanlığı
MIRV	Birden çok bağımsız yeniden giriş aracı
MMI	Makine İnşaat Bakanlığı
MND	Ministry of National Defense (Savunma Bakanlığı)
MOOTW	Savaş dışındaki askeri operasyonlar
BAY	Askeri bölge
MRAAM	Orta menzilli hava-hava füzesi
MRBM	Orta menzilli balistik füze
MSGT	Başçavuş
NCO	Astsubay
NEO	Savaşçı olmayanların tahliye operasyonu
NPC	Ulusal Halk Kongresi
NSF	Kuzey Denizi Filosu
OT&E	Operasyonel test ve değerlendirme
OTH	Ufuk Ötesi
PAP	Halkın Silahlı Polisi
PC	Siyasi Komiser
PGM	Hassas güdümlü mühimmat
ÇHKO	Halk Kurtuluş Ordusu
ÇHKOKK	ÇHKO Kara Kuvvetleri
ÇHKOHK	ÇHKO Hava Kuvvetleri
ÇHKODK	ÇHKO Deniz Kuvvetleri
ÇHKOFK	ÇHKO Füze Kuvvetleri
ÇHKOSAF	ÇHKO İkinci Topçu Kuvveti
ÇHKOSDK	ÇHKO Stratejik Destek Kuvveti
ÇHC	People's Republic of China (Çin Halk
Cumhuriyeti)	
SÇD	Siyasi Çalışma Bölümü
R&D	Research and development
QUESS	Uzay Ölçeğinde Kuantum Deneyler
RD&A	Araştırma, geliştirme ve satın alma
SAC	Shenyang Aircraft Corporation
SAIC	Shanghai Aircraft Industry (Group) Co Ltd
SAM	Karadan Havaya Füze

SAR	Sentetik açıklık
SASTIND	Devlet Bilim, Teknoloji İdaresi ve Milli Savunma Sanayii
ŞİÖ	Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ)
SCOSTIND	Eyalet Bilim, Teknoloji ve Sanayi Komisyonu
SEAD	Düşman hava savunmasının baskı altına alınması
SLOC	Deniz iletişim hatları
SOE	Devlete ait işletme
S.o.s	Sistemler sistemi
SRBM	Kısa menzilli balistik füze
SSF	Güney Denizi Filosu
BHK	Bölge Harekât Komutanlığı
TCA	BHK Ordusu
BHKHK	BHK Hava Kuvvetleri
BDU	BHK Donanması
TSGT	TSGT
TT&C	İç içe geçme, izleme ve kontrol
İHA	İnsansız hava araçları
XAC	Xi'an Aircraft Industry Corporation
XSCC	Xi'an Uydu Kontrol Merkezi

SON NOTLAR

1 Zhang Tao, “Yabancı Medya: Çin’in Stratejik Caydırıcılığının Temel Gücü ÇHKO Rocket Force,” *Çin Askeri Çevrimiçi* , 4 Ocak 2016, http://english.chinamil.com.cn/news-channels/ÇHKO-daily-commentary/2016-01/04/content_6843095.htm.

2 *Çin Askeri Gücü: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek* ABD Savunma İstihbarat Teşkilatı (DIA), Ocak 2019.

3 ÇHKO’nın genellikle birden çok terim için savunmak yerine savunma kullandığını unutmayın; ancak, bu raporun amaçları doğrultusunda sadece savunma kullanılmıştır.

4 <http://military.people.com.cn/n1/2016/0105/c1011-28011251.html>

5 “Çin Devlet Başkanı Daha Güçlü Hava Kuvvetlerine Çağırıyor” *Xinhua* , 14 Nisan 2014, 1 Şubat’ta çevrimiçi olarak şu adresten erişildi: http://news.xinhuanet.com/english/china/2014-04/14/c_133261588.htm.

6 <http://haberler.12371.cn/2016/02/01/ARTI1454322611613248.shtml>

“Çin Hava Kuvvetleri, açık denize uçma ve kendi kendine uçma konusundaki stratejik dönüşümünü hızlandırıyor.

güven”(中国空军在飞向远海开放自信中加快战略转型), *Chinanews.com*, Çince, 22 Eylül 2016,

www.chinanews.com/m/mil/2016/09-22/8011754.shtml.

8 Ronald O’Rourke’de (Kongre Araştırma Servisi), Denizcilik Bölgesel ve Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) Çin’i İçeren Anlaşmazlıklar: Kongre Sorunları. 6 Haziran 2014. s. 17.

9 Hu Jintao, “Çin Komünist Partisi Onsekizinci Ulusal Kongresi Raporu”, 8 Kasım 2012.

10 Paul HB Godwin, “Change and Continuity in Chinese Military Doctrine, 1949-1999”, eds. Ryan

Mark A., Finkelstein, David M. ve McDevitt, Michael A., *Çin Savaşları: ÇHKO Deneyimi 1949’dan beri* , Armonk, NY: ME Sharpe, 2003, s. 23.

11 Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi Bilgi Bürosu, “China’s Military Strategy,” Mayıs 2015, 21 Mart 2016’da şu adresten erişildi: http://www.chinadaily.com.cn/china/2015-05/26/content_20820628.htm. Bugünün paradigmasında, “Aktif Savunma”, Çin’in bir “Erişim Karşıtı ve Alan Reddi” (A2 / AD) stratejisi geliştirmesine yönelik yol gösterici yaklaşım olarak yorumlanabilir. ÇHC A2 / AD terimini kullanmasa da Çin yine de vatani savunmak için saldırgan önlemler almayı vurguluyor. Bu operasyonlar, karşı müdahale operasyonları ile eşdeğerdir, ancak ÇHC de bunlardan söz etmez.

12 Jiang Zemin, *Jiang Zemin’in Seçilmiş Çalışmaları* , Cilt. 1, Pekin: Renmin chubanshe, 2006, s. 285.

13 Jiang Zemin, *Jiang Zemin’in Seçilmiş Çalışmaları* , Cilt. 3, Pekin: Renmin chubanshe, 2006, s. 608.

14 M. Taylor Fravel, “Çin’in Yeni Askeri Stratejisi: ‘Bilgilendirilmiş Yerel Savaşları Kazanmak,’” *Çin Özeti* , Cilt. 15, No. 13, 23 Haziran 2015.

- 15 Bu açıklamalar, Çin askeri yazılarının çeşitli kaynaklarından alınmıştır. *Science of Campaigns 2006*, *ÇHKO Military Terms, 2011* , ve *Askeri Strateji Bilimi (SMS) 2013* tarafından üretildiği gibi ÇHKO Askeri Bilimler Akademisi (AMS).
- 16 AMS Askeri Strateji Araştırma Departmanı, *Askeri Strateji Bilimi (战略学)*, Pekin: Askeri Bilimler Akademisi, Aralık 2013.
- 17 *ÇHKO Askeri Terimler* , 2011, s. 109-110.
- 18 ÇHKO AMS, *SMS* , 2013, s. 236.
- 19 *SMS* , 2013, s. 229 taslak Michael S. Chase, “ÇHKO Rocket Forces: Executors of China’s Nuclear Strateji ve Politika” s. 13.
- 20 Mark A. Stokes, “China’s Quest for Joint Aerospace Power: Concepts and Future Aspirations”, eds. Hallion, Richard P., Cliff, Roger, Saunders, Phillip C., *Çin Hava Kuvvetleri: Gelişen Kavramlar, Roller ve Yetenekler* , Washington, DC: National Defence University Press, 2012, s. 39.
- 21 *Kampanya Bilimi 2006* , ed. Zhang Yuliang, Pekin: Ulusal Savunma Üniversitesi, 2006. 27 erişildi Mayıs 2016: <https://michalthim.files.wordpress.com/2015/12/the-science-of-campaign-e68898e5bd-b9e5ada6-2006.pdf>.
- 22 Cristina L. Garafola, “ÇHKOHK Misyununun Evrimi, Roller ve Gereklikleri”, s. 12.
- 23 Cliff, Roger ve diğerleri, *Gökleri Sarsmak ve Dünyayı Bölmek: Çin Hava Kuvvetleri İstihdam Kavramları*
21. *Yüzyıl* , Santa Monica, CA: The RAND Corporation, MG-915-AF, 2011, s. 117.
- 24 *SMS* , 2013, s. 221, aktaran Garafola, s. 8.
- 25 Cliff ve diğerleri, s. 117²³ Age., S. 85-6.
- 26 ae.
- 27 ae.
- 28 Aynı yerde alıntı, s. 145.
- 29 *ÇHKO Askeri Terimler* , 2011, s. 969.
- 30 Age., S. 964.
- 31 Cliff ve diğerleri, s. 166.
- 32 ÇHKO’nun Çinli yazarları *İkinci Topçu Seferleri Bilimi* örneğin, güçlü bir düşmanın özellikle tehdit oluşturan konvansiyonel taarruzlarına yanıt olarak Çin’in uzun süredir devam eden İlk Kullanıma Kapalı politikasını bırakabileceğini veya koşullarını yerine getirebileceğini öne sürüyor. Spesifik olarak, bu yöntemin, geleneksel askeri üstünlüğe sahip güçlü bir nükleer silahlı düşman, Çin’deki büyük stratejik hedeflere sürekli orta veya yüksek yoğunluklu hava taarruzları düzenlediğinde kullanılabileceğini belirtiyorlar. Görmek *İkinci Topçu Bilimi*
Kampanyalar , Michael S. Chase ve Arthur Chan’da alıntılanmıştır, *Çin’in “Entegre Stratejik Caydırıcılığa” Yönelik Gelişen Yaklaşımı*, Santa Monica: The RAND Corporation, 2016, s. 43.
- 33 Savunma Bakanlığı (OSD), *Kongreye Yıllık Rapor: Askeri ve Güvenlik Gelişmeleri Çin Halk Cumhuriyeti 2016’nın dahil edilmesi* , Washington, DC: ABD Savunma Bakanlığı, 2016, s. 30.
- 34 *2019 Askeri Denge Tablosu: Çin Silahlı Kuvvetleri* , Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü.
- 35 “Çin, ÇHKO’da yeni yolsuzlukla mücadele izleme örgütü ÇHKODKlarıyla 2020 yılına kadar askeri reform sözü verdi,”
Güney Çin Sabah Postası, 26 Kasım 2015, <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/makale/1883606/çin-yemin-atılım-uzun-zamandır-beklenen-askeri-reform>

- 36 “Xi, askeri yapısal reformda atılımlar yapılmasını teşvik ediyor,” *Xinhua* , 26 Kasım 2015, http://news.xin-huanet.com/english/2015-11/26/c_134859089.htm.
- 37 Hu Guangzheng, ed. *Çağdaş Askeri Örgütsel Reform Araştırması* (当代 军事 体制 变革 研究), Beijing: Military Science Publishing House, Ekim 2007, s. 95-97.
- 38 Daha fazla ayrıntı için bkz. Michael S. Chase ve Cristina L. Garafola, “Çin’in ‘Stratejik Hava Kuvvetleri’ Arayışı,” *Stratejik Araştırmalar Dergisi* , Routledge Taylor ve Francis Group, 2015. Zhu Hui, ed., *Stratejik Hava Güç* [战略 空军], Pekin: Lantian Press, Temmuz 2009.
- 39 *Çin’in Askeri Stratejisi* ÇHC Devlet Konseyi Bilgi Bürosu, Mayıs 2015.
- 40 Jana Allen ve Kenneth Allen’a bakın, *ÇHKO Hava Kuvvetlerinin Dört Anahtar Eğitim Markası* , Çin Havacılık ve Uzay Çalışmaları Enstitüsü, Haziran 2018.
- 41 Çin Havacılık ve Uzay Çalışmaları Enstitüsü’nün *ÇHKO Hava Kuvvetlerinin “Brigadizasyonu”* , Daha fazla bilgi için Mayıs 2018.
- 42 Lawrence “Sid” Trevethan, *ÇHKO Hava Kuvvetlerinin “Brigadizasyonu”* , Çin Havacılık ve Uzay Çalışmaları Enstitüsü, 2018.
- 43 ABD Savunma Bakanlığı, *Kongreye Yıllık Rapor: Askeri ve Güvenlik Gelişmeleri İçeren Çin Halk Cumhuriyeti 2018* , 16 Mayıs 2018.
- 44 *Askeri Denge 2018* , Londra. *ÇHC Askeri Kişilikleri Rehberi 2018*.
- 45 “Hava Kuvvetlerine ait Fujian Üssünün Savaş Komuta Merkezi’nden Hava Kuvvetleri Uçağının Adalar Çevresinde Dolaşmasına Tanık Olun” (在 空军 驻 福建 某 基地 作战 指挥中心 见证 空军 绕 岛 巡航), *Xinhuanet* , 27 Nisan 2018, www.xinhuanet.com/politics/2018-04/27/c_1122754629.htm. “Yeni Oluşturulan Hava Kuvvetleri Hava Savunma Üssü Görücüye Çıktı ve Gelecekte Hava Kuvvetlerinin Ana Muharebe Gövdesi Olacak” (空军 新 组建 的 空 防 基地 亮相 演兵 场, 未来 将 成为 空军 作战 主体), *Sohu.com* , 13 Aralık 2017, www.sohu.com/a/210153340_260616. “Beceriler kazanır” - Hava Kuvvetleri ‘Red Sword-2018’ Tatbikatı Operasyonel Komuta Kapasitesini Artırıyor” (精 兵 制 胜——空军”红 剑-2018 演习 助力 作战 指挥 能力 建设 提升), *Xinhuanet* , 25 Mayıs 2018, www.xinhuanet.com/politics/2018-05/25/c_1122889824.htm. Hao Maojin ve Huang Shubo, “Air Force ‘Red Sword-2017’ All-Factor Gerçek Savaş Sisteminin Entegrasyonunu Araştırıyor” (空军”红 剑-2017”探索 全 要素 实战 化 体系 作战 融合 之道), Milli Savunma Bakanlığı, 28 Kasım 2017, www.mod.gov.cn/power/2017-11/28/content_4798486.htm.
- 46 “Hava Kuvvetleri Ası Tugay Komutanı Hao Jingwen, yeni bir Hava Savunma Üssünün Komutan Yardımcısı Olarak [Derece] Terfi Aldı” (空军 王牌 旅长 郝井文 获 晋升 履新 空防 基地 副 司令), 1 Şubat 2019, <https://haberler.163.com/19/0201/18/E6UUVENF70001875N.html>.
- 47 *Çin Askeri Gücü: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek* , DIA, Ocak 2019.
- 48 *2019 Askeri Denge Tablosu: Çin Silahlı Kuvvetleri* , Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü.
- 49 OSD, *Kongreye Yıllık Rapor* , 2015, s. 11.
- 50 Anthony H. Cordesman ve Steven Colley, “2015’te Çin Stratejisi ve Askeri Modernizasyon: Karşılaştırmalı Bir Analiz,” Stratejik ve Uluslararası Çalışmalar Merkezi (CSIS), 30 Aralık 2015, s. 268.
- 51 ae.
- 52 *Çin Askeri Gücü: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek* , DIA, Ocak 2019.
- 53 Askeri Bilimler Akademisi (AMS), *1991 Dünya Askeri Yıllığı* (世界 军事 年鉴), ÇHKO Basın (解放军 出版 安设), s. 65. AMS, 1993-1994 ve 1995-1996 gibi iki yılı kapsayan ara sıra yayımları içeren bu kitabı 1980’lerin başından beri her yıl yayınlamaktadır. Çin’in Ulusal Savunması (中国的 国防)
- 2002 bir radar dalı içermiyordu. Bu rapor, ÇHC Devlet Konseyi Enformasyon Bürosu tarafından 1998-2010 yılları arasında iki yılda bir yayınlanmıştır. Bu yayına genellikle Savunma Beyaz Kitabı (白皮书).

- 54 *Dünya Askeri Yıllığı 2013* , s. 48. Protokol sırası havacılık, kara hava savunması, radar, havadan, ve EKT.
- 55 Bu bilgiler, son birkaç yıldaki ÇHKOHK kaynaklarına dayalı olarak bu konuyla ilgili araştırmaların analizine dayanmaktadır.
- 56 Cliff ve diğerleri, s. 20.
- 57 OSD, *Kongreye Yıllık Rapor* , 2016, s. 32.
- 58 Kenneth W. Allen, “ÇHKO Hava Kuvvetlerinde Reformlar” *Çin Özeti* , Cilt. 5, No. 15, 5 Temmuz 2005a.
- 59 Andreas Rupperecht, *Modern Çin Savaş Uçakları | Çin Hava Kuvvetleri - Uçaklar ve Birimler* , Harpia Publishing LLC, 29 Ekim 2018.
- 60 “Çin: Hava Kuvvetleri” *Jane'in Dünya Hava Kuvvetleri* , 23 Şubat 2007. Ve Kenneth W. Allen, “ÇHKO Air Force Organizational Reforms: 2000-2012, ”Kevin Pollpeter ve Kenneth W. Allen, eds., *ÇHKO as Kuruluş Referans Cilt v2.0* , Viyana, VA: Defence Group Inc., 2015, s. 317
- 61 David Shlapak, “Equipping the ÇHKOHK: The Long March to Modernity”, eds. Hallion, Richard P., Cliff, Roger, Saunders, Phillip C., *Çin Hava Kuvvetleri: Gelişen Kavramlar, Roller ve Yetenekler* , Washington, DC: National Defence University Press, 2012, s. 39. s. 191.
- 62 Age., S. 192
- 63 Age., S. 195.
- 64 *Çin Askeri Gücü: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek* , DIA, Ocak 2019, s. 85.
- 65 Bu dosya Creative Commons Attribution-Share Alike 2.0 Generic (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/deed.en>) lisansı altında lisanslanmıştır. Rob Schleiffert' in fotoğrafı (<http://www.flickr.com/people/109661044@N07>). [https://commons.wikimedia.org/wiki/Dosya:Two_F7s_\(Chinese_version_of_the_MiG-21F-13_%27Fishbed%27\)_at_Tirana_Airport_\(11278465865\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/Dosya:Two_F7s_(Chinese_version_of_the_MiG-21F-13_%27Fishbed%27)_at_Tirana_Airport_(11278465865).jpg) adresinden indirildi.
- 66 Shlapak, s. 195.
- 67 ABD Hava Kuvvetleri Personel Çavuşunun Savunma Departmanı fotoğrafı. D. Myles Cullen, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chinese_Su-27 adresinden indirildi. JPG Bu dosya Creative Commons Attribution 2.0 Generic (<https://creativecommons.org/licenses/by/2.0/deed.en>) lisansı altında lisanslanmıştır. Flickr kullanıcı mxiong (<http://www.flickr.com/people/73385013@N00>) tarafından çekilen fotoğraf, Dura-Ace tarafından 17:53, 19 Ocak 2011 (UTC) tarihinde Flickr yükleme botu kullanılarak Wikimedia Commons'a yüklendi (konuşma). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chengdu_10.jpg adresinden indirildi.
- 68 Shlapak, s. 196.
- 69 https://en.wikipedia.org/wiki/Shenyang_J-16. John Pike. “J-16 (Jianji-16 Savaş uçağı 16) / F-16”. [Globalsecurity.org](https://www.globalsecurity.org). *Çin Askeri Gücü: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek* , DIA, Ocak 2019, s. 88.
- 70 Age., S. 196.
- 71 Dmitriy Pichugin koleksiyonu http://www.airliners.net/search/photo.search?photographersearch=Dmitriy%20Pichugin%20&distinct_entry=true Bu belgeyi GNU Özgür Belgeleme koşulları altında kopyalamak, dağıtmak ve / veya değiştirmek için izin verilir Lisans, Sürüm 1.2.
- 72 Shlapak, s. 193.
- 73 Age., S. 193-4.

- 74 Cordesman ve Colley, s. 274.
- 75 IHS Jane'in "Çin Hava Kuvvetleri Özeti", s. 35-6.
- 76 Shlapak, s. 195.
- 77 Dmitriy Pichugin koleksiyonu
http://www.airliners.net/search/photo.search?photographersearch=Dmitriy%20Pichugin%20&distinct_entry=true Bu belgeyi GNU Özgür Belgeleme koşulları altında kopyalamak, dağıtmak ve / veya değiştirmek için izin verilir Lisans, Sürüm 1.2.
- 78 Çin Askeri Gücü: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek , DIA, Ocak 2019, s. 85.
- 79 ae.
- 80 Nathan Beauchamp-Mustafaga, Derek Grossman ve Logan Ma, "Tayvan Etrafında Çin Bombacı Uçuşları: Hangi Amaç İçin?", 13 Eylül 2017, [https://warontherocks.com/2017/09/chinese-bomber-flights-around-taiwan -ne amacla/](https://warontherocks.com/2017/09/chinese-bomber-flights-around-taiwan-ne-amacla/). Nathan Beauchamp-Mustafaga, "Çin Özellikli Bombardıman Saldırısı Paketleri: Teoriden Pratiğe," CAPS-RAND-NDU ÇHKO Konferansı için hazırlanan taslak rapor, Arlington, 30 Kasım-1 Aralık 2018. *Çin Askeri Güç: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek* , DIA, Ocak 2019.
- 81 Fotoğrafi çeken 日本 防衛 省 統 合 幕 僚 監 部. Bu dosya Japonya Hükümeti Standart Kullanım Koşulları (Ver.2.0
- 82 Flickr kullanıcısı Dongyi Liu'nun fotoğrafı. Creative Commons Atıf-Ticari Olmayan ve Fotoğraf altında Flickr kullanıcısı Luke McConville tarafından lisanslanmıştır. Creative Commons Attribution-NonCommercial- altında lisanslanmıştır.
- 83 Çin Askeri Gücü: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek , DIA, Ocak 2019, s. 87.
- 84 *Kongjun Bao* , 21 Haziran 2017, sayfa 3.
- 85 "Yun-20 Teslimat Töreni, Xu Qiliang Katıldı ve Konuştu" (运-20 飞机 授 装 接 装 仪 式 举行 许其亮 出席 并 讲话), *Xinhua* . 6 Temmuz 2016
- 86 Michael S. Chase ve Cristina L. Garafola, "Çin'in 'Stratejik Hava Kuvvetleri' Arayışı, *Stratejik Dergisi Etütler* , Routledge Taylor ve Francis Group, 2015, s. 14.
- 87 Fisher, Richard D Jr; Hardy, James (28 Temmuz 2014). "Çin'in NDU, 400 kişilik Y-20 filosunu tavsiye ediyor". "Çin askeri filosu 1.000 büyük stratejik uçak alacak, 8 Haziran 2016 tarihinde chainsoff tarafından yayımlandı, [https://chainsoff.me/2016/06/08/china-military-fleet-to-get-1000-large-strategic- ucak /](https://chainsoff.me/2016/06/08/china-military-fleet-to-get-1000-large-strategic-ucak/).
- 88 Andreas Rupprecht, *Modern Çin Savaş Uçakları | Çin Hava Kuvvetleri - Uçaklar ve Birimler* , Harpia Publishing LLC, 29 Ekim 2018.
- 89 Bu dosya Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.en>) lisansı altında lisanslanmıştır. https://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=File:Xian_Y20_at_the_2014_Zhuhai_Air_Show.jpg&oldid=143117479 "adresinden indirildi.
- 90 IHS Jane'in "Çin Hava Kuvvetleri Özeti" s. 39.
- 91 Age, s. 39
- 92 Michael S. Chase, Jeffrey Engstrom, Tai Ming Cheung, Kristen A. Gunness, Scott Warren Harold, Susan Puska ve Samuel K. Berkowitz, *Çin'in Eksik Askeri Dönüşümü* , Santa Monica: The RAND Corporation, RR893-USCC, 2015, s. 105.

- 93 [Http://www.voanews.com/media/video/china-announces-troop-cuts-at-world-war-two-parade/2943575.html](http://www.voanews.com/media/video/china-announces-troop-cuts-at-world-war-two-parade/2943575.html) adresindeki VOA videosunun ekran görüntüsü. Bu dosya Creative Commons Attribution-Share Alike 2.0 Generic altında lisanslanmıştır.
- 94 IHS Jane'in "Çin Hava Kuvvetleri Özeti" s. 39. Ve Shlapak, s. 198.
- 95 Andreas Rupprecht ve Tom Cooper, *Modern Çin Savaş Uçakları: Savaş Uçağı ve Çin Birimleri Hava Kuvvetleri ve Deniz Havacılığı*, Houston, TX: Harpia Yayınları, 2012.
- 96 Mark A. Stokes ve Ian Easton, "Çin Halk Kurtuluş Ordusu Genelkurmay Departmanı: Gelişen Teşkilat ve Görevler", Dennis J. Blasko, "ÇHKO Ordusu / Kara Kuvvetleri" ve Kenneth W. Allen, "ÇHKO Hava Kuvvetleri Örgütü Reforms: 2000-2012," Pollpeter ve Allen, eds., *ÇHKO as Kuruluş Referans Cilt v2.0*, 2015, s. 132-133, 235 ve 317.
- 97 *Kongjun Bao*, 24 Ekim 2017, s. 1. *Kongjun Bao*, 8 Mart 2018, s. 1.
- 98 Ulusal Hava ve Uzay İstihbarat Merkezi (NASIC), *Halk Kurtuluş Ordusu Hava Kuvvetleri 2010*, 1 Ağustos 2010, Bölüm 9 ve 10. ÇHKOHK'ın SAM şubesi, Çin, Ekim 1958'de Sovyetler Birliği'nden ilk SA-2 füzesini (5 fırlatıcı ve 62 füze) aldığı anda oluşturuldu. ÇHKOHK'ın AAA şubesi ilk olarak 1946'da kara kuvvetlerinin bir parçası olarak kuruldu. Ağustos 1955'te MAK resmi olarak ÇHKO Hava Savunma Kuvvetini (解放军 防空军) ÇHKO'nun dört hizmetinden biri olarak. Yeni kuvvet, kara kuvvetlerinin AAA, ışıkdak, gözlem ve radar birimlerinin birleştirilmesiyle oluşturuldu. Mayıs 1957'de MAK, Hava Savunma Kuvvetlerini (ADF) Hava Kuvvetlerine, havacılık ve hava savunma birimleriyle tek bir hizmette birleştirdi.
- 99 Askeri Bilimler Akademisi (AMS), *1991 Dünya Askeri Yılığı* (世界 军事 年鉴), ÇHKO Basın (解放军 出版 安设), s. 65. AMS, 1993-1994 ve 1995-1996 gibi iki yılı kapsayan ara sıra yayınları içeren bu kitabı 1980'lerin başından beri her yıl yayınlamaktadır. Çin'in Ulusal Savunması (中国的 国防)
- 2002 bir radar dalı içermiyordu. Bu rapor, ÇHC Devlet Konseyi Enformasyon Bürosu tarafından 1998-2010 yılları arasında iki yılda bir yayınlanmıştır. Bu yayına genellikle Savunma Beyaz Kitabı (白皮书).
- 100 *Çin Askeri Gücü: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek*, DIA, Ocak 2019, s. 87.
- 101 Shlapak, s. 202.
- 102 IHS Jane'in "Çin Hava Kuvvetleri Özeti" s. 42.
- 103 Shlapak, s. 201.
- 104 *Çin Askeri Gücü: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek*, DIA, Ocak 2019, s. 87.
- 105 *Amerikanın Sesi*, <http://www.voachinese.com/content/us-experts-çhko-taiwan-scenarios-20150526/2791401.html>. https://commons.wikimedia.org/w/index.php?title=File:HQ-9_at_the_China%27s_60th_anniversary_parade.jpg&oldid=171425228.
- 106 NASIC, s. 101.
- 107 Age., S. 99.
- 108 Cliff ve diğerleri, s. 22.
- 109 Cliff ve diğerleri, s. 22-3.
- 110 Age., S. 165.
- 111 *Askeri Denge 2018*, Londra; ve *ÇHC Askeri Kişilikleri Rehberi 2018*.
- 112 He Zhiqin, "Kahramanlar Sonsuza Kadar Ateşte Yaşar" *Kongjun Bao*, 8 Mart 2018, s. 1. Bunun bir anormallik olduğuna dikkat edin, çünkü alaylar normalde tugaylara bağlı değildir.
- 113 *Çin Askeri Gücü: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek*, DIA, s. 58.
- 114 NASIC, s. 99.

- 115 Age., S. 102.
- 116 Age., S. 103.
- 117 ae.
- 118 ae.
- 119 ae.
- 120 Cordesman ve Colley, s. 286.
- 121 Andreas Rupprecht, *Modern Çin Savaş Uçakları | Çin Hava Kuvvetleri - Uçaklar ve Birimler*, Harpia Publishing LLC, 29 Ekim 2018.
- 122 Andreas Rupprecht ile yazışma.
- 123 Cordesman ve Colley, s. 285 ve IHS Jane'in "Çin Hava Kuvvetleri Özeti" s. 37.
- 124 Bu dosya Danny Yu koleksiyonundan gelir ve Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed>. Tr) lisansı altında lisanslanmıştır. N05 / 8726577075 /
- 125 "Stratejik Silah Sistemleri", IHS Jane'in Sentinel Güvenlik Değerlendirmesi - Çin ve Kuzeydoğu Asya, 7 Nisan 2017, <https://janes.ihs.com/Janes/DisÇHKOy/cnaa015-cna> adresinden ulaşılabilir.
- 126 Dr. Brendan S. Mulvaney'in ABD-Çin Ekonomi ve Güvenlik İnceleme Komisyonu önünde ifadesi, "Çin'in Askeri Reformları ve Modernizasyonu: Amerika Birleşik Devletleri için Çıkarımlar" konulu duruşma, Konu: (ÇHKO) "Hava Kuvvetleri Modernizasyonu", 15 Şubat 2018.
- 127 Dennis M. Gormley Andrew S. Erickson ve Jingdong Yuan, *Düşük Görünürlük Gücü Çarpanı: Değerlendirme Çin'in Cruise Füze Hedefleri* (Washington DC: NDU Press, 2014).
- 128 Shlapak, s. 200.
- 129 Age., S. 200.
- 130 IISS, *Askeri Denge*, 2016, s. 223.
- 131 Age., S. 223.
- 132 Age., S. 223.
- 133 Tyler Rogoway, "Çin'in J-20 Stealth Fighter'ı Zhuhai'de Tam Yükte Füze Atarak Sersemletti Hava gösterisi," *The Warzone*, 11 Kasım 2018, www.thedrive.com/the-war-zone/24841/chinas-j-20-stealth-fighter-stuns-by-brandishing-full-load-of-missiles-at-zhuhai-air-show.
- 134 Douglas Barrie (IISS), "Babanızın ÇHKOHK'ı Değil: Çin'in Yerli Hava-hava füzeleri Geliştirmeye İltiği", 21 Şubat 2018, <https://warontherocks.com/2018/02/not-fathers-ÇHKOHK-chinas-push-geliştir-yerli-hava-hava-füzeleri/>. <https://militarywatchmagazine.com/article/reports-pakistan-s-jf-17-fighters-to-deploy-chinese-pl-15-missiles-could-even-the-odds-against-the-elite-of-hindistan-hava-kuvvetleri>.
- 135 Douglas Barrie (IISS), "Babanızın ÇHKOHK'ı Değil: Çin'in Yerli Hava-hava füzeleri Geliştirmeye İltiği", 21 Şubat 2018, <https://warontherocks.com/2018/02/not-fathers-ÇHKOHK-chinas-push-geliştir-yerli-hava-hava-füzeleri/>.
- 136 "Carlisle, Çin PL-15 BVRAAM aralığına karşı koyma ihtiyacını yineliyor," <http://alert5.com/2015/09/20/carlisle-reiterates-on-need-to-counter-the-range-chinese-pl-15-bvraam/>. Chen Zhuo, "Çin'in savaş uçaklarıyla donatılmış en güçlü hava-hava füzesisi" *Global Times*, 26 Mart 2019, http://eng.chinamil.com.cn/view/2019-03/26/content_9459759.htm.

- 137 Tyler Rogoway, “Çin’in J-20 Stealth Fighter’ı Zhuhai’de Tam Yükte Füzeye Atarak Sersemletti Hava gösterisi,” *The Warzone* , 11 Kasım 2018, www.thedrive.com/the-war-zone/24841/chinas-j-20-stealth-fighter-stuns-by-brandishing-full-load-of-missiles-at-zhuhai-air-show .
- 138 Shlapak, s. 201.
- 139 IHS Jane’in “Çin Hava Kuvvetleri Özeti”, s. 44-45.
- 140 IHS Jane’in “Çin Hava Kuvvetleri Özeti” s. 40.
- 141 Franz -Stefan Gady, “Çin Bugüne Kadarki En Büyük Katil Uçağı Açıkladı,” *Diplomat* , 2 Eylül 2015, 6 Haziran 2016’da erişildi: <http://thediplomat.com/2015/09/china-unveils-its-largest-killer-drone-to-date/>. Ayrıca bkz. Adam Rawnsley, “Meet China’s Killer Drones” *Dış politika*, 14 Ocak 2016, 6 Haziran 2016’da şu adresten erişildi: <http://foreignpolicy.com/2016/01/14/meet-chinas-killer-drones/>.
- 142 Cordesman ve Colley, s. 287.
- 143 *Çin Askeri Gücü: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek* , DIA, Ocak 2019.
- 144 IHS Jane’in “Çin Hava Kuvvetleri Özeti” s. 40.
- 145 Çin Hava Kuvvetleri 2015’te Batı Pasifik Üzerinde Dört Tatbikat Gerçekleştirdi, <http://english.cri.cn/12394/2016/01/03/4182s911236.htm>
- 146 Albay Han Xudong, Çin Hava Kuvvetleri 2015’te Batı Pasifik Üzerinde Dört Tatbikat Gerçekleştirdi <http://english.cri.cn/12394/2016/01/03/4182s911236.htm>
- 147 ÇHKOHK, gücünü göstermek için Batı Pasifik’e 40 uçak konuşlandırdı, Andrew Tate, Londra - IHS Jane’s Defence Weekly, 27 Eylül 2016
- 148 27 Ekim 2013 tarihinde Japonya Hava Öz Savunma Kuvvetleri tarafından çekilmiş ve Japonya Savunma Bakanlığı Müşterek Personel Ofisi tarafından serbest bırakılmıştır.
- 149 Çin, ada devriye eğitimi için Su-35 savaş uçağı gönderiyor, *Xinhua* | 2018-05-11 20:45: 10 | Editör: Yamei
- 150 ae.
- 151 Gemiyle Taşınan Silahlar. “中国 海军 航空兵 发展 纪实.” “Gemiyle Taşınan Silahlar, 2003.
- 152 Ma Shiye, “Kuzey Denizi Filosu Denizaltı Zhidui Gerçek Savaş Eğitimi Gerçekleştiriyor”, R *Enmin Haijun* , 16 Ocak 2018, s. 1. Cao Zhenhui, “Doğu Bölge Harekât Komutanlığı Komutanlığı Donanma Fırkateyni Zhidui Siyasi Kadro Birim Gelişimini Güçlendiriyor” *Renmin Haijun* , 17 Ocak 2018, s. 1. ÇHKOHK’ın 2016’da beş Hava Kuvvetleri Komutanlığı Karargâhına kaymasının aksine, isimleri değiştirmek için herhangi bir tören düzenlenmedi.
- 153 http://bsq.sh.gov.cn/bswz_website/HTML/bsmh/bsmh_zwxx_zxbd/2017-07-31/Detail_104250.htm Ve http://donanma.81.cn/content/2019-03/05/content_9441291.htm
- 154 http://www.shbsq.gov.cn/bswz_website/HTML/bsmh/bsmh_tpb/2017-07-31/Detail_104250.htm
- 155 https://mp.weixin.qq.com/s/_pXMhEmvL0_4uCjSLauNnw
- 156 Asya Araştırmaları Ulusal Bürosu. Çin Askeri Kuvvetleri. Washington, ABD.
- 157 http://www.bjrbj.gov.cn/ztfw/zt_wsdx/rs_dyzy/rs_djjj/201901/t20190118_80252.html ve http://donanma.81.cn/content/2018-09/22/content_9298018.htm

- 158 —. “海军 某 轰炸机 团:巡航 在 祖国 的 最南端.” Donanma.81.cn. 6 MART 2013. [http:// donanma.81.cn/content/ 2013-03 / 06 / content_ 5246592.htm](http://donanma.81.cn/content/2013-03/06/content_5246592.htm) (erişim tarihi 21 NİSAN 2013).
- 159 <http://www.mdfzhn.com/news/1572.html> Ve [https://www.defensenews.com/digital-show-dailies/sin-gapore-airshow/2018/02/05/china-ramps-up-yeni-havadan-erken-uyarı-uçak-üretimi /](https://www.defensenews.com/digital-show-dailies/sin-gapore-airshow/2018/02/05/china-ramps-up-yeni-havadan-erken-uyarı-uçak-üretimi/)
- 160 —. “组图:海军 水上飞机 翱翔 海天 间.” Donanma.81.cn. 12 EKİM 2012. [http:// donanma.81.cn/content/2012-10/22/ content_ 5061304.htm](http://donanma.81.cn/content/2012-10/22/content_5061304.htm) (erişim tarihi 21 NİSAN 2013).
- 161 [http:// tv.81.cn/sytj-tupian/2018-12/02/content_ 9362738.htm](http://tv.81.cn/sytj-tupian/2018-12/02/content_9362738.htm)
- 162 <http://www.chinanews.com/mil/2018/12-03/8690943.shtml>
- 163 —. “北海 舰队 联合 机动 编队 远洋 训练 之:战鹰 巡航.” Deniz Kuvvetleri81.cn. 3 KASIM 2012. [http:// donanma.81.cn/ content / 2012-11 / 03 / content_ 5079122.htm](http://donanma.81.cn/content/2012-11/03/content_5079122.htm) (erişim tarihi 21 NİSAN 2013).
- 164 <http://www.cqedu.cn/Item/31698.aspx>
- 165 <https://chinese-military-aviation.blogspot.com/p/helicopters-i.html> ve [http://www.xinhuanet.com/ mil / 2015-10 / 27 / c_128361446.htm](http://www.xinhuanet.com/mil/2015-10/27/c_128361446.htm)
- 166 *ÇHC Askeri Kişilikleri Rehberi 2018* DIA.
- 167 *2019 Askeri Denge Tablosu: Çin Silahlı Kuvvetleri* , Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü.
- 168 —. 中国 海军”航空兵”部队. 2012. [http:// donanma.81.cn/hkb.htm](http://donanma.81.cn/hkb.htm) (erişim tarihi 25 Nisan 2013).
- 169 Deniz Kuvvetleri81.cn. 中国 海军. 2013. [http:// donanma.81.cn](http://donanma.81.cn) (erişim tarihi 20 Nisan 2013).
- 170 *Çin Askeri Gücü: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek* , DIA, Ocak 2019.
- 171 Deniz İstihbarat Dairesi. Çin Donanması 2007. Birleşik Devletler Donanması, 2007. Ve - Asya Askeri İncelemesi. “Asya Askeri İncelemesi Bölgesel Hava Kuvvetleri Rehberi 2013.” Asya Askeri İncelemesi. 01 Şubat 2013. <http://www.asianmilitaryreview.com/the-amr-regional-airforce-directory-2013/> (erişim tarihi 21 Nisan 2013).
- 172 *Çin Askeri Gücü: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek* , DIA, Ocak 2019.
- 173 *ÇHC Askeri Kişilikleri Rehberi 2018* DIA.
- 174 目击 东海 舰队 航空兵 某 师 新型 歼击机 空中 加油 训练.中国 海军. 22 Ekim 2013. [http:// donanma.81.cn/content/2013-10/22/content_ 5600882.htm](http://donanma.81.cn/content/2013-10/22/content_5600882.htm) (1 Kasım 2013'te erişildi).
- 175 —. “大 航 时,远 航 程,战鹰 空中 蓄力 攻击!” 中国 海军. 30 MART 2013. [http:// donanma.81.cn/content/2013-03/30/ content_ 5283321_2.htm](http://donanma.81.cn/content/2013-03/30/content_5283321_2.htm) (erişim tarihi 20 NİSAN 2013).
- 176 *2019 Askeri Denge Tablosu: Çin Silahlı Kuvvetleri* , Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü.
- Andreas Rupprecht, *Modern Çin Savaş Uçakları: Çin Deniz Havaçılığı - Uçaklar ve Birimler* , Harpia Yayınları, 2018.
- 177 *2019 Askeri Denge Tablosu: Çin Silahlı Kuvvetleri* , Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü.

- 178 ONI'den 2018 CASI konferans slayt seti
- 179 Roger Cliff, "Converging Trajectories: Integration of the Aviation Forces of the ÇHKO Deniz Kuvvetleri and ÇHKO Air Force," CNA China Studies, CASI, 2019.
- 180 Zhang Tiannan (张天南), Zhang Çetesi (张刚) ve Zhang Nenghua (张能华), "Hava Kuvvetleri Savaş Kuşlarına" Avlanma "Konusunda Denizciler Rehberi, (水兵引导空军战鹰"捕猎"), *ÇHKO Günlük*, (解放军报), 20 Kasım 2011; Liu Jun (刘俊) ve Yan Guoyou (闫国有), "Bir Hava Kuvvetleri Üssü Ortak Eğitimde Yenilikçi Gelişmeyi Gerçekleştiriyor, Büyük Füzyon Ortak Eğitim ve Koordinasyonun Önündeki Engelleri Ortadan Kaldırıyor" (空军某基地联合训练实现创新发展大融合破除连训协作壁垒), *ÇHKO Günlük*, (解放军报), 27 Şubat 2012.
- 181 Liu Jun (刘俊) ve Yan Guoyou (闫国有), "Hava Kuvvetleri Üssü Yenilikçi Gelişmeyi Gerçekleştiriyor."
- 182 Zhang Heng (张恒), "Back-to-Back" Yarışması Düzenlendi. "Ayrıca bkz. Cai Cen (蔡岑) ve Zhang Qingbao (张庆宝), "Büyük Okyanus Kılıcı Keskinleştiriyor, Gerçekçi Eğitim Şiddetli Dalgaları Yükseltiyor" (大洋砺剑, 实战化练兵起狂澜), *Halk Donanması*, (人民海军), 27 Eylül 2016.
- 183 Xu Sheng (徐生) ve Chi Yuguang (迟玉光), "Bir Havacılık Bölümünün Ortak Eğitimi."; Mou Xingguang (牟星光) ve Chi Yuguang (迟玉光), "Eğitim Gereksinimleri Listesi'."
- 184 Fan Yishu (范以书), Zeng Ke (曾科) ve Li Jianwen (李建文), "Güney Bölge Harekât Komutanlığı Komutanlığı Hava Kuvvetleri."
- 185 Xu Sheng (徐生) ve Chi Yuguang (迟玉光), "Bir Havacılık Bölümünün Ortak Eğitimi."; Mou Xingguang (牟星光) ve Chi Yuguang (迟玉光), "Eğitim Gereksinimleri Listesi'."
- 186 Ai Zhengwei (艾政伟), *Çin Hava Kuvvetleri Dergisi*, Ekim 2017, s. 41-43
- 187 Li Faxin, *ÇHKO Denizcileri*, (Beijing, ÇHC: China Intercontinental Press, 2013), 10.
- 188 Li Faxin [李发新], *ÇHKO Denizcileri* [中国人民解放军 海军 陆战队] (Pekin: Çin Kıtalararası Basını [五洲传播出版社], 2013), 107
- 189 *ÇHKO Denizcileri*, (Pekin, ÇHC: China Intercontinental Press, 2013), 122
- 190 Li Youcheng ve Li Wei [李友成, 李伟], "Z-20, Çin Birliklerinin Başka Bir Yıldız Statüsü Ekipmanı" [直-20, 中国军队的又一款明星装备], *China Youth Daily* [中国青年报], 7 Şubat 2014.
- 191 "Bugün Odaklanın [今日关注], CCTV-4, 2 Kasım 2016
- 192 Ni Guanghui [倪光辉], "Deniz Piyadeleri: Üçlü Çatlak Kuvveti Dalgaları Sürüyor (Yeni Çağ Güçlü Mili-tary Fight Song)" [海军陆战队: 三栖劲旅踏浪来(新时代强军战歌)], *People's Daily* [人民日报], 11 Şubat 2018, 6; "Canlı Haber," CCTV-Xinwen, 13 Nisan 2018
- 193 Ni Guanghui [倪光辉], "Deniz Piyadeleri: Üçlü Çatlak Kuvveti Dalgaları Sürüyor (Yeni Çağ Güçlü Mili-tary Fight Song)" [海军陆战队: 三栖劲旅踏浪来(新时代强军战歌)], *People's Daily* [人民日报], 11 Şubat 2018, 6.
- 194 "Çin Donanmasının Beş Büyük Dalının Maskesini Çıkarma! Liaoning Savaş Gemisi, Yeni Bir Ana Savaş Gücü Türü Üretmek İçin Rütbelere Giriyor" [揭秘 中国海军五大兵种! 辽宁舰入列催生新型主战力量], *CCTV İnternet üzerinden* [央视网], 13 Nisan 2018, şu adresten ulaşılabilir: <<http://news.cctv.com/2018/04/13/ARTIVrCLD4fzObEHaemhpc3180413.shtml>>
- 195 "Askeri Kurbağa Adamlarımız Gizli Sızmayı Başarıyla Bir 'Baş Kesme' Operasyonunu Gerçekleştirmek İçin Hızla Taşıdılar" [我军蛙人快速输送隐蔽渗透成功实施"斩首"行动], *People's Daily Online* [人民网], 2 Kasım 2018, <<http://military.people.com.cn/n1/2018/11/02/c1011-30378714.html>> adresinden ulaşılabilir.
- 196 Fan Xudong ve Fu Yuanye [范旭东, 傅原野] [规范施训方法蓄力展翅高飞-陆战队某旅紧扣实战开展跨昼夜飞行训练], *Halk Donanması* [人民海军], 12 Mart 2018, 2

197 Bazı gözlemciler, ÇHKOFK'nın yalnızca karadan fırlatılan nu-clear füze sistemlerinden değil, aynı zamanda denizden ve havadan fırlatılan nükleer füzelerden de sorumlu olacağını tahmin ediyor. Ancak, bu noktada bu senaryo pek olası görünmüyor ve henüz ÇHKOFK nükleer komuta ve kontrolünde herhangi bir genişleme gözlemlenmedi.

bu alanlar. Ek olarak, ÇHKO henüz tam olarak işleyen bir nükleer triad'a sahip değil. Örneğin, ÇHKOHK bombardıman uçakları nükleer bomba atabilir ancak şu anda nükleer başlıklı havadan fırlatılan seyir füzeleri (ALCM'ler) bulunmamaktadır. Ancak raporlar, ÇHKOFK'nın bu yeteneği geliştirdiğini öne sürüyor. ÇHKO Donanması (ÇHKODK), yeni Jin sınıfı denizaltılarından birini kullanarak ilk nükleer devriyesini henüz gerçekleştirmedi, ancak bu yakında gerçekleşebilir.

198 ÇHKOFK ve yeniden yapılanmanın kapsamlı bir incelemesi için bkz. David C. Logan, "ÇHKO Reforms and China's Nuclear Forces, *Müşterek Kuvvet Üç Aylık* (4. Çeyrek 2016), <http://ndupress.ndu.edu/JFQ/Joint-Force-Quarterly-83/Article/969665/ÇHKO-reforms-and-chinas-nükleer-force/>; ve David C. Logan, "Çin'in Füze Güçlerini Anlamlandırma", Phillip C. Saunders, Arthur S. Ding, Andrew Scobell, Andrew ND Yang ve Joel Wuthnow (editörler), Başkan Xi, ÇHKO'yu Yeniden Yapıyor: Çin Askeri Reformlarını Değerlendirme (NDU: Wash DC, 2019), sayfa 393-436. Ayrıca bkz. Michael S. Chase, "ÇHKO Rocket Force Modernization and China's Military Reforms," Tanıklık ABD-Çin Ekonomi ve Güvenlik İnceleme Komisyonu ölümlü 15 Şubat 2018'de sunulmuştur.

199 "Karşı müdahale" Batı'da yaygın olarak A2 / AD yetenekleri olarak bilinir. Ancak Pekin, A2 / AD veya karşı müdahale terimini kullanmaz. Bunun yerine, tipik olarak, Çin'in de dahil olduğu bir çatışmada güçlü bir düşmanın askeri müdahalesine karşı koymaya uygun yeteneklerin konuşlandırılması anlamına gelir.

200 Ortak komuta ve kontrol reformu hakkında rapor için bkz. Wang Shibin (王士彬), Bir Puzhong (安普忠) ve Liang Pengfei (梁蓬飞), "Xi Jinping MAK Müşterek Operasyonlar Komuta Merkezini Teftiş Ediyor" (习近平 视察 军委 联合 作战 指挥中心), 20 Nisan 2016, http://www.mod.gov.cn/leaders/2016-04/20/content_4650183.htm; ve "Xi Jinping Ortak Operasyonel Komuta Sistemini Neden Vurguluyor?" (习主席为何如此重视 联合 作战 指挥 体系), *Xinhua*, 21 Nisan 2016, http://news.xinhuanet.com/politics/2016-04/21/c_1118687310.htm.

201 Mark Stokes, "ÇHKO Rocket Force Leadership and Unit Reference," Project 2049 Institute, Arlington, VA, 9 Nisan 2018, açık kaynaklı analize dayalı; ve Mark Stokes, "The ÇHKO Rocket Force: Transformation and Mid- Long-Term Challenges", Rajaratnam School of International Studies (RSIS) konferansında sunulan brifing, *Onuncu On Yılında Halk Kurtuluş Ordusu: Xi Jinping altında Çin'in Askeri Dönüşümünün Beklentilerini Değerlendirmek*, 13 Ağustos 2018, Singapur.

202 *Çin Askeri Gücü: Savaşmak ve Kazanmak İçin Bir Gücü Modernize Etmek*, DI, Ocak 2019, s. 91

203 DoD Yıllık Raporu Kongreye: Çin Halk Cumhuriyeti'ni İçeren Askeri ve Güvenlik Gelişmeleri (2018), s. 91.

204 DIA Raporu, s. 93.

205 DoD Yıllık Raporu Kongreye: Çin Halk Cumhuriyeti'ni İçeren Askeri ve Güvenlik Gelişmeleri (2018).

206 DIA, s. 36-37.

207 DoD Askeri Güç Raporu (2009), s. 22. Diğer ÇHKO hizmetlerinin diğer seyir füzeleri türlerinden sorumlu olduğu da unutulmamalıdır. Örneğin, ÇHKODK yüzey, hava ve denizaltı tarafından fırlatılan gemi karşıtı seyir füzelerini (ASCM'ler) çalıştırır.

208 DoD Yıllık Raporu Kongreye: Çin Halk Cumhuriyeti'ni İçeren Askeri ve Güvenlik Gelişmeleri (2018), s. 37.

209 Bkz. Ankit Panda, "DF-17 Tanıtımı: Çin'in Yeni Test Edilmiş Balistik Füzesi Hipersonik Süzülme Aracı," *Diplomat*, 28 Aralık 2017, <https://thediplomat.com/2017/12/adresinde-df-17-chinas-yeni-test-edilmis-balistik-fuze-silahli-ile-hipersonik-kayma-araç/>.

- 210 Lu Xiaolin, Zong Zhaodun ve Zou Weirong (卢晓琳, 宗兆盾, 邹维荣), “Yeni Tip Savaş ve Elit Kuvvet Oluşturma (打造 新型 作战 力量 尖刀 铁拳),” 4 Haziran 2017, *People's Daily*, s. 6.
- 211 Bu konuyla ilgili ayrıntılı bir tartışma için bkz. Kevin L. Pollpeter, Michael S. Chase ve Eric Heginbotham, *ÇHKO Stratejik Destek Gücünün Oluşturulması ve Çin Askeri Uzay Operasyonları Üzerindeki Etkileri*. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2017.
https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2058.html.
- 212 Resmi bir ÇHKO kaynağı, HKO'nun “elektronik karşı önlemleri” ve “elektronik savaş ücretini” birbirinin yerine göreceğini öne sürdü. *ÇHKO Hava Kuvvetleri Görevlisi El Kitabı* (中国人民解放军空军军官手册), Lantian Publishing Press (蓝天出版社), 2006, 1. baskı. s. 235.
- 213 Aynı zamanda “siber taarruz ve siber savunma” olarak da çevrilebilir.
- 214 “Xi Jinping” in yakın zamanda incelediği ÇHKODK ne tür bir güçtür (习近平视察的战略支援部队是一支怎样的力量)? “
<http://news.cctv.com/2016/08/30/ARTI2Xi1zgyNcFj6TYsecOcb160830.shtml> CCTV net (央视网), 30 Ağustos 2016.
- 215 Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Konseyi Bilgi Ofisi, “China’s Military Strategy,” Mayıs 2015, şu adresten erişildi: http://www.chinadaily.com.cn/china/2015-05/26/content_20820628.htm.
- 216 512 所成功举办”航天系统部2016年度国军标主编人员第一期培训班, ”Adresinden erişildi: http://www.cast512.com/cn/news_detail.asp?ID=399
- 217 Kevin Pollpeter, Eric Anderson, Jordan Wilson, Fan Yang, “Çin Rüyası, Uzay Rüyası: Çin’in Uzay Teknolojilerindeki İlerlemesi ve Amerika Birleşik Devletleri için Çıkarımlar,” *ABD-Çin Ekonomi ve Güvenlik İncelemesi komisyon*, tarih yok, s. 96, 21 Mart 2016’da şu adresten erişildi: http://origin.www.uscc.gov/sites/default/files/Araştırma/Çin%20Dream%20Space%20Dream_Report.pdf, S. 95.
- 218 Age., S. 95.
- 219 Age., S. 95.
- 220 Kevin Pollpeter ve Jonathan Ray, “Askeri Strateji Biliminde Görüldüğü Gibi Uzay Operasyonlarının Kavramsal Evrimi”, tarih yok, Kevin Pollpeter tarafından sağlanmıştır, s. 16.
- 221 Kevin Pollpeter, Eric Anderson, Jordan Wilson, Fan Yang, “Çin Rüyası, Uzay Rüyası: Çin’in Uzay Teknolojilerindeki İlerlemesi ve Amerika Birleşik Devletleri için Çıkarımlar,” *ABD-Çin Ekonomi ve Güvenlik İncelemesi komisyon*, tarih yok, s. 96, 21 Mart 2016’da şu adresten erişildi: http://origin.www.uscc.gov/sites/default/files/Araştırma/Çin%20Dream%20Space%20Dream_Report.pdf.
- 222 Pollpeter ve diğerleri, s. 97.
- 223 Age., S. 97.
- 224 Age., S. 98.
- 225 Age., S. 98.
- 226 Yue Huairang (岳怀让), “Yu Peijun Xi’an Uydu Kontrol Merkezi’nin müdürü oldu, Qi Yahu Parti Sekreteri oldu (余培军任西安卫星测控中心主任, 祁亚虎任党委书记)
- 227 Wei Long (魏龙), “Çin’in Yuanwang filosu 2016 yılında 120.000 deniz kuvvetinden fazla güvenli yolculuk gerçekleştirdi (中国“远望”号船队2016年安全航行12万余海里),” *Çin Haberleri* (中国新闻网), 2017-01-18, erişim: http://www.xinhuanet.com/politics/2017-01/18/c_129452095.htm
- 228 Mi Xiangyang (弥向阳), Liu Guohui (刘国辉), “Malan Çin Yeni Yıl Arifesini kutluyor

- (除夕夜,这是属于马兰的浓浓年味)“Şu adresten erişilir:
https://mp.weixin.qq.com/s/GF8wl_apa6h8jkl4eLYRcA; Ayrıca Li Zhiyong (李志勇), Liu Guohui (刘国辉), “Çin Yeni Yılı kutlamaları sırasında Malan”ı deneyimlemek (新春走军营海量图片带你走进马兰广场演艺活动现场), <https://mp.weixin.qq.com/s/scCAJg8WIHyO-zZbP11vAA>
- 229 Gao Yuan (高原), “Ülkemizin ilk State Key Lab lazer tahrik ve uygulamaları kuruldu (我国首个激光推进及其应用国家重点实验室成立),” http://jz.chinamil.com.cn/newscenter/zongbuzhishu/content/2012-05/08/content_4855631.htm, 8 Mayıs 2012.
- 230 Pollpeter’da “Çin’in Askeri Stratejisi”, “Uzay, Yeni Alan,” s. 6.
- 231 Anketçi, “Uzay, Yeni Alan,” s. 6.
- 232 ibid, p.6.
- 233 Andrew Jones, “Çin, Long 11 Mart aracılığıyla beş ticari uzaktan algılama uydusunu başlattı” <https://spacenews.com/china-launches-five-commercial-remote-sensing-satellites-via-long-march-11/>
- 234 Xu Hong (徐红), “2018年我国对地观测遥感卫星迎来密集发射期,” 2018年08月30日, 中国经济网- (经济日报), şu adresten erişilebilir:
http://www.ce.cn/xwzx/gnsz/gdxw/201808/30/t20180830_30158740.shtml
- 235 Ibid, p.7.
- 236 Stephen Clark, “Çin 2019 lansman kampanyasına başarıyla başladı,” 10 Ocak 2019, “<https://spaceflightnow.com/2019/01/10/china-begins-2019-launch-campaign-with-a-success/>
- 237 “Çin’in kuantum uydusu, ultra güvenli iletişim yolundaki büyük engeli kaldırıyor,” <https://www.nature.com/news/china-s-quantum-satellite-clears-major-hurdle-on-way-to-ultrasecure-communications-1.22142/#/b1>, Davide Castelvecchi, 15 Haziran 2017
- 238 Ibid, p.7.
- 239 “Çin, iki tane daha Beidou Seyrüsefer uydusu kurarken yeni ulusal fırlatma rekorunu kırdı, Andrew Jones - 25 Ağustos 2018 <https://spacenews.com/china-just-set-new-national-launch-record-while-putting-up-iki-daha-beidou-seyrusefer-uydulari/>
- 240 “ABD İstihbarat Topluluğunun Dünya Çapında Rekor Tehdit Değerlendirmesi Beyanı, 13 Şubat 2018,” <https://www.dni.gov/files/Documents/Newsroom/Testimonies/2018-Ata---Sınıflandırılmamış-Sci.Pdf>
- 241 Anketçi, “Uzay, Yeni Alan,” s. 8. Pollpeter’in Şubat 2016’daki CASI sunumundan tarihi nokta.
- 242 Anketçi, “Uzay, Yeni Alan,” s. 8.
- 243 “Çin, kara tabanlı orta rota füze önleme testini başarıyla gerçekleştirdi (中国成功进行陆基中段反导拦截技术试验),” *Xinhua Haber Ajansı*, 2018-02-06, Erişim:
http://www.xinhuanet.com/2018-02/06/c_1122375009.htm
- 244 Ankit Panda, “Açığa Çıktı: Çin’in En Son Vurarak Öldürme Durdurucu Testinin Ayrıntıları”, 21 Şubat 2018, <https://thediplomat.com/2018/02/revealed-the-details-of-chinas-latest-vurmak-öldürmek-engelleyici-testi/>
- 245 Pollpeter ve diğerleri, s. 18.
- 246 Anketçi, “Uzay, Yeni Alan,” s. 9.
- 247 Pollpeter ve diğerleri, s. 18.
- 248 Anketçi, “Uzay, Yeni Alan,” s. 9.

- 249 Pollpeter ve diğerleri, s. 18.
- 250 Anketçi, "Uzay, Yeni Alan," s. 10.
- 251 "V: Uluslararası İşbirliği ve Değişimler"
http://www.china.org.cn/government/whitepaper/2016-06/16/content_38681035.htm
- 252 *Askeri Denge 2016*, sayfa 241- 42.
- 253 "91. yaş gününü kutlayan ÇHKO, yeni reform ve kapasite geliştirme çağına giriyor," *ÇHKO Günlük*, 1 Ağustos 2018, http://eng.chinamil.com.cn/view/2018-08/01/content_9238948.htm.
- 254 *Askeri Denge 2019*, s. 258.
- 55 ae. Ordu Havacılık birliği ayrıca birkaç Y-7 ve Y-8 nakliye uçağı ve iki yeni Y-9 atadı. 81'inci Grup Ordu Kara Havacılık Tugayı'na orta boy taşımacılık tahsis edildi. Bkz. "Taşıma uçakları ÇHKO yeteneklerini artırır," *ÇHKO Daily*, 20 Aralık 2017, http://english.chinamil.com.cn/view/2017-12/20/content_7874499.htm.
 "Saldırı, Ordunun Kalktığı Yön" (新春走军营·记者在战位), *ÇHKO Günlük*, 21 Ocak 2019, http://WWW81.cn/jmt/2019-01/21/content_9409406.htm.
- 257 "Askeri Rapor," CCTV-7, 25 Aralık 2018, [saat 08:30], <http://tv.cctv.com/2018/12/25/VIDEbq8WmYwFkEmQrlu3Xdm181225.shtml>. *Askeri Denge 2019* ayrıca dört helikopter eğitim alayına sahiptir. Eğitim ve Test Üssünün bu eğitim birimlerinin bir kısmını veya tamamını bünyesine dahil etmesi mümkündür.
- 258 "2015 Kara Havacılık Akademisi Kabul Rehberi" (2015年陆军航空兵学院招生简章), *ÇHKO Günlük*, 12 Mayıs 2015, http://www.81.cn/rdzt/2014/0421bkjx/2015-05/12/content_6487495.htm.
- 259 "Yeniden Düzenlendi ve Yeniden Oluşturuldu, Uçuş Eğitim Süresi" İki Katına Çıktı ("重组再建,飞行训练时间"翻一番") *ÇHKO Günlük*, 31 Ekim 2018, http://www.81.cn/jmywyl/2018-10/31/content_9327210.htm.
- 260 "Bir Helikopter Taburu Komutanının 'Dostluk Çemberi'" (一名直升机营长的"朋友圈"), *ÇHKO Günlük*, 7 Ocak 2018, http://www.81.cn/jfjbmap/content/2018-01/07/content_196348.htm.
- 261 "Tsugol Muharebesi, 'Doğu 2018' Stratejik Egzersiz Zirveye Giriyor" (鏖战楚戈尔, "东方-2018"战略演习进入高潮), Milli Savunma Bakanlığı, 14 Eylül 2018, http://www.mod.gov.cn/action/2018-09/14/content_4824917_2.htm.
- 262 "Çin, Sudan'a 2. barışı koruma helikopter müfrezesini kurdu," *ÇHKO Günlük*, 8 Ağustos 2018, http://english.chinamil.com.cn/view/2018-08/08/content_9245933.htm.
- 263 "Çin'in Z-20 orta kaldırma helikopterinin performansına ne dersiniz?" *ÇHKO Günlük*, 24 Şubat 2018, http://english.chinamil.com.cn/view/2018-02/24/content_7950952.htm.
- 264 "Çin ve Rusya ortaklaşa ağır kaldırma helikopterleri geliştirecek" *ÇHKO Günlük*, 18 Mart 2019, http://eng.chinamil.com.cn/view/2019-03/18/content_9452246.htm.
- 265 http://kj.81.cn/content/2015-12/30/content_6837163.htm.
- 266 Sun Yu ve Wang Zhenyang, "Fierce Dragons", 'Golden Helmets' ile Mücadele Ediyor," *Renmin Haijun*, 6 Ocak 2016, s. 1.

- 267 Kenneth Allen ve Lyle J. Morris, *ÇHKO Deniz Havacılığı Eğitim ve Operasyonları: Görevler, Operasyonel Yapı ve Eğitim* (2013-15), CASI, Aralık 2017.
- 268 Kenneth Allen, Phillip C. Saunders ve John Chen, *Çin Askeri Diplomasisi, 2003-2016*, Washington, DC: Ulusal Savunma Üniversitesi, Temmuz 2017.
- 269 Xu Yi (许毅), “Altın Kask” ve gerçek savaş eğitimi için çıkarımlar “, *Kongjun Bao*, 24 Kasım 2017
- 270 Xu Tongxuan (徐同宣), “Bir Kuzey BHKHK hava tugayı” Aviadart “Yarışmasına katıldı”, *Kongjun Bao* 2 Ağü 2017
- 271 <http://china-defense.blogspot.com/2017/07/professional-research-report-of-day.html>.
- 272 Yang Zhen (杨振), Yang Jin (杨进), “ÇHKOHK ve Pakistan” Shaheen VI “”, *Kongjun Bao*, 11 Eylül 2017
- 273 Ed. Yang Yi, *Xinhua Haberleri* çevrimiçi, http://www.xinhuanet.com/english/2017-09/23/c_136630864.htm 23 Eylül 2017
- 274 Yao Jianing, “Ordu şefi Pak-Çin uluslararası hava tatbikatına tanık” Chinanmil.com, 13 Aralık 2018, http://english.chinamil.com.cn/view/2018-12/13/content_9377328.htm.
- 275 Su Xiao (苏啸), Meng Pu (孟璞), “ÇHKOHK’ın” Dört Eğitim Markası “, *ÇHKO Hava Kuvvetleri Dergisi*, Ekim 2017
- 276 Garafola, Heath; “Çin’in Keşif Hava Kuvvetleri Olma Yolundaki İlk Adımları”, RAND, 2017
- 277 Li Kaiqiang (李开强), Zhang Lei (张雷), “Çin, Tayland hava kuvvetleri birleşik eğitim yürütüyor”, *ÇHKO Hava Force Dergisi*, Eylül 2017. Li Jiayao, “Çin ve Tayland ortak hava kuvvetleri tatbikatına ev sahipliği yaptı ‘Falcon Strike 2018’”, *Çin Askeri Çevrimiçi*, 7 Eylül 2018, http://english.chinamil.com.cn/view/2018-09/07/content_9275202.htm.
- 278 Li Jiayao, “Çin ve Tayland ortak hava kuvvetleri tatbikatına ev sahipliği yaptı ‘Falcon Strike 2018’”, *Çin Askeri Çevrimiçi*, 7 Eylül 2018, http://english.chinamil.com.cn/view/2018-09/07/content_9275202.htm.
- 279 Zhang Tao, “Çin’in hava indirme birlikleri Uluslararası Ordu Oyunlarında 11 etkinlik kazandı” *Xinhuanet*, 10 Ağustos 2017, http://english.chinamil.com.cn/view/2017-08/10/content_7714078.htm.
- 280 Li Jiayao, “Çin Hava Kuvvetleri akrobasi ekibi Rusya’da performans için yola çıktı” *Xinhuanet*, 16 Ağustos 2018, http://english.chinamil.com.cn/view/2018-08/16/content_9255259.htm.
- 281 Yao Jianing, “Çin Bayi Akrobasi Takımı ilk çıkışını Tayland’da yapıyor” *Çin Askeri Çevrimiçi*, 27 Kasım 2015, http://english.chinamil.com.cn/news-channels/china-military-news/2015-11/27/content_6789790.htm.
- 282 Li Jiayao, “Dubai Airshow’da dört sahne ışığı,” *Çin Askeri Çevrimiçi*, 14 Kasım 2017, http://ingilizce.chinamil.com.cn/view/2017-11/14/content_7825193.htm.
- 283 Li Jiayao, “Bayi Akrobasi Takımı ilk kez yüksek irtifada performans sergiliyor” *Çin Askeri Çevrimiçi*, 21 Kasım 2017, http://english.chinamil.com.cn/view/2017-11/21/content_7835530.htm.
- 284 Liu Gang ve Zhou Xianren, “Gerçekçi Çevre için Çabala, Zor İçerikler İçin Çabala, Çabala Sıkı Değerlendirmeler ve Pratik Tatbikatlar İçin Çabalama; Tanımlanamayan Üs, Emir Üzerine Harekete Geçer ve Yeni Takvim Yılında Gerçek Savaş Odaklı Eğitim İçin Clarion Çağrısı Yapar,” *Huojianbing Bao*, 1 Ocak 2014, s. 1.

- 285 Zhou Yubo, “Savaşın ‘Zamanlamasında’ Seçim Yok; Askerlerin Eğitiminde ‘Kör Noktalar’ Reddedildi; Bir Tugay Tipik Vakaları Analiz Ediyor ve Gece Eğitiminin Kalitesini Arttırmaya Çalışıyor” *Huojianbing Bao* , 1 Ocak 2014, s. 2.
- 286 Hu Yikai ve Feng Jinyuan, “Karmaşık Ortamda Alay İletişim Komutanlığı Yeteneklerini Zorladı” *Huojianbing Bao* , 22 Ocak 2014, s. 2.
- 287 Bu bölüm doğrudan “Çin Havacılık Endüstrisi: İleriye Doğru Ağaçlandırma”, CASI Mayıs 2019’dan alınmıştır.
- 288 “工 信 部 副 部 长: 中 国 制 造 业 核 心 技 术 短 缺 局 面 尚 未 根 本 改 变, “*Xinhua* [新华], 13 Temmuz 2018, <http://www.chinanews.com/cj/2018/07-13/8565912.shtml>
- 289 Chen Jie [陈杰], “习近平 在 空 军 机 关 调 研, “*Xinhuanet* [新华网], 14 Nisan 2014, http://www.xinhuanet.com/photo/2014-04/14/c_126389555.htm.
- 290 “战略 空 军 的 新 航 迹-空 军 向 ‘空 天 一 体, 攻 防 兼 备’ 战 略 目 标 振 翅 奋 飞, “*ÇHKO Günlük* [解放军报], 9 Mayıs 2018, http://www.81.cn/jfjmap/content/2018-05/09/content_205686.htm.
- 291 “‘鲲鹏’列装,空军加速向‘战略性军种’转型, “*People’s Daily Overseas Sürümü* [人民日报 海外版], 9 Temmuz 2016, <http://news.ifeng.com/a/20160709/493226420.shtml>.
- 292 “Çin Halk Cumhuriyeti’ni İçeren Askeri ve Güvenlik Gelişmeleri 2018, ” Savunma Bakanlığı Ofisi, 16 Mayıs 2018.
- 293 OSD, *Kongreye Yıllık Rapor: Halk Cumhuriyeti’ni İçeren Askeri ve Güvenlik Gelişmeleri Çin 2014* , Washington, DC: ABD Savunma Bakanlığı, 2014, s. 9.
- 294 SIPRI Askeri Harcama Veritabanı, SIPRI Milex verileri 1988-2014 Nov15.xlsx, http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_dataÜs.
- 295 Chase ve Garafola, 2015, s. 2.
- 296 Huang Sujian ve Zhang Zhengping, Zhu Hui’de, ‘ABD Stratejik Hava Kuvvetlerinin Temel Özelliklerinin Geliştirilmesi ve Çin Hava Kuvvetleri Binası için İlham Kaynağı’, *Stratejik Hava Kuvvetleri* , 282.
- 297 OSD, *Kongre Yıllık Raporu, 2014* , s. 10.
- 298 “Çin’in KJ-500 AEW & C Platformu ‘Hizmete Giriyor’” *Jane’s Defence Weekly* , 24 Mart 2015.
- 299 Arka ÇHKODK için bakınız Kevin Pollpeter ve Kenneth W. Allen, eds., *Teşkilat olarak ÇHKO v2.0* https://www.airuniversity.af.edu/Portals/10/CASI/Books/ÇHKO_as_Organization_v2.pdf ve Kenneth Allen adreslerinde, “Çin Askeri Rütbelerin Reformunu Duyurdu”, *Çin Özeti*, Cilt 17, Sayı 2. 30 Ocak 2017, <https://jamestown.org/program/china-announces-reform-military-ranks/>.
- 300 Bkz.Marcus Clay, *Understanding the People’s Liberation Army: A Study of Marriage, Family, Housing and Benefits*, CASI, 2018, https://www.airuniversity.af.edu/Portals/10/CASI/Books/Understanding_the_People_of_the_ÇHKO.pdf.
- 301 “51 yaşındaki Chang Dingqiu, Genelkurmay Başkan Yardımcılığına Atandı (51 岁 常 丁 求 履 新 中 央 军 委 联 合 参 谋 部 副 参 谋 长), *Kağıt* , 11 Temmuz 2018, www.thepaper.cn/newsDetail_forward_2255404. <https://baike.baidu.com/item/常丁求>.
- 302 www.pasdxw.com/show.asp?id=48232, www.gywb.com.cn/content/2015-07/22/content_3537417.htm. <http://baike.baidu.com/item/安兆庆>.

- 303 <https://baike.baidu.com/item/丁来杭>. <https://zh.wikipedia.org/wiki/丁来杭>. “Çin yeni hava kuvvetleri komutanı atayacak” <http://www.scmp.com/news/china/diplomacy-defence/article/2108010/china-appoint-new-air-force-commander-sources-say>. http://www.360doc.com/content/17/0130/19/8527076_625485478.shtml.
- 304 <https://baike.baidu.com/item/于忠福/73984>.
<http://baike.baidu.com/view/361579.htm>.
<http://mil.sohu.com/20140815/n403487437.shtml>.
- 305 <https://baike.baidu.com/item/麻振军>. <https://zh.wikipedia.org/wiki/麻振军>.
<http://china.caixin.com/2017-12-27/101189931.html>.
- 306 <https://zh.wikipedia.org/wiki/徐安祥>.
<http://www.epochtimes.com/gb/18/2/22/n10164015.htm>. <https://baike.baidu.com/item/徐安祥/18709463>.
- 307 www.baike.com/wiki/郑元林%5B空军党委常委%5D.
<https://zh.wikipedia.org/wiki/郑元林>. www.thepaper.cn/newsDetail_forward_2865679 (解放军空军总部 迎来 一名 副 司令员:南 空 参谋长 郑元林 升任). www.thepaper.cn/newsDetail_forward_1428083 (郑元林 任 南部 战区 空军 参谋长,张铁良 任副 参谋长)
- 308 <https://baike.baidu.com/item/陈学斌/17204556>. <https://zh.wikipedia.org/wiki/陈学斌>.
<https://zh.m.wikipedia.org/zh-hans/陈学斌>. www.thepaper.cn/newsDetail_forward_2149963 (海 军 副 政委 兼 政 工 部 主 任 陈 学 斌 跨 军 种 调 任 空 军 副 政 委).
- 309 <http://baike.baidu.com/item/俞庆江?fr=aladdin>.
www.wholife.com.cn/junxianjinsheng/20150469466.html.
www.tianya999.com/yaowen/2015/1023/139803_2.html. <https://baike.baidu.com/item/俞庆江>.
www.thepaper.cn/newsDetail_forward_1930567 (徐安祥 任 空军 副 司令员,俞庆江 任 空军 参谋长).
- 310 <https://baike.baidu.com/item/堵远放>.
- 311 <https://baike.baidu.com/item/郑学祥>.
- 312 <https://baike.baidu.com/item/朱程/19317539>.
www.thepaper.cn/newsDetail_forward_2427444 (空军 装 备 部 部 长 换 将:朱 程 接 棒 李 凡).
<https://baike.baidu.com/item/朱程/19317539>. www.bjd.com.cn/sd/mrq/201803/06/t20180306_11081579.html (出席 两 会 的 这 11 位 将 军 升 级 了). www.powerapple.com/news/shi-zheng-jiao-dian/2018/3/6/3059790.html (江 胡 支 持 修 宪 习 军 中 心 腹 悄 然 晋 升).
- 313 http://sd.ifeng.com/a/20160324/4398961_0.shtml
- 314 http://sd.ifeng.com/a/20160324/4398961_0.shtml,
www.mnw.cn/news/china/1101849.html, http://news.ifeng.com/a/20160206/47382568_0.shtml,
<http://china.caixin.com/2016-02-23/100911521.html> ve <http://baike.baidu.com/item/黄国显>.
- 315 <http://china.caixin.com/2019-01-15/101370268.html> (人 事 观 察|湖 北 仙 桃 籍 少 将 袁 华 智 升 任 东 部 战 区 空 军 政 委). www.thepaper.cn/newsDetail_forward_2856033 (海 军 陆 战 队 首 任 政 委 袁 华 智 已 任 东 部 战 区 空 军 政 委). <https://zh.wikipedia.org/wiki/袁华智>.
- 316 <http://www.givebette.com/?s=空军贾志刚副司令>. <http://china.caixin.com/2019-01-30/101376014.html>
(人 事 观 察|东 部 战 区 空 军 副 司 令 员 贾 志 刚 少 将 任 南 部 战 区 副 司 令 员). <https://baike.baidu.com/item/贾志刚/23275159>. <http://china.caixin.com/2019-01-31/101376743.html> (人 事 观 察|空 军 少 将 王 强 升 任 西 部 战 区 副 司 令 员). <http://pyo000.com/junshi/234732.html> (人 事 观 察|东 部 战 区 空 军 副 司 令 员 贾 志 刚 少 将 任 南 部 战 区 副 司 令 员).
- 317 https://www.thepaper.cn/newsDetail_forward_2812716 (河 南 省 军 区 原 司 令 员 周 利 空 军 少 将 已 升 任 南 部 战 区 空 军 司 令 员). <https://baike.baidu.com/item/周利/18879282>.
<http://cqfb.people.com.cn/news/2017412/60109.htm> (空 军 少 将 周 利 调 任 河 南 省 军 区 司 令 员,接 替 卢 长 健 少 将).

https://www.thepaper.cn/newsDetail_forward_2812716 (河南省军区原司令员周利空军少将已升任南部战区空军司令员).

318 <http://news.sina.com.cn/c/2018-07-29/doc-ihfxxszh4371321.shtml> (四军种7人晋升中将最年轻54岁). www.baik.com/wiki/徐西盛&prd=so_1_pic.
<http://pyoooo.com/junshi/57500.html>. <https://zh.wikipedia.org/wiki/徐西盛>.
<https://baike.baidu.com/item/徐西盛>.

319 http://blog.sina.com.cn/s/blog_8c0e29aa0102wga6.html.
<http://china.caixin.com/2019-01-31/101376743.html> (人事观察)空军少将王强升任西部战区副司令员).
<https://zh.wikipedia.org/wiki/王强>. <http://www.niubb.com/riji/2015/10-29/174051.html> (邱型柏2002-2015历次授衔上,中将,少将名单及简历). <https://baike.baidu.com/item/王强/17194165>.

320 http://news.ifeng.com/a/20160206/47382568_0.shtml ve <http://baike.baidu.com/战厚顺>.

321 http://www.fe123.com/1300000/1297540_13.shtml.
www.thepaper.cn/newsDetail_forward_2849306 (空军政治工作部副主任姜平少将升任西部战区空军政委).
www.weibo.com/2369379394/HcoI2DES1?type=com-ment#_rnd1549817586182.
www.360doc.com/content/15/0113/15/21515339_440430053.shtml.

322 <https://zh.wikipedia.org/wiki/范骁骏>. <https://baike.baidu.com/item/范骁骏>.

323 http://blog.sina.com.cn/s/blog_8c916de60102wikh.html.
http://blog.sina.com.cn/s/blog_de1ebd570102w6rc.html.
<http://www.twoeggz.com/news/7499545.html>.

324 <https://baike.baidu.com/item/许学强/17194138>.
www.thepaper.cn/newsDetail_forward_1898359. www.thepaper.cn/newsDetail_forward_1898359 (许学强履新北部战区空军党委副书记). <http://www.baik.com/wiki/许学强>. www.niubb.com/riji/2015/10-29/174051.html (邱型柏2002-2015历次授衔上,中将,少将名单及简历).

325 *Jiefangjun Bao*, 10 Mart 2016 ve http://news.ifeng.com/a/20160206/47382568_0.shtml

326 <https://zh.wikipedia.org/wiki/乙晓光>, <http://baike.baidu.com/乙晓光>, <http://haberler.163.com/11/0201/05/6RPJ6SI10001124J.html>,
<http://www.sqssyw.com/default.php?mod=article&do=detail&tid=241898>,
<http://www.oumil.com/article/zhenggong/7102.html>, <http://renwuku.news.ifeng.com/index/detail/349/yixiaoguang>, www.shm.com.cn/newscenter/2011-02/01/content_3365763.htm,
<http://baike.baidu.com/view/1115423.htm>, Kongjun Bao (23 Nisan 2003, 4).

327 <http://baike.baidu.com/张义珊>.

328 <https://zh.wikipedia.org/wiki/韩胜延>. <https://baike.baidu.com/item/韩胜延>.

329 <https://baike.baidu.com/item/郭普校>. <https://zh.wikipedia.org/wiki/郭普校>.
www.niubb.com/riji/2015/10-29/174051.html. www.niubb.com/riji/2015/10-29/174051.html.

330 <https://zh.wikipedia.org/wiki/周亚宁>. <https://baike.baidu.com/item/周亚宁>.

331 <https://zh.wikipedia.org/wiki/王家胜>.
<https://baike.baidu.com/item/王家胜/82408>. <https://wapbaike.baidu.com/item/王家胜/82408>.

332 [https://zh.wikipedia.org/wiki/尚宏_\(中將\)](https://zh.wikipedia.org/wiki/尚宏_(中將)).
<https://baike.baidu.com/item/尚宏/27778>. <http://china.caixin.com/2017-10-19/101158389.html>.

333 <https://zh.wikipedia.org/wiki/康春元>. <https://baike.baidu.com/item/康春元>.
www.thepaper.cn/newsDetail_forward_1521187.